

స్తోత్రములు వగైరా గ్రంథములు

	రు	అ		రు	అ
కవిస్తోత్రం	0	8	శ్రీరామగీతా తా॥ స॥	0	8
శవీమాః సికపూజ	0	2	ఋష్యగీత	0	12
వారాయణకవచం తాత్పర్య			వైశ్యత్రైకాల సంధ్యావందనం	0	4
సహితం	0	4	బ్రహ్మగీత	0	12
వత్సలపూజావిధానము	0	4	భగవద్గీత చండకం	0	2
గీతార్చనారం	0	1	శివనసంధ్యావందనం తా॥	0	4
గీతావామాయణము	0	1	అంబ్రద్రావిడసంధ్యావందనం	0	4
యజ్ఞోపవీతధారణవిధి	0	1	ఋగ్వేదసంధ్యావందనం	0	4
సాక్షిస్మరణము	0	4	యజుర్వేద సంధ్యావందనం	0	4
శ్రీరామహృదయం			దేవీశిక్షణమాల	0	2
తాత్పర్యసహితం	0	4	స్నానసంకల్పం	0	4

సహస్రనామములు

	రు	అ		రు	అ
విష్ణుసహస్రనామములు	0	8	శ్రీరామసహస్రనామములు	0	4
లలితసహస్రనామములు	0	4	భీమానీసహస్రనామములు	0	4
అంజనేయసహస్రనామములు	0	4	కాళికాసహస్రనామములు	0	4
శ్రీకృష్ణసహస్రనామములు	0	4	గంగాసహస్రనామములు	0	4
వేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	0	4	గణపతిసహస్రనామములు	0	4
గోపాలసహస్రనామములు	0	4	సుబ్రహ్మణ్యశహస్రనామములు	0	4
దుర్గాసహస్రనామములు	0	4	సరస్వతీసహస్రనామములు	0	
లక్ష్మీసహస్రనామములు	0	4	గాయత్రీసహస్రనామములు	0	4
శివసహస్రనామములు	0	4	నూర్వీసహస్రనామములు	0	4

శ్రీ నర్సింహారాయణ ఋక్ షిషో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు
అమరకౌశము
అను

నావలింగానుశాసనము

— ~~చరిత్ర~~ —
ప్రకాశము
సెంట్రల్ కమిషన్

“పండితవ్యం”

శ్రీమదమరసింహ విరచితము.

సంస్కర్త:

సెంట్రల్ కమిషన్

పబ్లిషర్స్ :

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో,

బుక్ సెల్లర్స్ అండ్ పబ్లిషర్స్,

రాజమండ్రి.

1945

కాజమహేంద్రవరము :

శ్రీ కొండపల్లి మొద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము.

శ్రీరస్తు అమరకోశము

ప్రథమ కాండము

[సతీకము]

అవతరణిక—శ్రీమదమరసింహుడను కవిచంద్రుడు
లోకోపకారార్థము నానులింగాను శాసనమును గ్రంథమును
రచియింపఁబూని గ్రంథము నిర్విఘ్నముగా సమాప్తమొందుట
కొఱకు యిష్టదేవతా వసుసాగరరూపందైవ మంగళమును
జేయుచున్నాఁడు.

శ్లో. యస్యజ్ఞాదయాసిద్ధో రగాధస్యాఽనఘా గుణాః

సేవ్యతామక్షయో ధీరా స్సశ్రియే చామృతాయ చ ॥

తాత్పర్యము:—దైవతాదైవతవిశిష్టాదైవతు లనంబడు
త్రివిధ మతావలంబులైన నోపండితులారా! జ్ఞానమువకును,
దయకును, జలమువకు సముద్రునివలె నాధారభూతుఁడును,
అతిగంభీరుఁడునైన యేదేవునికి రాగాదిదోషగుణములు లేవో,
నాశరహితుఁడైన నా బరహుత్తుఁడు, సంపదకొఱకును,
మోక్షముకొఱకును నేవింపఁబడుంగాక.

అవతరణిక:—చదివెనువానికి రుచిపుట్టుటకై తాను రచియింపఁబూనిన గ్రంథమును పేరుతోఁ గూడ ప్రయోజనమును జెప్పుచున్నాడు.

శ్లో. సమాప్తా త్యాఖ్యానాని సంక్షిప్తైః క్రితినంశస్మైః
సంపూర్ణ ముచ్యతే వర్తే న్ననులిజ్ఞాదుశాసనమ్. ౧

తా. —వరరుచి వాగుచి చంద్రగోమినామనాదులు చెప్పిన త్రికాండి, ఉత్పలిని మొదలైన యితరగ్రంథములను సంగ్రహించి సంక్షేపింపఁబడిన సర్వామృతములచేతను లింగ నిర్ణయాదులచేతను, శోభింపఁబడిన, తమలో సంబంధముగల వదనమూహముచేత నిండియున్న వర్ణలతోఁగూడుకొనిన నామ లింగానుశాసనమును నిఘంటువుఁ చెప్పఁబడుచున్నది.

విశేషాంశము:—నామలింగములు దీనిచేత నిర్ణయింపఁబడును గావున నీగ్రంథము “నామలింగాను శాసనము” అమరఃసింహాశచి కృతంబగుటచేత “అమరము” అనుపేరులతో నీయుత్తమ నిఘంటు వొప్పుచున్నది. ఉత్పలిన్యాదులు సంక్షిప్తములు గాకను, నామమూలాదులు లింగములు లేనివిగను, అమర మూలాదులు అసంపూర్ణములుగను గోలోమ్యాదులు వర్ణపులు లేనివిగను ఉన్నవి. కనుక యీ నిఘంటు వన్నియు గల్గియుండుటచేత సన్నిహితంబు మిక్కిలి శ్లాఘనీయమైనది.

అవతరణిక:—ప్రతిపదమునకు లింగమును జెప్పినచో గ్రంథము విస్తరించును. చెప్పనిచో గ్రంథము సంపూర్ణము

కాదు. కావున యొక్కొక్క లింగము గలవదములకు గుఱుతులను దెలుపుచున్నాడు.

శ్లో. ప్రాయశో రూపభేదేన సాహచర్యాచ్చ కుఠించిత్.

స్త్రీ పున్నపుంసకం క్షేపణం తద్విశేషవిధేః క్వచిత్. 3

తా:—స్త్రీలింగ పుంలింగ సంఘంసక లింగములు తఱుచుగా (పదముల తుదినున్న దీర్ఘ వినగ్గలందువులు మొదలైనవానిచే గలుగు) రూపభేదముచేయు, ఒకానొకచోట వాసురూపభేదముచేత నెరుంగరా వచ్చును లింగము నెఱుంగదగిన వాసురూపములకు సాన్నిధ్యము వలనను, ఈ రెంటివలనను లింగమును తెలియరానిచోట వాలింగములను సీతదమీ లింగమని విశేషముగా విధించుటవలనను తెలియవలయును.

అ ద్దేవుని:—కౌమోదకీ గజాఖ్యో ద్దేశః॥ “వ్యోమ పుష్కర మప్పిమ్” ఇట్టి పట్టులందు రూపభేదమువలనను, “భాసురియ” “వియద్విష్ణుపదమ్” ఇట్టిపట్టులందు సాహచర్యము వలనను, “స్త్రీ మనుసంసః” “భేరిస్త్రీ దున్దుభిః పురూకా” ఇట్టిపట్టులందు విశేషవిధివలనను లింగములను తెలియవచ్చును.

అగతరణిగ:—పూర్వోక్త రూపభేదాదులవలన ద్వంద్వవత్సాసాదులందు శబ్దములకు లింగము తెలియరాదు. కావున నట్టి శంకలురాగా వానిం బరిహరింపుచున్నాడు.

శ్లో. భేదాభ్యావాయనద్వంద్వో నైక శేషో ననభిరీ,

కృతోఽత్రభిన్నలింగా మనుక్తానాం క్రతూ దృతే. ౪

అవతరణిక:—చదివెనువానికి రుచిపుట్టుటకై తాను రచియింపఁబూనిన గ్రంథమును పేరుతోఁ గూడ ప్రయోజనమును జెప్పుచున్నాడు.

శ్లో. సమాహృత్యాత్మకత్వాణి సంక్షిప్తైః ప్రతిపంస్కృతైః
సంపూర్ణ ముచ్యతే వర్గైశ్చ చులిత్వానుశాసనమ్. ౨

తా. —వరుని వాగుని చంద్రగోమనామనాదులు చెప్పిన త్రికాండి, ఉత్పలిని మొదలైన యితరగ్రంథములను సంగ్రహించి సంక్షేపింపఁబడిన పర్వాదులచేతను లింగ నిర్ణయాదులచేతను, శోభింపఁబడిన, తమలో సంబంధముగల కదసమూహముచేత నిండియున్న వర్గలతో గూడుకొనిన నామ లింగానుశాసనమును నిఘంటువుఁ చెప్పఁబడుచున్నది.

విశేషాంశము:—నామలింగములు దీనిచేత నిర్ణయింపఁబడును గావున నీగ్రంథము “నామలింగాను శాసనము” అమరసింహాకవి కృతంబగుటచేత “అమరము” అనుపేరులతో నీయుత్తమ నిఘంటు వొప్పుచున్నది. ఉత్పలిన్యాదులు సంక్షిప్తములు గాకను, నామమూలాదులు లింగములు లేనివిగను, అమర మూలాదులు అసంపూర్ణములుగను గోలోమ్యాదులు వర్గపులు లేనివిగను ఉత్పలి కనుక యీ నిఘంటు వన్నియు గల్గియుండుటచేత సన్నిటికంటె మిక్కిలి శ్లాఘనీయమైనది.

అవతరణిక:—ప్రతిపదమునకు లింగమును జెప్పినచో గ్రంథము విస్తరించును. చెప్పనిచో గ్రంథము సంపూర్ణము

కాదు. కావున యొక్కొక్క లింగము గలవత్సములకు గుఱుతులను దేలుపుచున్నాడు.

శ్లో. ప్రాయశో రూపభేదేన సాహచర్యాచ్చ కుత్రచిత్.

స్త్రీ పున్నపుంసకం క్షేపణం తద్విశేషవిధేః క్వచిత్. 3

తా:—స్త్రీలింగ పుంలింగ సపుంసక లింగములు తఱుచుగా (పదముల తుదినున్న దీర్ఘ వినగ్గలందువులు మొదలైనవానిచే గలుగు) రూపభేదముచేతను, ఒకానొకచోట నానురూపభేదముచేత నెరుగరా నప్పుడు లింగము నెఱుంగదగిన వానులుయొక్క సాన్నిధ్యము వలనను, ఈ రెంటివలనను లింగమును తెలియరానిచోట నాలింగములను నీకదమి లింగమని విశేషముగా విధించుటవలనను తెలియవలయును.

అ ద్భుతం:—కామీదకీ గజాఖ్యో న్దకః॥ “వ్యోమ పుష్కర ముచ్చిమ్” ఇట్టి పట్టులందు రూపభేదమువలనను, “భానుకరః” “విశుద్ధిష్టుకదమ్” ఇట్టిపట్టులందు సాహచర్యము వలనను, “స్త్రీ శుశ్రుసంసః” “భేరీస్త్రీ దన్దుభిః పుచాక” ఇట్టిపట్టులందు విశేషవిధివలనను లింగములను తెలియవచ్చును.

అనంతరణిక:—పూర్వోక్త రూపభేదాదులవలన ద్వంద్వసమాసాదులందు శబ్దములకు లింగము తెలియరాదు. కావున నట్టి శంకలురాగా నానిం బరిహరింపుచున్నాడు.

శ్లో. భేదాఖ్యావాయనద్వంద్వో నైక శేషో ననభిరపి,

కృతోఽత్రభిన్నలింగా నునుక్తానాం క్రమా దృతే. ౪

తా. ఈ గంధమునందు స్థలాంతరమున లింగములతో జెప్పబడని శోణువేణు లింగములు గల పదములకు లింగభేదములు జెప్పట కొరకు ద్వంద్వసమాసము ఏక శేషములు చెప్పలేదు. అభిన్నలింగములకును, స్థలాంతరమండలి భిన్నలింగములకును చెప్పియున్నది. ప్రస్తావనమువలన భిన్నలింగములకు సాంకర్యము గలదు.

అ చెట్లనిన :—అభిన్నలింగములకు “ద్యోదివాద్యేస్త్రీయామ్” “స్వర్గనాశత్రిదివత్రివశాలయాః” ఇట్టిచోట్ల ద్వంద్వసమాసమును, “నాసత్యావశ్యినా” “సీమూతౌ మేఘవర్షతౌ” ఇట్టి స్థలముల నేక శేషమును జేయబడినది. స్థలాంతరమందు జెప్పబడిన భిన్నలింగములకు, “విద్యాధిరోఽపూరో యక్షరక్షో గర్భాకిన్నరాః” ఇట్టిచోట్ల ద్వంద్వమును, “శ్వేతూశ్వేతురా” ఇట్టి పట్టులందు ఏక శేషమును జేయబడియున్నవి. ప్రస్తావనమువలన భిన్నలింగములకు సాంకర్య ముట్లనిన; స్వర్గవర్షాయాదులందు ద్యోదివాదిశబ్దములున్ను, హరినారాది ప్రస్తావనములందు లక్ష్మీ, గౌరీ మొదలగు శబ్దములును చెప్పబడియున్నవి.

అవతరణిక :—విశేషవిధులందు స్త్రీ పున్నపుంసకమని చెప్పిన యధికమగును. కావున ఎల్లలాఘవము కొరకు గొన్ని సంజ్ఞలు వివరింపుచున్నాడు.

శ్లో. త్రిలిక్ష్మ్యం త్రిప్వితీ పదం మిధునేతు ద్వయో రితి,

నిషిద్ధలిక్ష్మం శేషార్థం త్విన్వాథాది న పూర్వభాక్. ౧

తా. మూడు లింగములయందు నని చెప్పునవ్వుడు “త్రిషు” అని చెప్పబడును. స్త్రీలింగ పురుషలింగములు చెప్పు

నప్పుడు “ద్వయోః” అని చెప్పబడును. నిషేధింపబడిన లింగముగలపదము నిషేధింపబడని కదమలింగములయందు గలదని చెప్పబడును “తు” శబ్దము అంతమందుగల పదమును “అథ” శబ్దము ఆదియందుగల పదమును పూర్వపదముతో సంబంధించును.

అదెట్లునినః—“తటంత్రిషు” ఇచ్చట తటశబ్దము స్త్రీ పుష్కపుంసకములయందు వర్తించునని చెప్పక “త్రిషు” అని చెప్పబడును. “అశనిర్ద్యయోః” ఇచ్చట అశని శబ్దము స్త్రీ పుల్లింగములందు వర్తించునని చెప్పక “ద్యయోః” అని చెప్పబడును. “ద్వీపౌఽస్త్రీయూయన్తరీవమ్” ఇక్కడ “అస్త్రీయోః” అని ద్వీపశబ్దమును చెప్పటచే స్త్రీలింగనిషేధంబువలన పుం లింగసంపుంసకలింగములుగలది యగుచున్నది. “అవశ్యాఃస్తు నిహారిః” ఇక్కడ “తు” శబ్దము అంతమందుగల “అవశ్యాః” పదము తననామమునే చెల్లునుగాని, పూర్వపదములతో సంబంధించును. “అథకేసరేవకుళః” ఇచ్చట “కేసరే” శబ్దము తిసయార్థమును వకుళ, వంజుళ శబ్దములకుఁ జెప్పునే గాని, గంధఫలీశబ్దమునకుఁ జెప్పదు. కనుక పూర్వపదములతో సంబంధించును.

అవతరణికః—“నామలింగాని శాసనము” మూడు కాండములు గలది. ప్రథమ కాండమునందు, స్వర్గపాతాల లోకములందలి సంబంధములు చెప్పబడును.

స్వర్గవర్గము.

స్వరవ్యయం స్వర్గనాకత్రి
 దివ త్రిదశాలయః సురలోకః
 ద్యౌః దివా (ద్యౌప్రియాం)
 (క్షీప్) త్రివిష్టపమ్.

అమరా నిర్జరా దేవా ప్రి
 దశా విబుధా స్సుగాః, సుప
 ర్వాణా స్సుమనసా ప్రిదివేశా
 దివాకసః. 2 - ఆదిత్యేయా
 దివిషదో లేఖా అదితిస్తనవాః
 ఆదిత్యా ఋభవోఽస్వపా
 అమర్త్యా అమృతాన్ధసః ౩
 బర్హిర్ముఖాః క్షతుభుజోగీర్వా
 నా దానవారయః, బృహద్రకా
 దైతతాని (పుంసివా) దేవతాః
 ప్రియామ్.

స్వః, స్వర్గః, నాకః, త్రివి
 షః, త్రిదశాలయః, సురలోకః,
 ద్యౌః, దివః, త్రివిష్టపమ్ ౯
 స్వర్గముచేర్పు.

అమరా, నిర్జరా, దేవాః,
 త్రిదశాః, విబుధాః, సుగాః,
 సుపర్వాణాః, సుమనసః, త్రిది
 వేశాః, దివాకసః, ఆదిత్యేయాః,
 దివిషదః, లేఖాః అదితిస్తనవాః
 ఆదిత్యాః, ఋభవః, అస్వపాః,
 అమర్త్యాః, అమృతాన్ధసః, బర్హి
 ర్ముఖాః, క్షతుభుజః, గీర్వాణాః
 దానవారయః, బృహద్రకాః,
 దైతతాని, దేవతాః ఈ ౨౬
 దేవతలపేర్పు (ఈ దేవతావాచ
 కములు బహువచనమునందు
 ప్రయోగింపబడుటచేత, ప్రథ
 మా బహువచనాంతములుగా
 నిర్ణయించెను. కనుక నిత్య
 బహువచనముకావు.)

ఆదిత్య విశ్వవివస్వమితా
భాస్వ రానిలా, మహారాజక
సాధ్యాశ్చ దుదాశ్చ (గణ
దేవతాః)

ఆదిత్యాః ౧౨, విశ్వే ౧౦
భాస్వః ౮, తుషిలాః ౩౬,
అభాస్వరాః ౬౮, అనిలార ౬
మహారాజకాః ౨౦౦, సాధ్యాః
౧౨, దుదాః ౧౧ ఈ ౮ గణ
దేవతాజాతులపేర్లు.

అథ శ పాఠము

శ్లో. ఆదిత్యా ద్విదశ ప్రోక్తా విశ్వేదేవా దశస్సృతాః
విశ్వభాస్వరాశ్చానిలా వత్స్రంతస్తు పితామతాః
అభాస్వరా శ్చతుష్పత్తి రావతిః శశ్పాశిమానకాః
మహారాజక నామానో ద్వేతే వింశతీస్తథా
సాధ్యా ద్వాదశవిఖ్యాతా దుదా ఏకాదశస్సృతాః.

విద్యాధరోఽత్సరో యక్ష
రక్షో గన్ధర్వకిన్నరాః పిశాచో
గుహ్యతస్సిద్ధోభూతో (౭వీ
దేవ యోనయః)

విద్యాధరః (జీమూతహ
మానుడు మొదలగువారు)
అత్సరాః (దోష్వశి మొదలగు
దేవాంగనలు) యక్షః (కుబేరు
డు మొదలగువారు) రక్షః
(లంకావాసులగు విభీషణుడు
మొదలగువారు) గన్ధర్వాః (తుం
బురుడు మొదలైన వారు)
కిన్నరః (అశ్వములు) పిశా
చః (మాంసాశనులు) గుహ్య
తః (సిద్ధిపాలకులగు మునిధద్రా

అనురాదైత్యదైతేయదళః
 జేన్ద్రాదిదానవాః, శుక్రశిష్యాః
 దితిసుతాః పూర్వదేవా స్సుర
 ద్విమః

సర్వజ్ఞ సుగతో బుద్ధో
 ధర్మరాజ సైభాగతిః, సమ స
 భద్రో భగవాన్, మూర్తి
 జిజ్ఞాసీ॥ ౧౩ వడభిజ్ఞో దశ
 బలోఽద్యయవాదీ వినాయకః
 మునీంద్రశ్రీ ఘనశ్శాస్తాముని
 (శ్వాశ్యమనిస్తుయః) ౧౪ సతా
 క్తిసింహస్సర్వార్థసిద్ధ శౌద్ధో
 దివిశ్చ(సః), గౌతమశ్చార్క
 బద్ధశ్చ మాయాదేవీ సుతశ్చ
 (సా) ౧౫

దేలు) సిద్ధః (విశ్వావసుమొద
 లగువారు) భూతః (రుద్రాను
 చరులైన బ్రాహ్మగ్రహదులు)
 ఈ ౧౦ విధమాలు, అని=
 వీరలు, దేవయోనయః=దేవత
 లకు జన్మించినవారు

అనురాః దైత్యాః దైతే
 యాః దశజాః ఇన్ద్రాదియః.
 దానవాః, శుక్రశిష్యాః దితి
 సుతాః, పూర్వదేవాః సుర
 ద్విమః ఈ ౧౦ అనుయల
 పేరులు.

సర్వజ్ఞః, సుగతిః బుద్ధః
 ధర్మరాజః, సైభాగతిః, సమ స
 భద్రః, భగవాన్, మూర్తి
 లోకజిత్ జనః, వడభిజ్ఞః, దశ
 బలః, అద్యయవాదీ, వినాయకః
 మునీంద్రః శ్రీఘః, శాస్తా,
 మునిః ఈ ౧౪ బుద్ధ నేవుని
 పేరులు. శాశ్వతసింహః, సర్వా
 ర్థసిద్ధః శౌద్ధోదనిః, గౌతమః
 అర్క బద్ధః మాయాదేవీ,
 సుతః ఈ ౬ శాశ్వతంశమున

జన్మించిన బుద్ధవాంతర భేదముగల బుద్ధభగవానుని నానుములు.

బ్రహ్మః తత్త్వభూః సురశ్రేష్ఠః పరమేష్ఠీ పితామహః హిరణ్యగర్భలోకేశః స్వయం భూశ్చతుగావనః ౧౩ ధాతాబ్జయోనిర్దుహితో విరిశ్చైకమలాసనః స్రస్త్వావజావతిశ్చేధావిధాతా శిశ్వస్పృష్టిధిః ౧౪ (శతానంద శ్మశిర్ధృతి ర్విశ్వాం ౨జోవిశ్వానః) అధికపాదము

బ్రహ్మః తత్త్వభూః, సురశ్రేష్ఠః, పరమేష్ఠీ, పితామహః, హిరణ్యగర్భః, లోకేశః, స్వయంభూః, చతురావనః, ధాతా, అబ్జయోనిః, దుహితా, విరిశ్చైకః, కమలాసనః, స్రస్త్వా, వజావతిః, శేధాః, విధాతా, విశ్వస్పృష్ట, విధిః ఈ ౨౦ బ్రహ్మదేవుల పేరులు (శతానందః, శతధృతిః, విరిశ్చైకః, అజః, విశ్వానః) సధికపాదము

బాంశాయిత్రణియందుండు అధికపాదము.

[నాభిజన్మాన్తజః పూర్వోఽవిధనః కమలోద్భవః సదానందో రక్షామూర్తిః సత్యకోహంసవాహవః.]

విష్ణుః శారాయణః కృష్ణః వైకుంఠో, విష్ణురశ్రవాః దామోదరో హృషీకేశః కేశవః మాధవః స్వభూః ౧౫ దైత్యాదిః పుణ్డరీకాక్షో గోవిందో గరుడధ్వజః, పీతాంబురో

విష్ణుః, శారాయణః, కృష్ణః, వైకుంఠః, విష్ణురశ్రవాః, దామోదరః, హృషీకేశః, కేశవః, మాధవః, స్వభూః, దైత్యాదిః, పుణ్డరీకాక్షః, గోవిందః, గరుడధ్వజః, పీతాంబురః, అమృతః,

౭ చుక్కతో శ్వాద్రీ విష్వక్సేనో
జనార్దనః ఉపేంద్ర ఇంద్రావరజ
శ్చక్రపాణి శ్చతుర్భుజః కద్య
వాభో మధురిపు గ్వాసుదేవ
ప్రీతిక్రమః. ౨౦ దేవకీనందన
కౌరి శ్రీకృతిః పురుషోత్తమః
వనమాలీచితీర్ధ్వంసీకంసారాతి
రధోక్షజః, ౨౧ విశ్వగుణరః
కైటభజి ద్విధు శ్రీవత్స
లాఙ్ఘనః ౨౨ [గదాగ్రజో
ముజ్జకేశోదాశార్థో దశరూప
భృత్.] అధికపాఠము.

శ్వాద్రీ, విష్వక్సేనః, జనార్దనః,
ఉపేంద్రః ఇంద్రావరజః, చక్ర
పాణిః, చతుర్భుజః, కద్య
వాభః మధురిపుః, గ్వాసు
దేవః, ప్రీతిక్రమః, దేవకీనందనః,
కౌరిః శ్రీకృతిః పురుషోత్తమః,
వనమాలీ, బలిధ్వంసీ, కంసా
రాతిః, అధోక్షజః, విశ్వగుణరః,
కైటభజిత్, విధుః, శ్రీవత్స
లాఙ్ఘనః ఈ ౩౩ శ్లోకము
విష్ణుపుష్పములు. (గదాగ్రజః
ముజ్జకేశః, దాశార్థః, దశ
రూపభృత్) అధికపాఠము.

బాంశాయీవతీయందుండు అధికపాఠము.

శ్లో. పురాణపురుషో యజ్ఞపురుషో సరకాంతకః,
జలశాయీ విశ్వరూపః ముకుందోమరమర్దనః

పురాణపురుషః, యజ్ఞపురుషః సరకాంతకః, జల
శాయీ, విశ్వరూపః, ముకుందః, మరమర్దనః.

వసుదేవో (౭స్యజనకస్స వసుదేవః, ఆనకదున్దుభిః .
ఏవా) ౭౭నకదున్దుభిః ౨౨ ౨ చ అస్యజనకః = శ్రీకృష్ణుని
తండ్రియగు వసుదేవుని పేర్లు

బలభద్రః క్రలన్పుఘ్నః
బలదేవో ఽచ్యుతాగ్రజః కే
నతీ రమణో రామః కామ
పాలో హుతాయుధః ౨౩ నీలా
వృరో రాహితేయస్తాలాజ్ఞో
ముఖలీహలీ, సంకర్షణ స్పీ
పాణిః కాలిన్ద్రభేదనో బలః ౨౪

బలభద్రః, క్రలన్పుఘ్నః,
బలదేవః, అచ్యుతాగ్రజః,
కేనతీరమణః రామః, కామ
పాణిః, హుతాయుధః, నీలా
వృరో రాహితేయస్తాలాజ్ఞః
ముఖలీ, (పా॥ ముఖలీ) హలీ,
సంకర్షణః, స్పీరపాణిః, కాలిన్ద్ర
భేదనః, బలః ఈ ౧౨ బల
రామః నిపేరులు

మదనో మన్మథో మూర్ఛః
ప్రద్యుమోహ మివ కేతనః
కన్దర్పదర్పకో ఽనగ్గః కామః
కజ్జుశరః స్మరః ౨౫ శయ్య
రారి ర్మనసిజః కుసుమేషురన
న్యజః పుష్పధన్వా రతివతిర్మ
కరధన్వజః ఆశ్మధూః ౨౬

మదనః, మన్మథః మూర్ఛః
ప్రద్యుమోహః, మివ కేతనః,
కన్దర్పః దర్పకః, అనగ్గః,
కామః, కజ్జుశరః, స్మరః,
శయ్యరారి, (పా॥ నమ్మరారి)
మనసిజః, కుసుమేషురః, అన
న్యజః, పుష్పధన్వా, రతివతిః,
మకరధన్వజః, ఆశ్మధూః ఈ
౧౩ మన్మథుని పేరులు.

శృక్లారయోని శ్రీపుత్రో
రుద్రాదిః కన్తు కామజౌ ఇత్యు
చాపో మధుసఖ శూర్పకా
రాతిహృచ్చయా. అ॥ పా॥

శృక్లారయోనిః, శ్రీపుత్రః
రుద్రాదిః, కన్తుః, కామజౌ,
ఇత్యుచాపః, మధుసఖః, శూర్ప
కారాతిః, హృచ్చయః, అ॥ పా॥

[బహుసూర్యశ్వకేతు
(సూర్య) దురుద్ధ ఉపాపతి.

[అరవిందమశోకచూరం
చ సవమల్లకా, నిలోత్పలం
పద్మై శేషశ్చ బాణస్య
సాయకాః.]

లక్ష్మీః పద్మాలయాకర్షా
కషలా శ్రీరూప్రియా. ౨౭

[ఇంద్రీరా లోకమూలా మా
రమా, మజ్జశదేవతా, భార్గవీ
లోకజనీక్షీరసాగర కన్యకా]
అధికపాఠము.

(శబ్దో లక్ష్మీపతేః) పాశ్చ
జన్య (శ్రుక్రం నుదర్శనమ్
కామోదకీ) (గదా) (ఖడ్గో)
నన్దకః కాస్తూభో (మణిః) ౨౮

(చాక) శ్చార్దంయరాశేస్తు
శ్రీవతోస్స (లాఙ్ఘనం) ముతమ్,

[బహుసూః, విశ్వకేతుః,
(పా; ఋష్యకేతుః) అనిరుద్ధః,
ఉపాపతిః ఈ ర అనిరుద్ధుని
పేనులు.

అరవిందమ్, అశోకమ్, చూ
తమ్, సవమల్లకా, నిలోత్పలం
ఈ ర మన్మథునిబాణములు

లక్ష్మీః, పద్మాలయా
పద్మా. కషలా, శ్రీః, హరి
ప్రియా ఈ = లక్ష్మీదేవిపేర్లు

ఇంద్రీరా, లోకమూలా, మా
రమా, మజ్జశదేవతా, భార్గవీ,
లోకజనీ, క్షీరసాగరకన్యకా
అధికపాఠము.

పాశ్చజన్యః, విష్ణుదేవుని
శబ్దముపేరు. నుదర్శనమ్, విష్ణు
దేవునిచక్రముపేరు, కామోదకీ
విష్ణుదేవుని గదాపేరు. నన్దకః,
విష్ణుదేవుని ఖడ్గముపేరు. కాస్తూ
భో, విష్ణుపుధరించు మణిపేరు.

శార్దూమ్, విష్ణుదేవుని ధను
స్సుపేరు. శ్రీవతోస్స, విష్ణుదేవుని

(అశ్వాత్మ శైబ్యసుగ్రీవమేఘ
పుష్పవలాహకాః (సా ర థి)
దారుకో (మనీ) హ్యుద్ధవ
(శ్వానుజో గదః)

గరుత్మా న్గరుడ స్త్రో
వై స తేయః ఖగేశ్వరః వాగా
నకః విష్ణురథ స్సుపర్ణః పన్న
గాశసః ౩౯

శంభు రీశః పశుపతి శ్చివ
శూలీ మహేశ్వరః, ఈశ్వర
శ్చివః ఈశాన శ్చజగత్ శ్చంద్ర
శేఖరః ౩౦ భూతేశః ఖడ్గ
రశ్మ ర్గిశో గిరిశో మృడ
మృత్యుజ్ఞయః కృత్తి వాసాః
పివాకీ ప్రమథాధిపః ౩౧
ఉగ్రః కపర్దీ శ్రీకణ్ఠ శ్చిరికణ్ఠః
కపాల భృత్, వామ దేవో
మహాదేవో విరూపాక్ష స్త్రి
లోచనః ౩౨ కృశాను రేతా

ముదరమునందలి పుష్పమచ్చ
పేరు. శైబ్యః, సుగ్రీవః, మేఘ
పుష్పః, వలాహకః ఈశ్రీ
కృష్ణుని తేరిగుట్టముల పేర్లు.
దారుకః, సారథిపేరు. ఉద్ధవః,
మత్రిపేరు. గదః, సోదరుని
పేరు. [అధిక పాఠము]

గరుత్మాన్, గరుడః, తా
ర్క్ష్యః, వై సతేయః, ఖగేశ్వరః,
వాగానకః, విష్ణురథః, సుపర్ణః
పన్నగాశసః ఈ ౯ విష్ణువాహ
నముగు గరుత్మానునిపేర్లు.

శంభుః, ఈశః, పశుపతిః,
శివః శూలీ, మహేశ్వరః,
ఈశ్వరః, శర్యః, (హానర్యః)
ఈశానః, శజగత్, చంద్ర
శేఖరః, భూతేశః, ఖడ్గచరశః,
గిరిశః గిరిశః, మృడః, మృత్యు
జ్ఞయః, కృత్తివాసాః, పివాకీ
ప్రమథాధిపః, ఉగ్రః, కపర్దీ
శ్రీకణ్ఠః, శిరికణ్ఠః, కపాల
భృత్, వామదేవః, మహాదేవః
విరూపాక్షః, త్రిలోచనః, కృశా

స్పృహజ్ఞోఽహర్జటిర్మలలోహితః మరేతాః, సంజ్ఞః, భూజ్ఞః,
 వారః స్పృహరో భగ్గ్ర్య నీలలోహితః, హరిః, స్పృహః
 మృకః స్త్రిపురానకః 33 భర్తః, త్ర్యమ్భః, త్రిపురానకః
 గజ్ఞాధరో ఽన్ధకరిపుః క్రతు గజ్ఞాధః అన్ధకరిపుః, క్రతు
 ధ్వంసీ వృషభజః వ్యోమకే ధ్వంసీ, వృషభజః, వ్యోమ
 శోభవో భయః స్థాణూడుడ కేశః, భయః, భీమః, స్థాణుః,
 ఉమావతిః. 34 యద్రః, ఉమావతిః, ఈ రర
 విభుని పేరులు.

అధికపాఠము.

శ్లో. అప్రమూర్తి రహిర్బుధోన్మయః కాలోమహానటః
 భస్మాజ్ఞానగోఽస్థిహరి ఉగ్రాత్మోమాకః జగదాః
 కణ్ఠేకాలోఽర్ధశారశః కాలకూటాశనోఽఘః,
 కురజ్ఞపాణిర్దిగ్వాసః కాలకాలోఽబ్బరాబ్బరః
 శత్యల్లలాటః ఖట్యజ్ఞధం పితృవనచరః,
 గజాసురాదిః కుమానావతుకో విలమూలగః.
 తడిభీక్షు ర్మహామృత్యు ర్భవమృత్యుర్వృషవాహనః
 ఖడ్గేనుశిబికోఽహర్దిటిలో బ్రహ్మమూర్ధ్నధృత్,
 నారాజుణప్రియః శిశ్నువక్త్రో ద్రుహణసారథిః.
 నిగమాశ్లోక దీహరో వేగకాలేయకోఽగ్నిపుక్
 క్రిడాకిరాతః కైలాసమన్దిరో దక్షిణంవారిః,
 జ్ఞానీంధ్రో హరిశరో మేరుధిస్త్వాఽమృతధిమధిః]

కవర్దో (ఽన్యజటాహటః) కవర్దః, అన్య జటాహటః =
 పినాకోఽజగవం (ధనుః), క్ర. ఈశిపురి జటాహటముపేరు.
 మథా (స్పృహ) వారిషదాః పినాకః, అజగవమ్ ఈ ౨

(బ్రాహ్మత్యా ద్యాస్త్ర) మా శివుని ధనుస్సువేళ్ళు, ప్రమ
తరః. 37 థాః, పాదిమదాః ఈ ౨ నంది
మొదలగు ప్రమథగణముల
పేరులు. మూతరః ఈ ౧ బ్రా
హ్మీ మొదలగు సప్తమూర్త్య
కలపేరులు.

అ థ క పాఠ ము.

[శ్లో. బ్రాహ్మీ హాహేశ్వరీచైవ కామారీ వైష్ణవీకథా,
వాదాహీచైవచేంద్రాణీచామణ్ణా సప్తమూతరః]

విభూతి ర్భూతి రైశ్వర్య విభూతిః, భూతిః, ఐశ్వ
(మణిమోదిక మప్తధా) ర్యమ్ ఈ 3 అప్తధా (వర్త
మాసం) అణిమోదికమ్ = అణి
మాద్యప్తసేద్ధులపేరులు

అ థ క పాఠ ము.

[శ్లో. ఆణిమూ మహిమూచైవ గరిమూ లఘిమూ తథా,

ప్రాప్తిః ప్రాకామ్య మిశత్వం వశిత్వం చాప్తభూతయః.

ఉమా కాత్యాయనీ గౌరీ ఉమా, కాత్యాయనీ, గౌ
కాలీ హైమవతీశ్వరీ. 3౮ రీ, కాలీ, హైమవతీ, శివశ్వరీ
శివా భవానీ రుద్రాణీ శర్వా శివా, భవానీ, రుద్రాణీ
ణీ సర్వమజ్జలాఅవర్ణా పార్వతి శర్వాణీ, సర్వమజ్జలా, అవర్ణా
దుర్గా మృడానీ చణ్డికా పార్వతి, దుర్గా, మృడానీ,
ఽమృతా. 3౯ చణ్డికా, అమృతా ఈ ౧౮

శివునిభార్యయగు సారవతీదేవి
పేరులు.

[ఆర్యాదాక్షాయణీ చైవ
గిరిజా మేనకాత్మజా] అ॥ పా॥

వినాయకో విఘ్నరాజ
ద్వైమాతుర గణాధిపాః, (అ)
ప్యేకదన్త హేమభృ లమ్బా
దర గణానభాః. 3౦

ఆర్యా, దాక్షాయణీ, గిరి
జా, మేనకాత్మజా అ॥ పా॥

వినాయకః, విఘ్నరాజః,
ద్వైమాతురః, గణాధిపః, ఏక
దన్తః, హేమభృః లమ్బా
దరః, గణానభః, ఈ ౩ వినా
యకుని పేరులు.

కార్తికేయో మహాసేన
శరణస్మా షడానసః, పార్వతీ
వన్దనః సకన్ద సేనానీ రగ్ని
భూర్గుహా 3౧ బాహులేయ
స్తారకజి ద్విశాఖ శ్శిఖవాహ
నః పాణ్డూతుర శృక్తిధరః కు
మారః క్రౌఞ్చదారణః ౪౦

కార్తికేయః, మహాసేనః,
శరణస్మా, షడానసః, పార్వతీ
వన్దనః, సకన్దః, సేనానీః,
అగ్నిభూః, గుహాః, బాహులే
యః, స్తారకజిత్, విశాఖః,
శిఖవాహనః, పాణ్డూతురః,
శృక్తిధరః, కుమారః, క్రౌఞ్చ
దారణః ఈ ౧౨ కుమార
స్వామిపేరులు.

అ ధి శ పా ర ము.

[కో. శృంగీ భృంగీరిట సుణ్డి నండినా న్ది కేశ్వరః
వన్దికేశ్వరుని పేర్లు.

కో. కర్మమోటి తు చాముణ్డా చర్మముణ్డా తు చర్మికా.
శివవరిచారికల పేర్లు.

ఇంద్రో, మరుత్వాన్, మఘ
బిడౌజాః పాకతానసః, వృద్ధ
శ్రవాశ్శునాసీరిః పురుహూతః
పురందరః రం జిష్టు ర్లేఖ్వభ
శృక్ర శృతహస్య ద్వివస్పతిః,
సుత్రామా గోత్రభి ద్వృజీ
వాసవో వృత్రహః వృషా రం
వాస్తోష్పతి సుసృకతి ర్బలా
రాతి శృచీకతిః, జహ్ను భేదీహరి
హయ స్వారా ణ్ణమచి
సూదసః రం సంక్రందనో
దుశ్శ్యవస సురామా శ్శేఘ
వాహనః అఖిణ్ణలస్సహస్రాక్ష
ఋభుక్షాః, తస్యేతుప్రియా రం

ఇంద్రో, మరుత్వాన్, మఘ
వా, బిడౌజాః సీపాకతానసః,
వృద్ధశ్రవాః శునా రిః, పురు
హూతః, పురందరః, జిష్టుః,
లేఖ్వభః, శృక్రః శతమయ్యః,
దివస్పతిః, సుత్రామా, గోత్ర
భిత్, వృజీ, వాసవః, వృత్రహః,
వృషా, వాస్తోష్పతిః, సురపతిః
బలారాతిః, శచీకతిః, జహ్ను
భేదీ, వారిహయః, స్వారాట్
సముచిసూదసః, సంక్రందనః,
దుశ్శ్యవః, సురామాట్, మే
ఘవాహనః, అఖిణ్ణలః సహ
స్రాక్షః, ఋభుక్షాః ఈ ౩గి
దేవేంద్రుని పేరులు.

శ్లో. ప్రాచీనబర్హిరహిహః |
వృత్రహామా ఋలోమ జిత్ ||
అధికపాఠము.

ప్రాచీనబర్హిః, అహిహః,
వృత్రహామాట్, పులోమజిత్
అధికపాఠము.

పులోమజా శచీద్వాణీ
(వXరీ) ర్విమరాడతీ.

పులోమజా, శచీ, ఇద్వాణీ
ఈ ౩ ఇంద్రుని భార్య పేర్లు.
అమరావతీ ఈ ౧ ఇంద్రుని
పురము పేరు.

(హయ) ఉచ్చైశ్రవా
(స్సూతో) మాతలి ర్నన్దనం
(వనమ్) రగి (స్యాత్ప్రాసా
దో) వైజయంతో జయంతః
పాకశాసనిః

విరావతో ౭ భ్రమాతి
జైరావణభ్రమవల్లభాః. ౪౬

హ్రాదినీ, వజ్ర, (మస్త్రీ
స్యా) తుకలిశం భిదురం కవిః
శతకోటి స్వరు శ్చమ్భా
దంభోలి రశః (ర్వయోః) ౪౭

వ్యోమయానం విమానో
(౭స్త్రీ) (వారజాద్యా)స్సర
ర్వయః, (స్యా) త్సుధర్మాదేవ
సభా పీయూష మమృతం
సుధా. ౪౮ మద్దాకినీ విజయ
ద్గజా స్వర్నదీ సురదీర్ఘికామే
రు న్సుమేరు వ్హేమాదీ రత్న
సానుస్సరాలయః ౪౯ (వక్త్రా

ఉచ్చైశ్రవాః ఈ ౧ అతని
గుట్టయివేరు. మాతలిః ఈ ౧
అతని సారథివేరు. వనమ్ ఈ
౧ అతని వనమువేరు. వైజయ
ంతః ఈ ౧ అతని మేవవేరు.
జయంతః, పాకశాసనిః ఈ ౨
అతని కుమారులువేళ్ళు.

విరావతః, అభ్రమాజ్ఞః,
విరావణః, అభ్రమావల్లభః
ఈ ౪ అతని యేనుగువేరులు.

హ్రాదినీ, వజ్రమ్, కులి
శమ్, భిదురమ్, కవిః, శతకో
టిః, స్వరుః, శమ్భుః, దమ్భా
భిః, అశనిః ఈ ౧౦ వజ్రాయు
ధమువేరులు.

వ్యోమయానమ్, విమానః
ఈ ౨ దేవరథములవేర్లు. సు
ర్వయః ఈ ౧ వారదుండు
దేవలుండు మొదలైన దేవతల
వేళ్ళు. సుధర్మా, (హ॥ సుధ
ర్మాన్), దేవసభా ఈ ౨ దేవ
తలసభకువేళ్ళు. పీయూషమ్,
అమృతమ్, సుధా ఈ ౩ అమృ

తే దేవతరవో) మన్దారః పారి
జాతకః, సన్తానః కల్పవృక్షశ్చ
(పుంసి) వా హరిచంద్రసమ్ గిం

తమవేరులు. మన్దారినీ, వి.మ
దక్షా, స్వర్గుదీ, సురదీర్ఘికా
ఈ ర అకాశగంగ పేరులు.
మేరుః, సుమేరుః, హేమా
ద్రుః, రత్నసాగరః, సురాలయః
ఈ గి మేరుచంద్రశము పేరులు.
మన్దారః, పారిజాతః, సన్తానః,
కల్పవృక్షః. హరిచంద్రసమ్
ఈ గి దేవవృక్షము. లైడింటి
కిని పేరులు.

సనతు-మారో వైధాత్ర
స్వరైవద్యాశ్వినిసుతౌ వా
సత్యో వశ్వినో దక్షాశ్వినే
నేయాచ (తాత్పర్యం) గిం

సనతు-మారి, వైధాత్రః
ఈ ౨ బ్రహ్మపుత్రుని పేర్లు.
స్వరైవద్యా, అశ్వినీసుతౌ, వా
సత్యో, అశ్వినో, దక్షా, అశ్వినీ
నేయాచ ఈ ౩ దేవదైత్యు
లయిన అశ్వినీ దేవతల పేరులు.

(ప్రియాంబహు) వ్యవృ
ంస సుర్యేశ్వరః ఊర్వశీ ము
ఖాః ఊర్వశీ మేనకా రమ్భా
ఘృతాచీ చ తిలోత్తమా సు
కేళీ మంజుషూమా చ చిత్ర
రేఖా సురాజ్ఞహః) అ॥ పా॥
హాహా హూహూ శ్చైవమా

అపసరసః, సుర్యేశ్వరః
ఈ ౨ ఊర్వశీ మొదలుగు వే
శ్వరిల పేర్లు. ఊర్వశీ, మేనకా,
రింభా, ఘృతాచీ, తిలోత్త
మా, సుకేళీ, మంజుషూమా
చిత్రరేఖా మొదలుగాగల దే
వదేవతలు అ॥ పా॥ గర్భరాజః,

ద్యా) గన్ధర్వా (స్త్రీవివాహ
సామ్) ౧౩

(పా॥ గాన్ధర్వాః) ఈ ౧ దేవర
లలో హాహా హూహూమొద
లయినట్టి నాయకుల పేరులు.

అగ్నిరైశ్వాఃరో వహ్ని
ర్వీతిహోత్రో ధనంజయః, కృ
పీటయోనిర్వలనో జాతపేదా
సనూసపాత్ ౧౩ బర్హిశ్శుప్తా
శృష్ణవర్తాశోచిషేశ ఉషశ్చ
ధః, ఆశ్రయాశో బృహద్భా
నః కృశానః పావకో ౨
నలః, ౩౪ రోహితాశ్వా వా
యుసఖ శ్శిఖావా నాశుశుక్ష
ణః. హిరణ్యరేతా ముత్యభు
గ్దహనో హవ్యవాహనః. ౧౧
సప్తార్చిర్దమువా శ్శుక్ర శ్చిత్ర
భాను ర్విభావనుః శుచి ర
ప్పిత్ర మాచ్యిస్తు బాడబాబడ
బానలః. ౧౨ (హవేర్ద్వి
యో) జ్ఞానలకీలా వర్చిష్వాతి
శ్శిఖా (స్త్రీయమ్), (క్రిమి)
స్ఫులిగ్జో ౨ గ్నికణ ససైవ
సంజ్వర (ససమా) ౧౭

అగ్నిః, వైశ్వానరః, వ
హ్నిః. వీతిహోత్రః, ధనం
జయః, శృపీటయోనిః, ఇంద్ర
నః, జాతపేదాః, తనూసపాత్
బర్హిః, శుప్తా, (పా॥ బర్హి
శ్శుప్తా) శృష్ణవర్తాశోచిషే
శః, ఉషశ్చధః ఆశ్రయాశః,
(పా॥ ఆశ్రయాశః) బృహద్భా
నః కృశానః, పావకః, అనలః,
రోహితాశ్వః (పా॥ రోహి
తాశ్వః), వాయుసఖః, శిఖా
వాన్, ఆశుశుక్షణః, హిరణ్య
రేతాః, ముత్యభుక్, దహనః,
హవ్యవాహనః, సప్తార్చిః,
దమువాః, శుక్రః, చిత్రభానుః,
విభావనుః, శుచిః, అప్పిత్రమ్
ఈ ౩౪ అగ్ని దేవుని పేర్లు.
జ్వరి, బాడబః, బడబానలః
ఈ ౩ బడబాగ్ని పేర్లు. జ్వా
లః, కీలః, అర్చిః, హేతిః,

శిఖః ఈ గి అగ్ని శిఖలపేర్లు.
స్ఫులిజః, అగ్నికణః, ఈ ౨
మిణుగురులపేర్లు. సంతాపః,
సంజ్వరః ఈ ౨ వేడిమిపేర్లు.

(ఉలా- స్యామ్నిర్గత జ్వ
లా భూతి ర్భసేతి భస్మసి,
తూరో రతూ చ దావస్తుదవో
వసహుతాశః (అధిక పాఠము)

ఉలా- ఈ ౧ కొఱచిపేరు
భూతిః, భసితమ్, భస్మ, తూరః
రతూ ఈ గి బూడి పేర్లు.
దావః, దవః ఈ ౨ కారు
చిచ్చుపేర్లు. అ॥ ౪॥

ధర్మరాజః పితృపతిః సమ
వర్తి పరేతరాట్, కృతాంతో
యమువాభాతా శమనో
యమరాజ్యమః ౧గి కాలా
ధర్మధర్ శ్రాద్ధదేవో వైవస్వ
తో ౨ నక్ష॥

ధర్మరాజః, పితృపతిః, సమ
వర్తి, పరేతరాట్, కృతాంతః,
యమువాభాతా, శమనః,
యమరాట్, యమః, కాలః,
ధర్మధర్, శ్రాద్ధదేవః, వైవ
స్వతః, అంతః ఈ ౧గి
యమువిపేర్లు.

రాక్షసః కోణమః క్రవ్యా
క్రవ్యాదో ౨ స్రవ ఆశరః.
౧గి రాత్రించరో రాత్రిచరః
కర్బురో నికమాత్మజః, యాతు
ధానః పుణ్యజనో నైరృతో
యాతు రక్షసీ. ౩౦

రాక్షసః, కోణమః, (పా॥
కాణమః), క్రవ్యాత్, క్రవ్యా
దః, అస్రవః, (పా॥ అశ్రవః),
ఆశరః, (పా॥ అసురః) రాత్రి
జ్వరః, రాత్రిచరః, కర్బురః,
(పా॥ కర్బురః, నికమాత్మజః,
యాతుధానః, పుణ్యజనః, నై

రృతః, యాతు, రక్షః ఈ ౧గి
నైదితిపేరులు.

ప్రచేతా పరుణః, పాశీ,
యాదసాంపతి రప్పతి.

ప్రచేతాః, పరుణః, పాశీ,
యాదసాంపతిః అప్పతిః ఈ
గి పరుణని పేరులు.

శ్వసన స్పర్శనో వాయు
ర్మాతరిశ్వా సదాగతిః ౩౦
శృషవశ్వో గన్ధవహాః గన్ధ
వాహాః ౨నిలాః ౨శుగాః, సమీ
ర మాదుతి చురు జ్జగత్ప్రాణ
సమీరణాః ౩౨ సభస్వద్వాత
పవన పవనూన ప్రభజ్జవాః,

శ్వసనః, స్పర్శః, వాయుః,
మాతరిశ్వా, సదాగతిః, శృష
వశ్వః, గన్ధవహాః, గన్ధవాహాః,
అనిలః, అశుగః, సమీరః,
మారుతః, చురుత్, జగత్ప్రాణః
సమీరణః భస్వాన్, వాహః,
పవనః, పవనూనః, ప్రభజ్జ
వాః ఈ ౨౦ వాయుదేవుని
పేరులు.

అ ధి క పా ర ము.

(ప్రకమ్పనో మహావాతో ఝంఝావాత సప్తష్టికః

ప్రకమ్పనః - మహావాతః - ఝంఝావాతః - సప్త
ష్టికః. ౪ గానీతో, గూడి, వర్షచ ల పేర్లు.

ప్రాణో ౨ పార సమూన
శ్చో దానవ్యానాచ వాయు
హః ౩ శరీరస్థా ఇమే రంవా
స్తరసీతు రయః సృజః.

ప్రాణః, అపానః, సమా
నః, ఉదానః, వ్యానః ఈ ౪
శరీరమందుండే అయిదు వా
యువులపేరులు. రంహః, తరః,

రక్షకుఁ, సద్యః ఈ గి వేగముతోఁ గూడిన గమనము చేయులు.

(హృది) ప్రాణో (గుదే) ౭చాన స్సమానో (వాభీసం) స్థితః, (ఉదాః కణ్ఠదేశస్థా) వ్యాస (సర్వశరీరగః) హ గశ్చ కూర్మః కృకరో దేవ దత్తోధనంజయః, (వాద్వాంరే) నాగ (అఖ్యాత) కూర్మ (ఉన్మీలనస్సృతః), కృకరా (చృతుతంజ్ఞేయం) దేవదత్తా (ద్విజృమ్భణమ్), (సజహతి మృతం వాపి సర్వవ్యాపీ) ధన్జాయః, (అధికపాఠము.)

జిహ్వోధశీఘ్రంత్వరితంబఘు యీప్ర మరం ద్రుతిమ్ ౬౮ సర్వరం చపలం తూర్ణమవిల మ్భిత మూశు చ,

ప్రాణః = ప్రాణవాయువు, హృది = హృదయమందును, అశాః = అపానవాయువు, గుదే = గుదమునందును, సమా గః = సమాగవాయువు, వాభి సంస్థితః = వాభియందును ఉదా యః = ఉదానవాయువు, కణ్ఠ దేశస్థః = కంఠమునందును, వ్యా సః = వ్యాసవాయువు, సర్వశరీ రగః = శరీరమంతటను యుం దును. నాగ, కూర్మ, కృకరః దేవదత్త, ధనంజయ, వాయు వులు, వాద్వాంర, అఖ్యాత, ఉన్మీలన, తుత, విజృంభణాదు లం దుందును. అధిక పాఠము.

శీఘ్రం, త్వరితం, లఘు, యీప్రం, అరం, ద్రుతం సర్వరం, చపలం, తూర్ణం, అవిలమ్భితం, ఆశు ఈ గం శీఘ్రము చేయులు.

సతతా వారతా శ్రాంత
సంతతావరతాని రశం. ౩౧
నిత్యనవర తాజస్ర

మవ్యధానీశయో ధంః
అతివేల భృ శాన్యధాతీనూ
త్రోద్ధాథ నిర్భరం. ౩౨
తీవ్ర శాన్తనితానాని గాథ
బాధ దృఢానిచ

క్రీజే శీఘ్రద్యసత్తే న్య
త్రిప్వేషాంభేద్యగామియత్

సతతః, అచారతం, అశ్రా
ంతం, సంతతం, అవరతం,
అశం, నిత్యం, అనవరతం,
అజస్రం ఈ ౩ ఎడతెగని
క్రియకు పేళ్ళు.

అతిశయః ధరః, అతివే
లం, భృశం, అత్యధం, అతి
మాత్రిం. ఉద్ధాథం, నిర్భరం,
తీవ్రం, ఏకాంతం, నితాంతం
గాథం, బాధం, దృఢం,
ఈ ౧౪ అతిశయమునకు
పేరులు.

శీఘ్రశబ్దము మొదలు ౨౦
శబ్దములు క్రియావిశేషణము
లైనను గుణవాచకములైనను
సపుంసక లింగములును, అతి
శయశబ్దము మొదలు ౧౪
శబ్దములు క్రియావిశేషణము
లైనపుడు, సపుంసక లింగము
లున్ను, గుణవాచకము లయి
నపుడు, పుంలింగములున్ను
ఈ ౩౪ శబ్దములలో నేశబ్ద
మైనను విశేష్యముతోఁ గూ

కు బేర త్ర్యమ్భకనఖః
క్షరాద్భవ్యకేవరః మనుష్య
ధర్మాధనదో రాజరాజోధనా
ధివః, ౩౦ కిన్నరేశో వైశ్ర
వణః పౌలస్త్య నరవాహనః,
యత్రైక పిత్తే లలిల శ్రీద
పుణ్య జనేశ్వరాః. ౨౯

(అస్యోద్యానం) చైత్రరథం
(పుత్రస్తు) నలకూబరః, కైలా
స (స్థాన) మలకా (పూ)
(ర్విమానంతు) పుష్పకం ౨౦
స్వాతిన్నరః కింపురుష స్తుర
జ్జనదనో మయః నిధి (రా)
శేవధి (రేవతా) పద్మశంఖ
దయో (నిధే) ౨౧ మహా
పద్మశ్చ పద్మశ్చశంఖో మకరక
చ్ఛపౌ ముకుందః కున్దనీలాచ
ఖర్వశ్చ నిధయోనవృ అపాః

కు నపుడు త్రిలింగములును
అగును.

కు బేరః త్ర్యమ్భకనఖః,
యక్షరాట్, గుహ్యకేవరః,
మనుష్యధర్మా, ధనదః, రాజ
రాజః, ధనాధివః, కిన్నరేశః,
వైశ్రవణః, పౌలస్త్యః, నర
వాహనః, యక్షః, ఏకపిత్తః,
విలలిలః, శ్రీదః, పుణ్యజనేశ్వ
రః ఈ ౧౨ కు బేరుని పేరులు.

చైత్రరథం ఈ ౧ కు బే
రుని పేరు. నలకూబరః
ఈ ౧ ఈతని కుమారుని పేరు.
కైలాసః ఈ ౧ ఈతని నివాస
స్థానము పేరు అలకా ఈ ౧
ఇతని పట్టణము పేరు. పుష్ప
కం ఈ ౧ ఇతని విమానము
పేరు కిన్నరః, కింపురుషః,
తురజ్జనదనః, మయః ఈ 4
కిన్నరుల పేరులు. (ఇవి వాల్మీ
కీతులని వాడుటయు (౧౮వది)
విధిః, శేవధిః, (పాః శేవధిః)
ఈ ౨ నిధి పేర్లు, పద్మము,

శంఖము. ఇవి ౨ నవనిధిభేదములు. నవహంపద్మః, కుద్మః, శంఖః, మకరః, శంఖుకః, మకుద్మః, కుద్మః, నీలః, ఖర్వః, ఈ ౯ నవనిధులపేరులు.

ఇతి స్వర్గవర్గః.

(స్వర్గముతోఁ జేరిన పదసమూహము ముగిసెను.)

ద్యౌః దివ (ద్వేష్ఠ్రియా) సుభ్రంవ్యోమపుష్కరమమ్మరమ్, సభోఽన్తరిక్షం గగనమనన్తం సురవర్తర్మఖమ్. ౭౨ వియ ద్విష్ణుపదం (వాతుపుం) స్యాకాశ విహాయసీ [విహాయసోఽపి నాకో ఽపిద్యు రపి స్యాత్తదవ్యయమ్ తారాపథశ్చబ్రగుణోమేఘద్వారం మహాబిలం).

ద్యాః, దివ, అభ్రం, న్యోమ, పుష్కరం, అమ్మరం, సభః, అన్తరిక్షం, గగనం అనన్తం, సురవర్తర్మ, ఖం, విడలిత్, విష్ణుపదం, ఆకాశం, విహాయసీ, ఈ ౧౩ ఆకాశముపేర్లు విహాయసః శాశః ద్యుః, తారాపథః, శబ్దగుణః, మేఘద్వారం, మహాబిలం.

ఇతి వ్యోమవర్గః.

(ఆకాశముతోఁ జేరిన పదసమూహము ముగిసెను.)

దిశస్సు కకుభః కాష్ఠా ఆకాశ్చ హరితిశ్చ (తా) ౭౩

దిక్, కకుభః, కాష్ఠా, ఆకా, హరితి, ఈ ౫ దిశామూల్య నామములు.

ప్రాచ్యవాచీ ప్రతీచ్య
(స్తాః పూర్వ దక్షిణ వక్త్రీ
మూః) (ఉత్తరాది) గుడిచి

(స్తాః) ద్విశ్శంతు (ప్రతిమదిగ్భ
వే) ౭౮ (అవాగ్భవ) మూ
చీన ముదీచీన (పూదగ్భవమ్),
(ప్రత్యత్యగ్భవం) ప్రతీచీనం ప్రా
చీనం (ప్రాగ్భవం త్రిషు)
అధికపాఠము.

ఇన్రో వహ్నిః పితృవతి
నైర్వతి వాగ్మో మరుత్,
కుబేరః ఈశః (వహ్నిః పూర్వా
దీనాం దిశాం క్రమిణామ్) ౭౯

విరావతః పుణ్డరీకో వాను
నః కుమూదోఽఙ్గమః పుష్పదన్త
సార్వభౌమః సుప్రతీక (శ్చ

ప్రాచీ, అవాచీ (ప్రా||
ప్రతీచీ, ఉదీచీ, ఈ ౮
వకుసగా తూర్పు, దక్షిణ,
పడమర, ఉత్తర దిక్కుల
జేర్లు.

ద్విశ్శంతు ఈ ౧ దిక్కుల
యందుఁ బుట్టిన వస్తువువేరు.
అవాచీ = దక్షిణ దిక్కు-నఁ
బుట్టిచి ఉదీచీనం = ఉత్తర
దిక్కు-నబుట్టినది. ప్రతీచీనం =
పడమర దిక్కు-న బుట్టినది.
ప్రాచీనం = తూర్పు దిక్కు-నఁ
బుట్టినది.

ఇన్ద్రః, వహ్నిః, పితృవతి,
నైర్వతి, వాగ్మః మరుత్,
కుబేరః, ఈశః ఈ ౮ క్రమా
త్ = క్రమముగా, పూర్వా
దీనామ్ = తూర్పు మొదలైన,
దిశాం = ఎదిమిది దిక్కులకు,
వహ్నిః = అధికతుల జేరులు.

విరావతః పుణ్డరీకో వాను
నః కుమూదః, అఙ్గమః పుష్ప,
దన్తః, సార్వభౌమః, సుప్రతీ

దిగ్గజాః) ౭౩ కరిణ్యోఽభ్ర
ముః కపిలా పిఙ్గలాఽశ్వమా
శ్రమాత్, తామ్రకర్ణీ శుభ్ర
దన్తీ చాఙ్గానా చాఙ్గానావతీ.

కః ఈ ర వరుసగా నెనిమిది
దిగ్గజముల పేరులు.

అభ్రముః, కపిలా, పిఙ్గలా,
అశ్వమా, తామ్రకర్ణీ, (వా||
తామ్రకర్ణీ.) శుభ్రదన్తీ, అఙ్గా
నా, అఙ్గానావతీ ఈ ర
శ్రమాత్ = క్రమముగా, కరి
ణ్యః = దిగ్గజముల భార్యల
పేరులు.

(క్షీరేవ్య యన్త్ర) పది
శం దిశోర్మధ్యే విదిక్ (స్త్రీ
యామ్), అభ్యన్తరం త్వన్త
రాశం చక్రవాళంత ముల్లా
లమ్ ౭౪

అవదిశం, విదిక్. ఈ ౨
దిశోర్మధ్యే = రెండుదిశుల
సడుచు నుండెడు మూలదిశుల
పేర్లు. అభ్యన్తరం, అన్తగా
శం ఈ ౨ చుట్టప్రదేశము
పేర్లు. చక్రవాళం, మల్లాలం
ఈ ౨ మండలాకారమైన
విస్తృత పేర్లు.

అభ్రం మేఘా వారివా
హః స్తనయిత్ను ర్వలాహకః,
ధారాధరో జలధర స్తటిత్వా
న్వారిదోఽశ్చుభృత్. ౭౫
ఘన జీమూత ముదిర జలము
గూడుయోసయః.

అభ్రం, మేఘః, వారివా
హః, స్తనయిత్నుః, వలాహ
కః, (వా|| బలాహకః,) ధారా
ధరః, జలధరః, తటిత్వాన్,
వారిదః, అశ్చుభృత్, ఘనః,
జీమూతః, ముదిరః, జలముక్,

ధూమయోనిః ఈ గగి మేఘము పేరులు.

కాదమ్మినీ మేఘమాలా (త్రిషు మేఘభవే) ౭భ్రీషుమ్ ౧౦. స్తనితం, గర్జితం (మేఘవిఘ్నోషో) రసితాదీచ, శహస్ర శత్రహదా హ్రాదిన్వైరావత్యోక్షణప్రభా౧౦టిత్సదాహినీ విద్యుచ్ఛ్వా లాచకలా౭పీచ స్ఫూర్జధుర్వజ్రనిఘ్నోషో మేఘజ్యో రిరన్ముదః ౧౨ ఇన్ద్రాయుధం శక్రధనుః స్తదేవ (ఋజ) రోహితమ్, వృష్టి ర్నిర్జం (తద్విఘాతే) వగ్రహః వగ్రహా (సహా) ౧౩ ధారా సంపాతి ఆసార శ్రీకరో ౭ మృశణః (స్మృతః) వర్షోపలస్తు కంఠో మేఘచ్ఛన్న ౭ హిమ్న) దుర్ధి నం. ౧౪

కాదమ్మినీ, మేఘమాలా, ఈ ౨ మేఘకుంక్తి పేర్లు. ౭భ్రీయం ఈ ౧ మేఘభవే = మేఘమునందుఁ బుట్టినజలాదులపేరు. స్తనితం, గర్జితం, రసితం ఈ ౩ మేఘవిఘ్నోషా = ఉఱుము పేర్లు ఆదిశబ్దము, వలన స్వభిత్తద్వపితాదులను పేరులునుగలవు శంపా, (పా|| సంపా), శత్రహదా, హ్రాదినీ, ఐరావతీ, క్షణప్రభా, తటిత్, సాహాయినీ, (పా|| సాదాయినీ), విద్యుత్, చక్షులా, చ కలా ఈ ౧౦ మేఘపుపేరులు స్ఫూర్జధుః వజ్రనిఘ్నోషా (పా|| వజ్రనిఘ్నేషా), ఈ ౨ వజ్రఘట్టనము వల్ల గలిగిన మ్రోత పేరులు. మేఘజ్యోతిః, ఇరన్ముదః ఈ ౨ మేఘమునందున్న తేజముపేర్లు ఇన్ద్రాయుధం, శక్రధనుః ఈ

రోహితం ౧ ఋజు=చక్కగా
 శుష్ణ తాపధనుస్సుపేరు. పృ
 స్థిః, వర్షం ఈ ౨ వానపేర్లు.
 వగ్రహః, ఆవగ్రహః ఈ ౨
 తిష్ఠిఘాతే=పృథ్వీశురు విఘ్న
 మగిల్లుట(అనివృష్టిపేర్లు)
 ధారాసంపాతి, ఆసారిః ఈ ౨
 జడివానపేరులు శీరిరి, అంబు
 కణః ఈ ౨ తుంపురులపేరులు
 సర్వోపలః, కరణి, (సా. కర
 కా) ఈ ౨ జడగండ్లపేరులు
 దుర్దిశం ఈ ౧ మేఘస్థ
 స్నే=మేఘములచేతగప్పబడిన
 అహ్నో=దినముపేరు.

అస్తధా వ్యవధా (ప్ర.శి)
 త్వస్తర్ధి రతివారణం, అపి
 ధాన. తిరోధాన పిధానాచ్చ
 దనానిచ. ౧౧

హిమాంశు శ్వస్త్రీమాశ్వ
 స్త్రీ ఇన్దుః కుమదజాన్ధవః
 విధు స్సుధాంశు శ్శుభాంశు
 రోషధీశో నిశానతి. ౧౨
 అబ్జో జైవాత్మక సోమిన్దా

అస్తధా, వ్యవధా, అస్త
 ర్ధిః అతివారణ, అపి ధా
 నం, తిరోధానం, పిధానం,
 ఆచ్ఛాదనం ఈ ౪ వర్ణుట పేర్లు
 హిమాంశుః, శ్వస్త్రీమాః,
 చస్త్రీః, ఇన్దుః కుమద
 జాన్ధవః, విధుః, సుధాంశుః,
 శుభాంశుః, టిషధీశః, నిశా
 నతిః అబ్జ, జైవాత్మకః,

శృంగాజః కళానిధిః ద్విజ
రాజ శృశధరో నక్షత్రేశః
క్షపాశరః.

౮౭

కలాతు (హరిశో భాగో
బిమ్బా (2-స్త్రీ) ఖిల్లలం
(త్రిమం)

భిత్తం శ కలఖిల్ల
(వాపుస్య) ధోధిః (సమం
శకే) ౮౮ చన్ద్రికా కాము
దీ జ్యోతస్సా ప్రసాదస్తు
ప్రసన్నతా, కళజా జా
లాఞ్చనంచ చిహ్నం లక్ష్మచ
లక్షణం ౮౯ వాళిః కేతు
ధ్వజోలిజ్జం నిమిత్తం వృజ్జానం
వదం, ప్రజ్ఞానం చావ్యభిజ్ఞా
నం లలామంచ లలామచ
అధికపాతము.

సుషమా (పరమా శో
భా) శోభా కాన్తి ర్ద్యుతి శ్చ

సోమః, క్షా, శృంగాజః
కలానిధిః, ద్విజరాజః, శశ
ధరః, నక్షత్రేశః, క్షపాశరః
ఈ ౨౦ చంద్రునిపేరులు.

కలా, ౧ చంద్రునిపేరుక
చ దియో అవ వాలు పేరు.
బిమ్బః, ఖిల్లలం, ఈ ౨
చంద్ర సూర్య సుండలముల
పేర్లు.

భిత్తం, శకలం, ఖిల్లం,
అర్ధః ఈ ౪ తుల్యకులపేర్లు.
చన్ద్రికా, కాముదీ జ్యో
తస్సా ఈ ౩ విన్నలగును
ప్రసాద, ప్రసన్నతా ఈ ౨
నిర్మలత్వమునకును, కళజాః,
లజాః, లాఞ్చనం, చిహ్నం,
లక్ష్మ, లక్షణం ఈ ౬ గుణు
తుకులపేర్లు. వాళిః, కేతుః,
ధ్వజః, లిజ్గా, నిమిత్తం వృజ్జా
నం, వదం, ప్రజ్ఞానం, అభిజ్ఞానం
లలామం లలామ, అ|| వా||

సుషమా, ౧ పరమా =
ఎక్కువైన, శోభా, కాంతిః

విః, అపర్యాయస్తు నీహార
 స్తుపారి స్తుహినం హిమం ౯౦
 ప్రాలేయం మిహికా చాథ
 హిమానీ (హిమ సంహతిః)
 శీతం (గుణే తత్త్వదధా స్తు
 పిమశ్శిశిరో ఐడః ౯౧ తుపా
 ర శీతల శీతోహిమ (సప్తా
 న్య లిజ్జకాః), ధ్రువ ఔత్తా
 నవద (సాన్య) దగస్త్యః
 కుశ్మసమ్భవః ౯౨ మైత్రా
 వరుణి (ఽన్యైవ) లోహముద్రా
 (సధర్మిణీ) నత్తత్ర మృతం
 భంతారా తారకాపుష్పదవా
 (స్త్రీయా ౧) ౯౩ దాతా
 యణ్యో (ఽశ్వినీత్యాదితా
 రా) అశ్వ యుగశ్వినీ గాధా
 విశాఖా పుష్కేతుసిద్ధతిమ్య
 శ్రవిష్టయా ౯౪ (పమా)
 ధనిష్ఠా (స్యః) ప్రస్థపదా
 భాద్రపదాః (స్త్రీయాః) మృ
 గ శీర్షే మృగశిర (సస్థి
 స్తేవా) ౨గ్రహముణి ౯౫
 నిల్వలా (సద్భిరోదేశో తార
 ఇకావసన్నియాః.)

బేరు శోభా, కాన్తి, ద్యు
 తిః, ఛవిః, ఈ ర కాంతిః
 పేరులు. అపర్యాయః, నీహా
 రః, తుపారః, తుహినః,
 హిమం, ప్రాలేయం, మి
 హికా, (పా॥ మిహికా), ఈ
 ౭ మంచువేళ్ళు హిమానీ
 ౧ హిమసంహతిః = మంచు
 సమూహము పేరు. శీతం,
 గుణవాచక ముపుడు శైత్య
 గుణముపేరు. సుషిమః, (పా॥
 సుశిమః), శిశిరః, ఐడః, తు
 పారి, శీతలః, శీతః, హిమః,
 ఈ ౭ శైత్యగుణముగల వస్తు
 వువేళ్ళు. ఇవి విశేష్యలింగ
 ములు. ధ్రువః, ఔత్తానవా
 దః, ఈ ౨ ధ్రువుల వేళ్ళు.
 అగస్త్యః, కుశ్మసమ్భవః,
 మైత్రావరుణిః ఈ ౩ అగ
 స్త్యుని వేళ్ళు లోహముద్రా,
 ఈ ౧ అగస్త్యుని భార్యపేరు.
 నత్తత్రం, మృతం, భం,
 తారా, తారకా, ఉడు, ఈ
 ౭ నత్తత్రము పేరులు. అశ్వినీ

త్యాగి తారాః = అశ్వినీ
 సక్షత్రము మొదలు యిరు
 వదియేడు సక్షత్రములు, దా
 త్తాయాః = దాత్తాయణు
 లనబడును. అశ్వయుక్, అ
 శ్వినీ, ఈ ౨ అశ్వినీ సక్షత్ర
 ములేరులు. రాధా, విశాఖా,
 ఈ ౨ విశాఖా సక్షత్రము
 లేళ్ళు. పుష్య, సింధ్య, తి
 వ్య, ఈ ౩ పుష్యులు సక్ష
 త్రము లేరులు స్రవిష్ఠా,
 ధనిష్ఠా, యీ ౨ ధనిష్ఠ
 లేళ్ళు. పోష్ఠపదాః, ఈ ౧
 పూర్వాభాద్ర పేరు భాద్ర
 పదాః, ఈ ఒకటి ఉత్తరా
 భాద్రపేరు మృగశిరః మృగ
 శిరః, ఆగ్రహాయణీ ఈ ౩
 మృగశీర్ష లేళ్ళు. ఇల్వలాః
 ఈ ౧ తద్భిరోదేశో = ఆ
 మృగశీర్ష సక్షత్రములమీద
 యీ తారాకాః నివసన్తి =
 ఏసక్షత్రము యిష్టవో నాని
 లేళ్ళు.

బృహస్పతి సురాచార్యో
 గీష్మతి ర్ధివణో గురుః ౯౬
 జీవ అజ్ఞేరసో వాచస్పతిశ్చిత్ర
 శిఖణ్డజః శుక్రో దైత్య
 గురుః, కావ్య ఉశవా
 భార్గవః కవిః ౯౭ అజ్ఞారకః
 కుజో భౌమో లోహితాజ్ఞో
 మహీ సుతః, రాహిణ్యయో
 బుధ సౌమ్య (సహ) సారి
 శనైశ్చరా. ౯౮ అ॥ పా॥
 శనిమన్దోఽజ్ఞకాలౌ ఛాయా
 పుత్రో ౭ సితో ౭ రక్షజః
 తమస్తు రాహు స్వర్భాను
 సైంహికేయో విధుంతువిః
 (సప్తర్షయో మరీచ్య త్రిము
 ఖాశ్చిత్ర శిఖణ్డజః ౯౯ (రాశీ
 నామ దయో) లగ్నం (తేతు
 మేష్వత్పాదయః)

బృహస్పతి, సురాచా
 ర్యః, గీష్మతి, ర్ధివణః, గురుః
 జీవః, అజ్ఞేరసః, వాచస్పతిః,
 చిత్రశిఖణ్డజః ఈ ౭ బృహ
 స్పతి పేరులు. శుక్రః, దైత్య
 గురుః, కావ్యః, ఉశవా,
 భార్గవః, కవిః ఈ ౬ శుక్రుని
 పేర్లు. అజ్ఞారకః, కుజః,
 భౌమః లోహితాజ్ఞః, మహీ
 సుతః ఈ ౩ అంగారకుని
 పేర్లు. రాహిణ్యయః, బుధః,
 సౌమ్యః, ఈ ౩ బుధుని పేర్లు.
 సారిః శనైశ్చరః ఈ ౨ శని
 పేర్లు. శనిః మందః వజ్రః,
 కాలః, ఛాయాపుత్రః, అశితః,
 అరక్షజః (అ॥ పా॥) తమః,
 రాహుః, స్వర్భానుః, సైంహి
 కేయః, విధుంతుదః, ఈ ౫
 రాహుపు పేర్లు. మరీచ్యత్రి
 ముఖాః=మరీచి, అతి (అంగి
 రనుడు, పులస్త్యుడు, పుల
 హుడు, క్రతువు, వశిష్ఠుడు)
 మొదలైన సప్తర్షయః = సప్త
 ఋషులు, చిత్రశిఖణ్డజః, చిత్ర

శిఖిండులనబడుదురు. అగ్నం
ఈ గ రాసుల ఉదయము
చేరు. మేషము, వృషభము,
మిథునము, కర్కాటకము,
సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చి
కము, ధనుస్సు, మకరము,
కుంభము, మీనము అను
వర్ణ డెండు రాసులు.

సూర సూర్యా ర్యమా
దిత్య ద్వాదశాత్మ దివాక
రాః ౧౦౦ భాస్క-రా మా
నకర బ్రహ్మ ప్రభాకర విభా
కరాః భాస్వి ద్వివస్వ త్సప్తా
శ్వ హరిద శోష్ణరశ్మయః,
౧౦౧ విశర్తవార్క- మూర్తా
ణ్ణ మిహిరాదుణ పూషణః
ద్యుమణి స్తోడి ర్మిత్ర శ్చిత్ర
భాను ర్విరోచనః ౧౦౨ విభా
వసు ర్గిహవతి స్త్విహంవతి
రహర్పతిః, భాను ర్హంస
సహస్రాంశు స్తపన స్పవితా
రవిః.

సూరః, (పా॥ సూరః)
సూర్యః, అర్యమా, ఆదిత్యః,
ద్వాదశాత్మ, దివాకరః, భా
స్కరః, అహస్కరః, బ్రహ్మః,
ప్రభాకరః, విభాకరః, భా
స్వాన్, వివస్వాన్, సప్తాశ్వః,
హరిదిశ్వః, శోష్ణశ్చి, విక
ర్తవః, అర్కః, మూర్తాణ్ణః,
పా॥ మూర్తాణ్ణః మిహిరః,
అరుణః, పూష, ద్యుమణిః,
తోడి, మిత్రః, చిత్రభానుః,
విరోచనః, విభావనుః, గ్రహ
పతిః, త్వహంపతిః, అహర్పతిః,
భానుః, హంసః, సహస్రాంశుః
తపనః, పవితా, రవిః ఈ 32
సూర్యునిచేళ్ళు.

[కర్మసాక్షి, జగచ్చక్షురం
శుమాలీ, త్రయూతమః, ప్ర
ద్యోతనో దినమణిః ఖద్యోతో
లోకబాన్ధవః ఇనో భగోధామ
నిధిః కద్దిసీవల్లభో హరిః]
అధికపాఠము.

కర్మసాక్షి, జగచ్చక్షుః,
అంశుమాలీ, త్రయూతమః,
ప్రద్యోతనః, దినమణిః, ఖ
ద్యోతః, లోకబాన్ధవః, ఇనః,
భగః, ధామనిధిః, వద్దిసీవల్ల
భః, హరిః, అ॥ హ॥

అధికపాఠము.

శ్లో. వద్మాక్ష స్తేజసాం రాశిశ్చాయానాథ స్తద్విసహ॥

మాతరః, పిఙ్గళో దణ్డ
(శృణ్ణాంశో, పారిపార్వకాః)
సూరసూతో ౭ రుణో ౭
సూరుః శాశ్వపి గరుడగ్రజః
౧౦౮ పరివేషస్తు పరిధి రుప
సూర్య కవణ్డతే కిరణోప్ర
మయూఖాంశు గణ స్తి ఘృణి
ధృవ్యయః. ౧౦౮ భామః
కరో నరినిః (స్త్రీపుంసయా)
గ్గీధితిః (స్త్రీయం) (మృత)
ప్రభా రుగ్రుచి స్త్విద్యా భా
శ్చవిద్యుతి దీప్తయః. ౧౦౯
రోచిశ్చేది (రుచేక్షితే) ప్రకా
శో ద్యోత ఆతమః కోష్ఠంకవో

మాతరః, పిఙ్గళః, దణ్డః,
ఈ 3 చణ్డాంశోః = సూ
ర్యుని యొక్క- పారిపార్వ
కాః, = పార్వము నందుండు
ముగ్గురు విఘ్న దేవతల పేర్లు.
సూరసూతః, అరుణః, అనూ
రుః, శాశ్వపి, గరుడగ్రజః,
ఈ ౫ సూర్యపాఠధి పేరులు.
పరివేషః, (హ॥ పరివేళః)
హాధిః, ఈ ౨ ను సూర్యపరి
వేషము పేరులు ఉపసూర్య
కం, మండలం, ఈ ౨ ప్రతి
సూర్యుని పేర్లు. (పరివేషశబ్ద
ము మొదలు ఈ ౮ ఒక

మం మన్దోమంకడుమ్ (త్రిమం
ద్యతి) ౧౦౭ తీక్షణం తీక్షణం
ఖరం (తద్య) స్మృత్యస్తా
మరీచికా.

నాకవృదు సూర్యుని చుట్టును
కలబడు మండలాకారమున తే
జోవిశేషము పేళ్ళు కొంద
రిందురు. కిరణః, ఉస్రః, మ
యూఖః, అంశుః, గభస్తిః,
ఘృణః, ధృష్టిః, సాః, వృష్టిః
భానుః, కరణః, మరీచిః, దీధితిః
ఈ ౧౨ సూర్యకిరణముల
పేర్లు. ప్రభాః, హక్, రుదః, త్వి
ట్, భాః, భా, ఛవిః, ద్యుతిః,
దీప్తిః, గోళిః, శోభః, ఈ ౧౦
సూర్యకాంతి పేర్లు. ప్రకా
శః, ద్యోతిః, ఆకాశః ఈ ౩
ఎందఱేళ్ళు శోమం శవోమం
మన్దోమం, కడుమ్ ఈ ౪
ఇంచుకీ వేడిమిపేర్లు తగ్మం,
తీక్షణం, ఖరం, ఈ ౩ వేడిమి
పేర్లు. స్మృత్యస్తా, మరీచికా
ఈ ౨ ఎందఱువుల పేర్లు.

ఇతి దిగ్విగ్రః

దిక్కులతో జేరిన పద
సమూహము ముగిసెను.

కాల విస్తరము.

కాలోదిప్తోఽవృతేహఽపి
సమయోఽవృథ పక్షతిః

కాలః దిప్తః, అ నేహః, సదు
యః ఈ ౪ కాలము పేర్లు.

౧౦౮ ప్రతిపద్యే ఇమే ప్రీ
త్యే (తదానాథ్య) స్తి ధి యో
(ద్యయోః) ఘనో దివాహనీ
(వాతు) క్లిబే దివస వాభరా
౧౦౯ క్రత్యూహే ౭ హర్ష
ఖం కల్ప మువః క్రత్యూహసి
అపి, ప్రభాతంచ దివానేతు
సాయం సన్ధ్యా పిత్రికసూః

౧౧౦

కక్షతిః, ప్రతిపత్ ఈ ౨ హ
ద్యమి మొదలైన తిథులపేర్లు
ఘనః, దివః, అహః, దివసః,
వాసరః ఈ ౩ దినము పేర్లు
క్రత్యూహః, అహస్మఖం,
కల్పం, ఉవః, క్రత్యూహః,
ప్రభాతం ఈ ౬ ప్రాతఃకాల
ముదేళ్ళు. దివాంత సాయం
పా॥ సాయం ఈ ౨ సాయం
కాలముదేళ్ళు, సంధ్యా, పిత్రి
కసూః ఈ ౨ సంధ్యాకాలము
పేర్లు.

అ ధి క పా త ము.

శ్లో. పృష్ఠం విభాతం ద్వీక్షే బే పుంసి గోసర్గ ఇవ్యతే.

(ప్రాహ్లాపరాహ్లా మధ్యా
హ్న) ప్రీసన్ధ్య (మధి)

త్రిసన్ధ్యమ్ ఈ ప్రాహ్లా
పరాహ్లామధ్యాహ్నములనబడు
దినముయొక్క ఆద్యంతిమధ్య
భాగముల సమూహమునకు
పేరు.

శర్వరీ నిశా నిశీధినీ రాత్రి
ప్రీయామా మణదా మపా.
౧౧౧

శర్వరీ, నిశా, నిశీధినీ,
రాత్రి, ప్రీయామా, మణదా,
మపా.

విభావరీ తమస్వినౌరజసి
యామినీ తమీ, రమిసా
(తామసీ రాత్రి)

విభావరీ, తమస్వినీ, రజసి
సా॥ రజసి, యామినీ, తమీ,
సా॥ తమీ ఈ ౧౨ రాత్రి
పేళ్లు. తమిసా ఈ ౧ తామసీ
రాత్రి = గాథాంధకారము
గల రాత్రిపేరు.

జ్యోతీస్మి చన్వికయాఽ
న్వితా,

జ్యోతీస్మి ఈ ౧ చన్విక
యా = వెన్నెలతో, అన్వితా =
కూడిన రాత్రిపేరు.

(అగామి వరమూహ వా
హ్యక్తాయాం నిశి) పక్షిణీ

పక్షిణీ ఈ ౧ అగామివర
మూ వా వాహ్యక్తాయామ్
నిశి = వచ్చే పగటితోనున్నా
నిడిచేపగటితోనున్నా గూడిన
రాత్రిపేరు.

గణరాత్రం(నిశా-బహ్వ్యో)
ప్రదోషో రజసి ఋషమ్ ౧౧౩

గణరాత్రమ్ ఈ ౧ నిశా,
బహ్వ్యో = అనేక రాత్రుల పేరు.
ప్రదోషి, రజసిఋషం ఈ ౨
ప్రదోషకాలము పేళ్లు.

అర్ధరాత్ర నిశీధా (హ్వ)
(హ్వ) యామ ప్రహరా

అర్ధరాత్ర, నిశీధా ఈ ౨
అర్ధరాత్రము పేళ్లు. యామ,
ప్రహరా ఈ ౨ వాము పేళ్లు.

(సమా), (స) పర్వసన్ధిః
(కతివ త్పిష్టదశోర్వ దస్త
రమ్)

పర్వసన్ధిః ఈ ౧ పాద్యమి
పున్నమకును, పాద్యమి అ
మావాస్యలకును మధ్యమిన్న
కాలమువేరు.

పక్షాంతా పిష్ట ది శ్వా
(ద్యే)

పక్షాంతా, పిష్టదశీ ఈ ౨
పున్నమకును అమావాస్య
కును బేరులు.

పార్ణమా సీతు పూర్ణిమా
(కలాహీనేనా) ౨ నుమతిః
(పూర్ణేరాకానిశాకరే) ౧౧౧

పార్ణమాసీ, పూర్ణిమా
ఈ ౨ పున్నమ పేర్లు. నిశా
కరే=చంద్రుడు, కలాహీనే
(సతి)=వికళభవే దక్షిణైవ
వాడుగా నున్నప్పుడు, సా=
ఆపున్నమ, అనుమతిః=అను
మతి అనబడుచున్నది, పూర్ణే
(సతి)=పదార్థ కళలతోఁ
నూడి యున్నప్పుడు, రాశా=
రాక యనబడును.

అమావాస్యార్వమా
పస్యాదన్య సూర్యేందు సం
గమః, (సాదృశ్యేన్దు) సిసి
వాలీ సా పక్షేన్దు కలా
కుహూః ౧౧౨

అమావాస్య, అమావాస్య
దర్శనః, సూర్యేన్దు సజ్జమః ఈ
ర అమావాస్య పేర్లు. సిసి
వాలీ ఈ ౧ దృష్టేన్దు, సా=
చంద్రకళ కనుపించిన అమా

వాస్యపేరు. కుమారాః ఈ ౧
సప్తేన్దుకలా సా=చంద్రశశక
జపించని అమావాస్యపేరు.

ఉపరాగో గ్రహాః

ఉపరాగః, గ్రహాః ఈ ౨
గ్రహాదుఃబేర్లు.

రాహుగ్రస్తే త్వి న్దాచ
(పూష్టిచ) సోఽప్లగో జరక్తా
(దాస్)

సోఽప్లవః, ఉపరక్తః ఈ
౨ రాహుగ్రస్తే = రాహుపు
గ్రహింపబడిన, ఇన్దా = చం
ద్రునికి, పూష్టిచ=సూర్యునికి
బేర్లు.

వస్త్వైర్నాత ఉపాహితః.

అస్త్వైర్నాతః; ఉపాహి
తః ఈ ౨ ధూమకేతువుబేర్లు.

(ఏక యోక్త్యా) పుష్ప
వన్తా (దివాకర విశాకరా)

పుష్పవన్తా, పాః పుష్ప
దన్తా ఈ ౧ ఏకయాఉక్త్యా=
ఒకమాటచేత, దివాకరనిశా
కరా=సూర్యచంద్రులపేరు.

అప్రాదశ ని మే మా స్తు
కాపా

కాపా ఈ ౧ అప్రాదశ
నిమేసాః=పదునెనిమిది రెప్పు
పాట్లకాలము పేరు.

త్రింశత్తు తాఃకలా ౧౧౮

కలా ఈ ౧ తాః త్రిం
శత్ = అట్టికాష్ఠము ముప్పది
గూడిన కాలముపేరు.

(తాన్తు త్రింశ) త్తగా

త్తగా: ఈ ౧ తా: త్రింశత్ = అట్టికళలు ముప్పదిగూడిన కాలము పేరు.

స్తేతు ముహూర్త (ద్వాదశా స్త్రీయామ్)

ముహూర్త: ఈ ౧ తే ద్వాదశ = అట్టిక్షణములు పంజెందుగూడిన కాలము పేరు.

(తేతు త్రింశ) దాహారాత్రి:

అహారాత్రి: ఈ ౧ తే త్రింశత్ అట్టిముహూర్తములు ముప్పదిగూడిన కాలము పేరు.

వక్ష (స్తే) దశ వజ్ఞచ. ౧౧౯

వక్ష: తే దశవజ్ఞ = అట్టి అహారాత్రిములు పదునేగుగూడిన కాలము పేరు.

(వక్షా పూర్వవరా) శుక్లశృషా

శుక్ల: ౧ శృష్టి: ౧ వరుసగా పూర్వ వక్షమునకును అనంతరవక్షమునకును పేరులు.

మానస్తు (కాపుభౌ).

మాన: ఈ ౧ కాపుభౌ = ఆశుక్లశృష్టివక్షములు రెండుగూడిన కాలము పేరు.

(ద్వాద్వా మాఘాదిమాసా స్యా) దృతు

ఋతు: మాఘాదిమాసములు రెండేసి నెలలు కూడిన కాలము పేరు.

(స్తే) రయనం (త్రిభి:). ౧౨౦

అయనం ఈ ౧ త్రై త్రిభి: = అట్టి ఋతువులు మూడుగూడిన కాలము పేరు.

(అంబుజాదేవీగణి కుదగ్గ
క్షీణారక పృథ్వీ వత్సరః)

వత్సరః ఈ ౧ మాఘమాసము మొదలు శ్రావణమాస కర్కంథము సూర్యునియొక్క ఉత్తరగతి ఉత్తరాయణము శ్రావణము మొదలు మాఘమాస కర్కంథము సూర్యునియొక్క దక్షిణగతిదక్షిణాయణము అట్టి రెండయినములు గూడిన సంవత్సరము పేరు.

సమరాత్రం దివే కాశే వి
మవద్విషువం (చత్రత్) ౧౨౧

విషువత్, విషువం ఈ ౨ రాత్రీయును పగలును సమమైన కాలము పేరులు.

పుష్యయుక్తా పౌర్ణమాసీ
పాషీ.

పాషీ ఈ ౧ పుష్యయుక్తా=పుష్యక్షత్రముతో గూడిన, పౌర్ణమాసీ=పుష్ణుడు పేరు.

(మాసేతు యగ్రసా, నా
మాస) పాషీ (మాఘాద్యా
శ్చైవ మేకాదశావరే) ౧౨౨

పాషీ ఈ ౧ ఏమాసమున ఆపుష్కమవచ్చునో ఆమాసము పాషమనిపేరు మాఘము మొదలు కదకొండును యిట్లే శైలి యవలయును.

మార్గశీరే సహ మాగ్
ఆగ్రహాయణిక (శృణుః).

మార్గశీరః, సహ, మార్గః, ఆగ్రహాయణికః ఈ ౪ మార్గశీరము పేరు.

పాపే, తైమః, సహస్యః
(ద్యౌ)

తపా మాఘేఽథ

ఘాల్మనే. ౨౨౩ (స్యా)

ర్భవస్యః ఘాల్మనిక

(స్యా) చైత్రే చైత్రికో
మధుః.

వైశాఖో మాధవో రాధో

జ్యేష్ఠే శుక్ర

శ్శుచి (స్యామం). ౨౨౪
ఆమాధే

శ్రావణే (తుస్యా) న్న భా
శ్రావణిః (శ్శుసః)

(మ్య) ర్భవస్యః ప్రౌఢ
నథ భాద్రభాద్రకదాస్సమాః
౧౨౫

(స్యా) దాశ్వినో యిమాఽ
స్యాశ్వయుజోఽపి.

పాపః, తైమః, సహస్యః
ఈ ౩ పుష్యమాసము పేరులు.

ఘాల్మనిక, తపస్యః, ఘాల్మ
నికః ఈ ౩ ఘాల్మనిమాసము
పేరులు.

చైత్రః, చైత్రికః, మధుః
ఈ ౩ చైత్రిమాసము పేరులు.

వైశాఖః, మాధవః, రా
ధః, ఈ ౩ వైశాఖమాసము
పేరులు.

జ్యేష్ఠః, శుక్రః, ఈ ౨ జ్యేష్ఠ
మాసము పేరులు.

శుచి, ఆమాధః, హ॥ ఆశా
ధః ఈ ౩ ఆమాధమాసము
నకుఁ బేరులు.

శ్రావణః, సభాః, శ్రావ
ణికః ఈ ౩ శ్రావణమాసము
నకుఁ బేరులు.

నభస్యః, ప్రౌఢపథః, భా
ద్రః, భాద్రపథః ఈ ౨ భాద్ర
పథమాసమునకుఁ బేరులు.

దాశ్వినః, ఇమః, ఆశ్వయుజః
ఈ ౩ ఆశ్వయుజ మాసము
నకుఁ బేరులు.

(సా) త్తకార్తికే బాహు
లోజ్జా కార్తికే

కార్తిక, బాహులి, ఊ
ర్జ, కార్తికే ఈ ర కార్తిక
మాసము పేరులు.

హేమంత

హేమంతః ఈ ౧ హేమంత
ఋతువు పేరు.

శిశిరోఽస్త్రి ౧౨౩

శిశిరో ఈ ౧ శిశిరఋతువు
పేరు.

వసంతే పుష్పసమయః సు
రభి

వసంతః, పుష్పసమయః,
సురభిః ఈ ౩ వసంతఋతువు
పేరులు.

గ్రీష్మః ఊష్ణః విదాఘ
ఉష్ణోపగమః, ఉష్ణ, ఉష్ణా
గమస్తపః, ౧౨౪

గ్రీష్మః, ఊష్ణః, విదా
ఘః, ఉష్ణోపగమః, ఉష్ణ,
ఉష్ణాగమః, తిథిః ఈ ౨
గ్రీష్మఋతువు పేరులు.

(స్త్రీయాం) ప్రావృట్
స్త్రీయాం భూమ్ని వర్షా (అథ)
శరత్ స్త్రీయాంః (వడిమి)
ఋతివః పుంసీ మార్గాదీనాం
యుగైః క్రమాత్. ౧౨౫

ప్రావృట్, వర్షాః ఈ ౨
వర్షఋతువు పేరులు.
పాః శరత్ ఈ ౧ శరత్ఋతువు
పేరు వట్ = ఆరేన, అమి =
ఈ ఋతువః = మార్గశీరము
మొదలైన, యుగైః క్రమాత్ =
వరుసగా రెండేసి నెలల చేత,
ఎర్పడుచున్నది. (పుంసీ అన్నం
దుచేతి ఋతుశబ్దము పుంలిం
గము.)

సంవత్సరో వత్సరోఽబ్దో
 హయనోఽ(ప్రీ)శరత్సహాః
 (మాసేన సాక్షి దహా
 రాత్రో వైత్రోఽహో దైవతః) ౧౨౯

(దివ్యై ర్వర్ష సహస్రై)
 ద్వాదశభిర్దైవతం యుగం.)

సంవత్సరః, వత్సరః, అబ్దః
 హయనః, శరత్, సహాః,
 హ॥ సహా ఈ గె సంవత్సర
 యుగ వేరులు నిం వ్యభిచారి
 కళ ఒకమాసము చేత నిత్యదే
 వతలకు నొక యువహోరాత్ర
 మగును. అందులో శుక్రవర్ష
 ము కగలు, కృష్ణవర్షము రాత్రీ
 మును వ్యభిచారికల ఒక సంవత్స
 రము దేవతలకు నొక యువహో
 రాత్రీమం అగు ఉత్తరాయ
 నము కగలు దక్షిణాయనము
 రాత్రీ అట్టి మున్నగుటచే
 యువహోరాత్రీయలు దేవత
 లకు నొకసంవత్సరము. అటు
 వంటి పుండ్రెండువే సంవత్సర
 ములు దేవతలకు నొకయుగ
 ము. అటువంటిరెండువేల దేవ
 యుగములు బ్రహ్మకు నొక
 యువహోరాత్రీమం.

దైవ యుగ సహస్రీద్యే
 బ్రహ్మకల్పాతు (తౌస్థికాం)
 మన్వంతరాంతు (దివ్యానాం
 యుగానామేకవత్సరః) ౧౩౦

తౌ = ఆయువహోరాత్రీయ
 లు, స్థికాం = మనుష్యులకు,
 కల్పా = రెండుకల్పములు అం
 దులో కగలు ఉదయకల్పము

రాత్రి క్షయకల్పము మన్వంత
రం ఈ గ దివ్యావాం యు
గావాం = దేవయుగముల
యొక్క ఏకసప్తతిః = డెబ్బది
యొకటి గూడిన కాలము పేరు.

సంవర్తః ప్రళయః కల్పః
క్షయః కల్పాంత ఇత్యపి, (స్త్రీ)
వ జ్ఞం (పు మాన్)
సాష్టాసాకకిల్బిష కల్పమం.
౧౩౧ కలుషం వృజిన మునో
ఽఘ మంహో దురిత దు
ష్కృతం స్యాద్ధర్మమస్త్రీ
యాః పుత్రశ్రేయసీ సుప్త
తిం వృషః. ౧౩౨

సంవర్తః ప్రళయః, కల్పః,
క్షయః, కల్పాంతః, ఈ గి ప్ర
ళయకాలము పేరులు. వజ్ఞం
సాష్టా, సావం, కీల్బిషం,
కల్పమం, కలుషం, వృజినం,
ఏనః, అఘం, అంహః, దురితం
దుష్కృతం, ఈ ౧౨ పాదము
బేళ్ళు. ధర్మం, పుణ్యం, శ్రే
యః, సుకృతం, వృషః, ఈ గి
పుణ్యము బేళ్ళు.

ముత్రి తిః ప్రమదో
హర్షః ప్రమోదా మోద స
మ్మదాః, (స్యా) దానన్దధురా
నన్దశ్శర్మశాతసుఖానిచ ౧౩౩

ముత్, ప్రీతిః, ప్రమదః,
హర్షః, ప్రమోదః, ఆమోదః,
ఆనన్దధుః, ఆనన్దః, శర్మ, శా
తం, సా॥ సాతం సుఖం ఈ
౧౨ సంతోషమునకు బేళ్ళు.

శ్వశ్రేయసం శివం భద్రం
కల్యాణం సుజ్ఞశం శుభం,

శ్వశ్రేయసం, శివం, భ
ద్రం కల్యాణం, మజ్జశం, శు

భావుకం భవికం భవ్యం త్రిశ
లలక్షేపం (మంత్రయోగం)
౧౩౪. శస్తంశా

(భక్తిమంత్రే భావు
శస్తంశానాం)

మంత్రేనాం భావుకాం భ
కాండ మంత్రేనాం ౧౩౫
త్రైశస్తంశానాం భావుకాం
(శ్లోభావహా విధి) దైవం
దివ్యం భావ్యం భాగ్యం
స్త్రీనియతి ద్విధి.

హేతు (ర్వా) భారణం
బీజం నిధానం తద్విధికారణం
క్షేత్రజ్ఞ ఆత్మాపురుషః ప్రధా
నం ప్రకృతిః (స్త్రీయం)
౧౩౬

భం, భావుకం, భవికం, భవ్యం
కుశలం, క్షేపం, శస్తం, ఈ
౧౨ శుభము చేరులు

ఈశబ్రములలో పాశపుణ్య
శబ్రములు రెండు. శుభశబ్రము,
మొదలైన వదలూడు శబ్ర
ములు. ద్వివిధాచరములై
నపుడు మూడు లింగములయం
దను వర్తించును.

నాతిల్లికా, ముచర్చికా,
మంత్రా, ఉద్ధా, తల్లికా, ఈ
గీత్రేనాచరములు. అయి
ఈగనుభియ నీ శిలసత్కర్మ
బేరు దైవం దివ్యం, భాగ
ధేయం, భాగ్యం, నియతి
విధి ఈ పూర్వకృతమైన శు
భాశుభములకు బేర్లు

హేతు, భారణం, బీజం,
ఈ 3 భారణములకు బేరులు
నిధానం, ఆవికారణం, ఈ ౨
మొదటి భారణములకు బేర్లు.
క్షేత్రజ్ఞ, ఆత్మా, పురుష,

ఈ 3 వీధుని బేళ్ళు ప్రధానం, బేళ్ళు: ఈ 2 ప్రకృతికి బేళ్ళు.

(విశేష: కావితో 2 వస్త్రా గణాస్పత్రిం రజస్తమః, జలం రజనం జన్మాని జని రుక్మిణి రుద్భవః. ౧౩౮ ప్రాణీనామేత నో జన్మి జన్మజన్మ శృరీణః జాతిర్జాతంచ సామాన్యం వ్యక్తిస్తు (పుకగాత్మికా) ౧౩౯ చిత్తన్మచేతో హృదయస్వా న్న హృద్భావం మనః

అవస్తా, ఈ ౧ వ అవస్థా జీవజన్మ మహామహా నిగూఢమై విశేషమై బేరు. సత్త్వి, రజః, తమః ఈ 3 ప్రకృతి గణముల బేరీలు. జలః, జలం, జన్మ, జనః ఉత్పత్తి, ఉద్భవః, ఈ ౩ పుట్టి బేరీలు, ప్రాణీ, చేరణః జన్మి, జనః, జన్మి, శరీరీ, ఈ ౩ రూపులు మొదలు గాగల ప్రాణుల బేరీలు జాతి, జాతి, సామాన్యం, ఈ 3 ఘటత్వాది జాతి వేళ్ళు వ్యక్తిః, ఈ ౧ పుకగాత్మికా = జాతి గాత్రముల మూలవ్యక్తి బేరు చిత్తం, చేరీ, హృత్ మానసం ౩, ౪ ౨ మోక్షు బేరీలు.

ఇతికాలవర్గః.

కాలముతో శరీర పద సమూహము ముగిసెను.

ఈ 3 తీర్థని బేళ్ళు. ప్రథా
నం, ప్రశస్తి: ఈ 2 ప్రశస్తి
కి బేళ్ళు.

(విశేష: కావీలో 2 వస్తా
గణాన్న త్తేరి రజస్తమః, జర
జనన జన్మాని తని న్యుత్తి
రుద్భవః. ౧౩౮ ప్రాణీరుతేత
నో జన్మీ జన్మజన్మ శ్చరీణః
జాతిర్జాతంచ సామాన్యం వ్య
క్తిస్తు (వృగగాత్మికా) ౧౩౯
చిత్తన్మతేతో హృదయస్త్వ
స్థా హృహ్లాసం మనః

అవస్తా, ఈ ౧ కాం
లకత జేనుబిస తహావహ
నినూవహే విశేషణ బేరు.
సత్త్వి, రజః తాః ఈ 3
ప్రశస్తి గణమాల బేరులు.
జాతి, జాతి, జన్మ, జనీ
ఉత్పత్తి, ఉద్భవః, ఈ ౩
పుష్కల బేరులు, ప్రాణీ, చేరణః
జన్మీ, జనీ, జన్మీ, శరీరీ,
ఈ ౩ రూపపులు మొదలు
గాగం ప్రాణు బేరులు జాతి,
జాతి, సామాన్యం, ఈ 3
ఘటత్వాదిజాతివేళ్ళు వ్యక్తి,
ఈ ౧ వృగగాత్మికా = జాతి
ప్రశస్తి, ఘటావ్యక్తి
బేరు చిత్తం, చేరీ, హృత్
సూక్ష్మం మనః, చి ౨ హృస్సు
బేరులు.

ఇతి నాలవర్గః.

కాలముతోఁ శరీర పద
సమూహము ముగిసెను.

ధీ వ ర్గ ము.

బుద్ధి ర్మనీషా ధిషణా ధీః
 ప్రజ్ఞా శేషమి మతిః గరం
 ప్రేక్షోప లబ్ధి శ్చిత్సంవిత్ప్రతి
 కత్ జ్ఞప్తిచేతనాః, ధీ (ధార
 నావతీ) మేధాసంకల్పః (కర్మ
 మాసనం.)

బుద్ధిః, మనీషా, ధిషణా,
 ధీః, ప్రజ్ఞా, శేముషీ, మతిః,
 ప్రేక్షా, ఉపలబ్ధిః, చిత్, సం
 విత్, ప్రతిపత్, జ్ఞప్తిః,
 చేతనా, గర బుద్ధికి బేళ్ళు,
 మేధా, ఈ గ ధారనావతీ=
 ధారణాశక్తిగోధీ=బుద్ధిబేరు.
 సజ్జ-ల్పః, ఈ గ మాసనం
 కర్మ=మనోవ్యాపారమువేరు.

అ ధి క పా త ము.

[అవధానం సమాధానం ప్రణీధానం తత్తైవచ.]

(చిత్తాభోగో) మనసాకర
 శ్చర్యా సంజ్ఞావిచారణా, అ
 భ్యావార స్తరక ఊహా
 విచికిత్సాను సంశయః గరం
 సనేహ ద్వాపరా,

మనసాకరః, ఈ గ చిత్తా
 భోగః మనస్సు నిందుకొని
 యుండుటవేరు, చర్యా, సం
 జ్ఞా, విచారణా, ఈ 3 ప్ర
 మాణముచేత అర్థమును పరీ
 క్షించుటకుఁ బేరులు అధ్యా
 హరః, తరకః, ఊహాః, ఈ
 3 తక్కువను పూరించుటకు
 ఎక్కువ పదమును తెచ్చుకొ
 నుటకుఁ బేరు. అపూర్వమైన
 దానిఉత్తేక్షించుటకుఁ బేళ్ళని

కొందరందురు. విచికిత్సా
సంశయః, సందేహః, ద్వావరః
ఈ ర సందేహము పేరులు.

అధిక పాఠము.

[విమర్శ భావనాచైవ వాసనాచ నిగద్యతే]

చాధ [సమా] నిర్ణయ
నిశ్చయా, మిథ్యాదృష్టి రా
స్తికతా.

నిర్ణయః నిశ్చయః ఈ ౨
నిశ్చయముపేరులు మిథ్యాదృ
ష్టికి, నాస్తికతా ఈ ౨ వర
లోకము తేదనే బుద్ధి పేరులు.

న్యాపాదో ద్రోహ చిన్త
సం. ౧౪౩

న్యాపాదః, ద్రోహచిన్త
సం ఈ ౨ ద్రోహము తలఁ
చుటకుఁ బేర్లు.

(సమా)సిద్ధాంత రాధాంతా

సిద్ధాంతః రాధాంతః ఈ ౨
సిద్ధాంతము పేరులు.

భ్రాన్తిధ్యానుత్పత్తిమః

భ్రాన్తిః, మిథ్యామతిః,
భ్రమః ఈ ౩ భ్రాన్తికిఁబేర్లు.

సంవిందాగూః ప్రతిజ్ఞానం
నియమాశ్రయ సంశ్రవాః.
౧౪౪ అజ్ఞీకారాభ్యుపగమ
ప్రతిశ్రవ సమాధయః.

సంవిత్, ఆగూః, పాః
అగూః, ప్రతిజ్ఞానం, నియమః
ఆశ్రవః, సంశ్రవాః, అజ్ఞీ
కారః, అభ్యుపగమః, ప్రతి

శ్రవః, సమాధిః ఈ ౧౦ అంగీ
కారము చేయులు.

(మోక్షే ధీ) రాస
జ్ఞాన

జ్ఞానం ఈ ౧ మోక్షము
చందలి బుద్ధికిఁ బేరు.

(మన్మథ) విజ్ఞానం (శిల్ప
శాస్త్రయోః) గరగి

విజ్ఞానం, మోక్షముకంటె
నేరైన శిల్పశాస్త్రాది శాస్త్ర
మునందున్న బుద్ధికిఁ బేరు.

మంత్రః కైవల్య లిర్యాణ
శ్రేయో నిశ్రేయసామృతం
మోక్షోఽకపర్గ్

మంత్రః, కైవల్యం, ని
ర్యాణం, శ్రేయః, నిశ్రేయ
సం, అమృతం, మోక్షః,
అకపర్గ్ ఈ ౮ మోక్షము
నకుఁ బేర్లు.

౭ ధాజ్ఞాన మవిద్యా ౭
హంమతిః స్త్రియాం గరగ

అజ్ఞానం, అవిద్యా, అహం
మతిః ఈ 3 అజ్ఞానమునకుఁ
బేరులు.

రూపం శబ్దోగన్ధస్పర్శ
శ్చవిషయా [అమీ] గోచరా
ఇంద్రియాధాత్వ హ్మ పీకం
విషయాన్వితం గరగ కల్పే
న్వితంతు సామ్యధిమనోనే
త్రాది ధీప్రియః

రూపయా, శబ్దయా, ఇం
ద్రియాధాత్వాః ఈ 3 రూపము
శబ్దము, గంధము, రసము,
స్పర్శము అను నీ అయిదు
విషయములకుఁ బేరులు. హ్మ
పీకం, విషయి, ఇన్ద్రియం
ఈ 3 ఇంద్రియముల పేర్లు.

కర్తేన్ద్రియం, ఈ గ పా
యాది = పాయోపన్త వా
క్వాః పాదములకుఁ బేరును.
దీన్ద్రియం, ఈ గ మనోనే
త్రాది = మనోనేత్ర జిహ్వ
ఘ్రాణత్వక్ శ్రోత్రణులబేర్లు.

తు వ ర స్తు క పా యో
(2.స్త్రీ) మధురో లవణః
కటుః గరర తిక్తో 2 మ్ల శ్చ
(రసాః పు సి తద్వత్తు వడ
మీతిషు.)

తువరి, పా! తూవరి,
కపాయః ఈ 2 వగరుబేర్లు
మధుః, ఈ గ తియ్యదనము
వేరు. లవణః, ఈ గ డిచ్చన
వేరు. కటుః, ఈ గ కారము
వేరు. తిక్తో, ఈ గ చేసువేసు
అమ్మ, పా! అమ్మ, ఈ గ
పుల్లనవేరు. ఈ యానుశ్చిబ్దము
లను రస వాచకములైనప్పు
డు పుంలింగములు రసముల
లోకూడిన వస్తువాచకములై
నప్పుడు త్రిలింగములు.

(వినుర్ద్ధి) కరిమలో (గన్ధే
జన మనో హారే) గర-
ఆమోద స్సో 2 తిసర్వారీ)

కరిమళః ఈ గ వానాద్ర
వ్యములను మెమపుటవలన
బుట్టినదై జనులకు మనోహర
మైన గంధమువేరు. ఆమోదః

ఈ ౧ మిక్కిలి దూరముగా
వ్యాపించే పరిమిళము పేరు.

వా చ్యు లి ఙ్గ త్వ మా
గుణాత్.)

ఇది మొదలుకొని శుక్ల
శుభ్రాది శబ్దములవరకునుగల
శబ్దములు విశేష్యలింగమును
పొందును.

సమాకర్షితు విహారి సుర
భిహారి తర్పణః. ౧౧౧ ఇష్ట
గర్హస్థుగర్హి స్సాన్విదామోదీ
ముఖవాసనః పూతిగర్హి స్త
దుర్గర్హి విస్రం స్యా వామగర్హి
(యత్) ౧౧౧

సమాకర్షి, విహారి, ఈ ౨
దూరముగా వ్యాపించి గంధ
ముగల వస్తువుపేరులు. సుర
భి, పూతితర్పణః, ఇష్టగర్హ
స్థుగర్హి ఈ ౩ మంచిగంధము
గల వస్తువుపేరులు. ఆమోదీ,
ముఖవాసనః, ఈ ౨ కర్పూ
రము, మొదలైన ముఖవాసన
ద్రవ్యముపేర్లు. పూతిగర్హి,
దుర్గర్హి ఈ ౨ దుర్గంధముగల
వాసనపేరులు. విస్రం, అమ
గర్హి, ఈ ౨ లభకృష్ణమైన గంధ
ముగల వాసనకుపేరులు.

శుక్ల శుభ్ర శుచి శ్వేత
విశదశ్వేత పాణ్డరాః అవదాత

శుక్ల, శుభ్ర, శుచిః
శ్వేతి, విశద, శ్వేతి, పాణ్డరః

స్నితో గారో వళిలో ధవళో
ఒడ్డునః ౧౫౨

అవదాతః, సీతః, గారః,
అవంతః, ధవళః, అర్జునః,
ఈ ౧౩ తెలుపువర్ణమునకుఁ
బేరులు.

వారిణః పాణ్డురః పాణ్డు

వారిణః, పాణ్డురః, పాణ్డు,
ఈ ౩ తెలుపు వచ్చు గలిసిన
వర్ణమునకుఁ బేరులు.

(రీషత్పిణ్డుస్తు) ధూసరః

ధూసరః, ఈ ౧ వస్తువు
పిణ్డుః, ఇంచుక తెలుపు వర్ణమున
నకుఁ బేరు.

కృష్ణే నీలాసిత శ్యామ
కాలశ్యామలమేచకాః ౧౫౩

కృష్ణః, నీలః, అసితః, శ్యా
మః, కాః, శ్యామలః, మేచ
కః, ఈ ౭ నలుపువర్ణము
నకుఁ బేరులు.

పీతో గారో హరిద్రాభః
పాలాశో హరితో హరిత్,

పీతః, గారః, హరిద్రాభః
ఈ ౩ వస్తువునన్నకుఁబేరులు.
పాలాశః, పాః, కలాశః, హరి
త్, హరిత్, ఈ ౩ ఆకువచ్చు
వర్ణమునకుఁ బేరులు.

లోహితో రోహితో రక్త

లోహితః, రోహితః, ర
క్తః ఈ ౩ ఎరుపువన్నకుఁబేరులు.

శ్లోణః (కోశపదచ్ఛరి), గగిర

శ్లోణః, ఈ ౧ కోశప
దచ్ఛరి, ఎర్రకలువవంటి ఎ
రుపువన్నెకుఁ బేరు.

(అవ్యక్తరాగ) స్వరూప

అవ్యక్తః, వ్యక్తము గాని
ఎరుపువన్నెకుఁ బేరు.

(శ్వేత ర క్తసు) పాటలః
(రామో విపీఠ ర క్తసు పిఞ్జరః
పరికీర్తితః) అ॥ పా॥ శ్యావ
(స్వస్య) లోకపితో

పాటలః, ఈ ౧ తెలుపు
యెరుపు గూడిన వర్ణము పేరు.
రామః విపీఠ ర క్తః, పిఞ్జరః,
ఈ 3 కనుపు ఎరుపు గలసిన
వన్నెకుఁ బేరు. అ॥ పా॥ శ్యావః,
కపిశః, ఈ 2 ముక్కల వర్ణ
మువంటి వన్నెకుఁ బేరు.

ధూమ్ర ధూమలా కృష్ణ
లోహితే. గగిరి

ధూమః, ధూమలః, కృష్ణ
లోహితః ఈ 3 కలుపును
యెరుపునుగలసినవర్ణము పేరు.

కడారః కపిలః పిఞ్జ పిశజ్జ
కద్రుపిఞ్జలౌ.

కడారః, కపిలః, పిఞ్జ, పిశజ్జః,
కద్రుః, పిఞ్జలః, ఈ ౩ గోరొ
చనమావంటి వర్ణము పేరు.

చిత్రకిమ్మార కల్గాష శబ
త్రైతాశ్చ కర్బురే గగిరి

చిత్రః, కిమ్మారః, కల్గా
షః, శబలః, ఏతః, కర్బురః,
ఈ ౬ నానావర్ణముల పేరులు.

(గుజ్జ) శుక్లాదక్షాః (పునః)
(గుణిలిజ్ఞాస్తుతదర్శిత)

శుక్లశబ్దము మొదలుకొని
కర్పర శబ్దమువరకుగల ఏబది
నాలుగు శబ్దములును వర్ణ
వాచకములైనపుడు పులింగ
ములు. వర్ణముగల వస్తువు
లను జెప్పునప్పుడు విశేష్య
లింగములుగలవి యగును.

ఇతి ధీవర్ణః

బుద్ధితో చేసిన వదనయూ
మాము ముగిసెను.

బ్రాహ్మీ తు భారతీ భా
షా గీ ధ్వజాణీ సరస్వతీ
ఁగిరి వ్యాహారి ఉక్తిర్లపితం
బాషితం వచనం వచః.

బ్రాహ్మీ, భారతీ, భాషా,
గీ, వాక్. వాచీ, సరస్వతీ,
వ్యాహారి, ఉక్తిః, లపితం,
భాషితం, వచనం, వచః,
ఈ ౧౩ వాక్కులకు బేళ్లు. ఇం
చులో మొదటి ౭ శబ్దములు
సరస్వతీ దేవికి బేరులు.

అవభ్రంశోఽపశబ్ద

అవభ్రంశః, అపశబ్దః ఈ ౨
అపశబ్దముల పేర్లు.

(స్వాస్తి చ్ఛాస్తే) శబ్దస్తు
వాచకః

శబ్దః శాస్త్రమునందు అర్థ
మును జెప్పు నుశబ్దము పేరు.

(తిబ్బుబస్తచయో)వాక్ష్మం
(క్రియా వా కారకాన్వితా),

వాక్ష్మం ఈ 1 తిబ్బుబస్త
చయో, తిబ్బంత మనగా గ్రియ
మబంతమనగా శబ్దము గాన
వివి సంబంధించిన యర్థము
గలదని సమూహము వాక్ష్మ
మనబడును. కారకాన్వితా
క్రియావా = ద్వితీయాదికారక
ములతోఁ గూడియున్న క్రియ
యైనను వాక్యమనబడును.

శృతిః (ప్రి) వేద ఆత్మా
యస్త్రయీధర్మస్తు (తద్విధిః)
౧౧౯

శృతిః, వేదః, ఆత్మాయః,
ఈ ౩ వేదము వేళ్లు. ప్రియా
ధర్మః, ఈ ౧ తద్విధిః = ఆ వేద
మునందు జెప్పబడియున్న య
జ్ఞాదివిధులకుఁ బేరు.

(ప్రియా) ఋక్ సా మ
యజుషీ

ఋక్, సామ, యజుః, ఈ 3
వేదముగా ఋక్ సామ యజుశ్చే
దములకుఁ బేళ్లు.

(ఇతి వేదా స్త్రయ)
స్త్రయీ.

స్త్రయీ ఈ ౧ మూడు
వేదముల సమూహమువేరు.

అధిక శ్లోకము.

శివో వ్యాకరణం ఛందో । నిరుక్తం జ్యోతిషంతథా
కల్పశ్చేతిషడక్షని । వేదస్యాహుర్మనీషిణః ।

శిక్షా, వ్యాకరణం, ఛందః, నిరుక్తం, జ్యోతిషం, శల్కః
ఈ ౬ వేదాంగము లనబడును.

శిక్షేత్యాది(శుతేరజ్ఞ)

(మోక్షా-ర ప్రణవో
సమా) ౧౬౦

ఇతిహాసః పురావృత్త

ఓంకారః, ప్రణవా, ఈ ౨
ప్రణవమునకుఁ బేర్లు.

ఇతిహాసః, పురావృత్తం
ఈ ౨ భారతము మొదలయిన
ఇతిహాసములకుఁ బేర్లు.

(ముదాత్రా ద్యాస్త్రయ)
స్వరాః.

స్వరాః ఈ ౧ ఉదాత్రా
ద్యాః=ఉదాత్ర అను దాత్ర
స్వరములకుఁ బేరు.

అస్మిక్షకీ దణ్డనీతి (స్రర-
విద్యార్థశాస్త్రయో) ౧౭౧

అస్మిక్షకీ ఈ ౧ గౌతమీ
దిప్రణీతమైన తర్క-శాస్త్రము
నకును, దణ్డనీతిః ఈ ౧ చాణ
క్యాది ప్రణీతమైన నీతిశాస్త్ర
మునకుఁ బేరు.

అఖ్యాయీ కోపలబ్ధార్థా

అఖ్యాయీకా, ఉపలబ్ధార్థా
ఈ ౨ సత్యమైన యర్థముగలి
గిన హర్షచరిత్ర మొదలయిన
కృతిపేర్లు.

పురాణం కల్ప లక్షణం,
(సర్గశ్చ క్షతినర్గశ్చ వంశో

పురాణం, కల్పలక్షణం
ఈ ౨ సర్గప్రతిసర్గాది వంశ

మన్వస్తరాణి చ, పంచాను లక్షణముతో సూడిన మ
చరితం చేతి లక్షణానాంతు తస్యైదిపురాణములబేర్లు
పశ్చాత్తరం)

ప్రబంధః కల్పనా కథా

ప్రబంధః కల్పనా, కథా ఈ
2 ఇంచుక సత్యమైన యర్థము
గల ప్రబంధముల పేర్లు.

ప్రవహ్నికా ప్రహేళికా

౧౬౦

ప్రవహ్నికా, ప్రహేళికా
ఈ 2 సూక్ష్మార్థముగల ప్రబం
ధముల పేర్లు.

స్మృతిస్తు ధర్మసాహితా

స్మృతిః, ధర్మసంహితా
ఈ 2 మానవాది ధర్మశాస్త్ర
ములకు పేర్లు.

సమాహృతిస్తు సంగ్రహః

సమాహృతిః, సజ్జిహః
ఈ 2 అనేక స్థలములయం
దుండు సర్థముల నొకటిగా
గూర్చిన గ్రంథముల పేర్లు.

సమస్యా తు సమాసార్థా,

సమస్యా, సమసార్థా ఈ
2 కవిశక్తి పరిజ్ఞానార్థమై
యియ్యబడునద్యంతము పేర్లు

కింవదన్తి జనశ్రుతిః, ౧౬౩

కింవదన్తి, జనశ్రుతిః ఈ
2 లోకప్రవాదము పేర్లు.

వార్తా ప్రవృత్తిరస్మిత్తాన
ఉదంతస్సస్యదధాహ్వయః,
ఆఖ్యాః ౭ హేమిభిదానం నా
మధేయం చ నామి చ ౧౬౪

హూతి రాకారణౌ ౭౭
హ్యుతి

సంహూతి (ర్బహుభిః శృ
తా),

వివాదోన్యవహార (స్సస్య)

దుపహ్యవస్తు వాఙ్ముఖం
౧౨౫

ఉపోద్ఘాత ఉదాహర,

శృవనం శపథః పుమాన్,

వార్తా, ప్రవృత్తిః, వృత్తా
న్తః, ఉదంతః ఈ ర వృత్తాంత
మువేళ్ళు అహ్వయః, ఆఖ్యా,
ఆహ్వ, అభిధానం, నామధే
యం, నామ ఈ ౭ నామధే
యమునకుఁబేళ్ళు.

హూతిః, ఆకారణా, ఆహ్వ
నం, ఈ ౩ పిలుచుటకుఁబేళ్ళు.

సంహూతిః, ఈ ౧ బహు
భిఃకృతా = బహుగుండి చేరి
పిలుచుటకుఁ బేరు.

వివాదః, వ్యవహారః, ఈ
౨ తిగవుబేళ్ళు.

ఉపహ్యసః, వాఙ్ముఖం,
ఈ ౨ వాక్యరంభమువేళ్ళు.

ఉపోద్ఘాతః, ఉదాహరః,
సా॥ ఉదాహరణం ఈ ౨ ఉ
దహరించుటబేళ్ళు ఉపహ్యస
శబ్దము మొదలు ర సమార్థక
ములని కొందఱు.

శృవనం, శపథః ఈ ౨
బట్టుపెట్టుకొనుటకుఁబేళ్ళు.

ప్రశ్నో ౭ న యోగః పృ
చ్ఛాచ

ప్రతివాక్యోత్తరే (సమే)
౧౩౩

మిథ్యాభియోగో ౭ భ్యా
భ్యాన

(మధ) మిథ్యాభిశంశనమ్,
అభిశాసః

ప్రణాదస్తు (శబ్దస్యైవమ
రాగజః). ౧౨౨

యశశ్చీర్తి స్సనుష్ఠాచ

స్తవః స్తోత్రంస్తుతి స్తుతిః,

ఆమ్రేడితం (ద్విప్రీరుక్త

ప్రశ్నః, అనుయోగః,
వృత్త్యా ఈ ౩ అనుగుటవేళ్ళు

ప్రతివాక్యమ్, ఉత్తరమ్
ఈ ౨ ఉత్తరమిచ్చుటకువేళ్ళు.

మిథ్యాభియోగః, అభ్యా
భ్యానమ్ ఈ ౨ లేనిదాని
నాక్షేపించుటవేళ్ళు.

మిథ్యాభిశంశనమ్, అభిశా
సః ఈ ౨ కును లేనిదోషమును
వై బెట్టుట యనునర్థము.

ప్రణాదః ఈ ౧ అనురాగ
జః = అనురాగమువలనఘట్టిన
శబ్దః = శబ్దమువేరు.

యశః, శీర్తిః స్సనుష్ఠాసా॥
సమూఖ్యా ఈ ౩ శీర్తివేర్లు.

స్తవః, స్తోత్రమ్, స్తుతిః
స్తుతిః ఈ ౪ స్తోత్రమువేళ్ళు.

ఆమ్రేడితమ్ ఈ ౧ ద్విః,
త్రిః, ఉక్తమ్ (హర్షాదులచేత)
రెండుమూడుమారులు పలికిన
శబ్దమువేరు.

మొచ్చెరువును ఘోషణా.

౧౬౮

కాకుః (స్త్రియాంవికారో
యశ్శోభిత్యానిభి ర్ధనః)

అవర్ణాక్షేపనిర్వాదపరిపా
దాపవాద (వత్) ౧౬౯ ఉప
క్రోశోజగుహ్నచతుత్సాన్దా
చగర్హణే, పాదువ్య నుతివాద
స్సన్య

భర్తృసం త్వీకారగీ)

౧౭౦

యస్సనిన్ద ఉపాలభ్య స్రైత
స్యా త్వీరీభావణం.

ఉచ్చైర్ముఖః ఘోషణా
ఈ ౨ గిట్టికాబలుకుట పేళ్ళు.

కాకుః ఈ ౧ శోభిత్యా
దభిః ధ్వనః వికారః=శోభ
యోమలచేతనమున ధ్వనియొ
క్క వికారముపేరు.

అవర్ణః, ఆక్షేపః, నిర్వా
దః, పరివాదః, హా! వి. వాదః
అపవాదః, ఉపక్రోశః, జగు
హ్న, కుత్సా, నిన్దా, గర్హణం
ఈ ౧౦ నిందపేళ్ళు పాగువ్యం
అతివాదః ఈ ౮ అక్రమము
గా బలుకుటకుఁ బేళ్లు.

భర్తృసం, ఈ ౧ అప
కారగీః=పరునికి భయమును
బుట్టించు నపకారవాక్యము
నకుఁబేరు

సరిభావణం, ఈ ౧ ని
దతో గూడిన యుపాలంభము
పేరు. ఉపాలంభమనఁగా ఎత్తి
పొడుచుట, మర్చియు దూర
పాడుట.

(తత) త్వాత్కారణా (ఈ
స్వాప్యజ్ఞాకోశోమైధునం శ్రుతి
౧౭౧

అత్కారణా, పా॥ అత్కార
ణం ఈ యైధునం శ్రుతియే,
అక్రొశః తత్తస్యాత్ = కర స్త్రీ
పురుష సంయోగ సమి త్తయన
గలుగుచుండవేరు.

స్వాదాభావణమాలాపః

అభావణమ్, అలాపః, ఈ
2 గమనాగమనాది సమయ
మునందలి ముచిమూట పేర్లు.

శ్రుతాపః (2 సర్థకంవచః)

శ్రుతాపః ఈ ౧ అర్థకం
వచః = అప్రయోజన మైన
మూట పేరు.

అనులాపః (ముహు
ర్భాషా)

అనులాపః, ఈ ౧ ముహు
ర్భాషా = పలుమారులు పలు
కుదానికి పేరు.

విలాపః పరివేదనమ్ ౧౭౨

విలాపః, పరివేదనమ్, ఈ ౨
దుఃఖవేదనయందు బలుకు వా
క్యము పేర్లు.

విశ్రుతాపః (విరోధోక్తి)
స్సంలాపః భాషణం మిథః.

విశ్రుతాపః, ఈ ౧ విరో
ధోక్తి = విరోధముగాఁబలుకు
పేరు. సంలాపః పా॥ సల్లాపః
మిథః భాషణమ్ = స్తీతి చేతివర
స్పృశము సంభాషించుటకు పేరు

సుక్రలాప సువచనమ్

సుక్రలాపః, సువచనమ్. ఈ
౨ పరిశుద్ధములుటపేర్లు

మవలాపస్తు నిహ్నావః

అవలాపః, నిహ్నావః. ఈ ౨
మోసపుచ్చుమోటపేరులు.

సందేశవాగ్వాచశం (స్వా)
ద్యాగ్భేదాస్తు త్రిమాత్రకే.

సందేశవాక్, వాచికమ్
ఈ ౨ చెప్పించుమాటపేర్లు.
ఉత్తరే వాగ్భేదాః త్రిమ =
పైసః దెప్పబడు ఉత్తరేశబ్దము
మొదలు నాన్యకబ్దమువరకు
గల వాగ్విశేషములు.

ఉశతీ (వాగశల్యాణీస్వా)
తశల్యాతు (శుభాత్మికా)
౧౨౪ (అత్యర్థమధున) స్వా
స్తం సంగతిం హృదయంగ
మమ్. నిష్కరం కరుషామగ్రా
మ్య మశ్లీలం సూపుతిం (పి
యే. ౧౨౫ సత్వే (౨ భ)
సజ్జు లక్ష్మీ (సరస్వర పరా
హితే) లుప్తపర్ణకదం గ్ర
స్తం (నిస్తం) త్వరితోపితమ్

౧౨౬

ఉశతీ, వా. ఉపతీ ఈ ౧
అశల్యాణీ = అ శుభ మైన
వాక్కు, శల్యా ఈ ౧ శుభా
త్మికా = శుభమైన వాక్కు.
స్వాస్తం ఈ ౧ అత్యర్థమధు
రం = మిక్కిలి ప్రీతిమైన
వాక్యము. సంగతిం, హృద
యంగమం ఈ ౨ మనస్సు
నకు సరిపోయిన వాక్యము.
నిష్కరం, కరుషామ ఈ ౨ కఠిన
మైనమాటలు. గ్రామ్యం, ఆశ్లీ
లం ఈ ౨ సామరీకనవాక్య

ము. సూన్యతం ఈ ౧ ప్రేయే
 సవ్యే = ప్రేయేను సత్యము
 నైసర్వాక్యము. సమకలం,
 క్రిష్ణం ఈ ౨ వరస్పద నరా
 వాతే = భూగోస్తర విరుద్ధ
 మైసర్వాక్యముజేర్చు. గ్రస్తం
 ఈ ౧ లు పువరవదం = అశ
 క్త్యాదులచేత వర్జముగాని వద
 నుగాని లోపించిన వాక్యము.
 నిగ్రస్తం ఈ ౧ త్వరితోది
 తం = త్వరచేత బుట్టినవాక్యం.

అమూల్యతం సవిష్టే వ
 మబద్ధం (స్వాదవర్ణకమ్, అన
 తరమవాచ్యం (స్వా) దాహ
 తంతు మృషార్థకమ్. ౧౭౭
 (అభి) మ్లిష్టమవిస్ఫుష్టం విశ
 థం (త్వేతం వచః) (సో
 ల్లంతంతు సోత్పాసం మ
 జితం కతికూజితమ్), సత్యం
 తథ్యమూతం సమ్యగమూ
 నిత్రమతద్వతి

అమూల్యతం, ఈ ౧
 సవిష్టేవా = తుంపురులతో
 గూడిన వాక్యము. అబద్ధం,
 అనర్థకం ఈ ౨ పాసగని
 మాట. అనతరం, అవాచ్యం
 ఈ ౨ ఉచ్చరింపరాని తిట్లు.
 ఆహతం, మృషార్థకం, ఈ
 ౨ మిక్కిలి యుసంభావితమైన
 తార్థమగు మాట. మ్లిష్టం
 అవిస్ఫుష్టం ఈ ౨ అర్థము
 తెలియరానిమాట. విశథం,

ఈ ౧ అస్థ్యమ్ వచః, అసత్వ
మైసవాక్కు- సత్వం, తథ్యమ్,
ఋతమ్, సమ్యక్, ఈ ౪ సత్వ
వాక్కు పేళ్ళు. ఈ సత్యాది
శబ్దములు నాలుగునూ సత్వ
వాక్కు గల వస్తువులు తెచ్చు
నట్లును త్రిమ= త్రిలింగములు

ఇతివాగ్దర్శః

వాక్కు-తోఁ జేరిన వద
సమూహము ముగిసెను.

శబ్దాదివర్గము.

శబ్దోనివాద నివద ధ్వని
ధ్వని రవ స్వవాః, స్వాన
నిర్ఘోష నిర్ఘోషాదవాచి నిస్వాన
నిస్వవాః ౧౭౯ ఆరవాచావ
సంరావ విరావా

శబ్దః, నివాదః, నివదః,
ధ్వనిః, ధ్వనిః, రవః, స్వనిః,
స్వానః, నిర్ఘోషః, నిర్ఘోషః,
వాదః, నిస్వానః, నిస్వనిః,
ఆరవాః, ఆరావః, సంరావః,
విరావః, ఈ ౧౭ మ్రోత
పేళ్ళు.

(అథ) మర్మరః (స్వని
తేవస్త్రక్ష్ణానాం) భూషణా
నాంతు (శిష్టతం) ౧౮౦

మర్మరః ఈ ౧ వస్త్ర
క్షణానాం స్వనితే = కోకలు,
ఆకులు, వీని మ్రోతపేరు.
శిష్టతం, (వా) శింజా ఈ ౧
భూషణముల ధ్వనిపేరు.

విశ్వాణః విశ్వాణః శ్వాణః
శ్వాణః శ్వాణవ (మిత్రశ్రీ)

విశ్వాణః, విశ్వాణః, శ్వాణః,
శ్వాణః, శ్వాణః, ఈ గీ వీణాది
సకల వాద్యధ్వనులపేర్లు.

వీణాయాః శ్వాణతేః ప్రా
జేః ప్రశ్వాణ ప్రశ్వాణాదయః
౧౮౧

ప్రాజే, శ్వాణతే, (సప్త
శ్వా) ప్ర అనునది మొదల
యిన యుగసర్గలకుం బరమైన
శ్వాణధాతువు మీదఁ బుట్టిన
ప్రశ్వాణ ప్రశ్వాణాదయః =
ప్రశ్వాణ ప్రశ్వాణాది శబ్దము
లు, వీణాయాః = వీణయొక్క-
స్వనితే = శ్వాణియందువ
చును.

కోలాహలః కలకల

కోలాహలః, కలకలః ఈ
౨ గుంపులొఁ బుట్టినఁ గొప్ప
తొదపేర్లు

(స్తరిశ్చాం) వా శితం
రుతమ్.

వా శితం, రుతం, ఈ ౨
తిరశ్చాం = మృగవత్స్వాదుల
యొక్క ధ్వనిపేర్లు

(స్త్రీ) ప్రతిశ్రు ప్రతి
ధ్వనే
గీతం గాన

ప్రతిశ్రుత్, ప్రతిధ్వనః,
ఈ ౨ ప్రతిధ్వనిపేర్లు.
గీతం, గానం, ఈ ౨
పాటపేర్లు.

(మీమే సమే). ౧౮౨ ఇమే=ఈరెండును, సమే=సమార్థకములు.

ఇతిశబ్దాదిపర్గః మ్రోత మొదలైన కద సమూహము ముగిసెను.

సా ట్య వ ర్గ ము.

నిపా దిర్వభ గాన్ధారవజ్జ మధ్యమ దైవతాః, శబ్దాను రి, వజ్జః, మధ్యమః, దైవతః (శ్రే ణీమీ ప ప త న్తీ) ప శ్చానుః అమీ స ప = కణ్ఠోత్థితా స్వరాః) ౧౮౩ ఈ యేడును క న్తీ) = ణ్ఠోత్థితాః=వీణాయందును కంఠము నందును బుట్టు, స్వరాః=స్వర ముల చేర్పు.

అధికపాతము.

శ్లో. వజ్జం మయూరో పదతిగావస్త్యవభ భాషీణః
అజావికం తు గాన్ధారం క్రౌచ్చః క్వణితి మధ్యమమ్
పుష్పసాధారణే కాలే కిరః కూజతి పశ్చాతమ్,
దైవణం హేమతేనాజనిపాదం బృంహతే గజః,
మయూరాదయ ఏతేహి మత్తాగాయన్తికశ్చానుమ్॥

కాకలీ (తుకలే సూక్ష్మే) కాకలీ ఈ ౧ సూక్ష్మే (ధ్వనా తు మధు రాస్సు కలే = సూక్ష్మమైన కలధ్వని

శే, కలఃసుంద్రస్సు (గమిభి)
శే తారో ౭ (తుచ్చైవ)
త్రయప్రేమ. ౧౭౪

పేరు కలః, ఈ ౧ మధురా
స్ఫుటే ధ్వనా = శ్రోత్రసుఖము
ను అస్పష్టవర్ణమునైన ధ్వని
పేరు మన్యః, ఈ ౧ గమిభి
శే = గంభీరధ్వనిపేరు. తారః,
ఈ ౧ అత్యుచ్చైః = మిక్కి-
లియు సధికమైన ధ్వనిపేరు.
ఈ మూడు శబ్దములను త్రి-
వింగమములు.

అ ధ క పా త ము.

శ్లో. [స్మృతామురసి మధ్యస్థో హ్యపింశతివిధో ధ్వనిః
సమైః కణ్ఠమధ్యస్థస్తారి శ్చిరసిగీయతే]

సమన్వితలయ స్తేషికాలో

సమన్వితలయః, ఏకకాలః,
ఈ ౨ స్మృతగీతవాద్యములను
సరిగా ముగించుట పేళ్ళు.

వీణాతు వల్లకీ, విశిష్టే
(సాతు తన్వీభి సప్తభిః)
పరివాదినీ. ౧౨౫

వీణా, వల్లకీ, విశిష్టే, ఈ
౩ వీణాపేళ్ళు పరివాదినీ ఈ ౧
సప్తభిః తన్వీభిః యుక్తాసా =
ఏడు తన్వీలతో గూడిన యా
వీణాపేరు.

తతం (వీణాదికం వాద్య
సూత్రం) (ముది జాదికం)
(పిండాదికంతు) సుషిరం కాం
స్యం (తాలాదికం) ఘనం
౧౦౬ (చతుర్విధములం)
వాద్యం వాద్యితోద్య
సామకం.

తతః, ఈ ౧ వీణ మొద
లైన తంత్రీవాద్యము. ఆప
ద్ధః, ఈ ౧ మద్దెల మొదలైన
చర్మవాద్యములేదు. సుషిరం
ఈ ౧ పిల్లవాద్యము మొదలైన
ముఖవాద్యము లేదు. ఘనం
ఈ ౧ తాళము మొదలయిన
తంబూవాద్యముల లేదు వా
ద్యం, వాద్యితం, అతోద్యం,
ఈ ౩ పూర్వోక్త చతుర్విధ
వాద్యములలేదు.

మృదంగామరజా

మృదంగా, మరజాః ఈ ౨
మద్దెలలేదు

(భేదా) స్తవ్య జాగ్రత్తిరి
గోధవకా (స్త్రాహుః) ౧౦౭

అజగ్రత్తిరి, ఆలిగ్రత్తిరి, ఊర్ధ్వ
కాః, (పా) ఊర్ధ్వకాః, ఈ ౩
మద్దెలయొక్క భేదములు.

స్వాద్య శః పటహా
ధక్కా భేరి (స్త్రీ) దుద్దుభిః
(పుమాన్), ఆనకః పటహా
౨-స్త్రీ (స్వా)

యశః, పటః, ధక్కాః, ఈ
౩ దవినలేదు భేరి, దుద్దుభిః,
ఈ ౨ భేరిలేదు. ఆనక, పట
హాః, ఈ ౨ కమ్మటలేదు.

తో-నో వీణా రివాద
సం.) ౧౮౮

(వీణాదండా) ప్రవాలస్వా
త-కుభస్త్రి ప్రసేవకః.

శోలమ్మక (స్రకాయోఽ
(స్వా) ఉపనాహానిబద్ధనం.
౧౮౯

(వాద్య ప్రభేదా) డమరు
మద్దు డిడ్డిమ ర్పుర్పు రాః
మర్దలః పణవో (౨ న్యేచ)

నర్తకీలాసికే (నమే) ౧౯౦

శోణః, ఈ ౧, వీణాదివాద
సం = వీణ మొదలయిన వా
నిని వాయించుకొనుట పేరు.

ప్రవాలః, ఈ ౧ వీణ
యొకపు పేరు. కనుభః, ప్రసే
వకః, ఈ ౨ వీణయొక్క
కరివేపేరు.

శోలమ్మకః, ఈ ౧, వీణ
తంత్రీ ఒకగు మొదలయిన
శరీరము పేరు ఉపనాహః
విబద్ధనం, ఈ ౨ వీణతంత్రీ
కట్టుచోటికిని బిరడలకు పేరు.

డమరుః, మద్దుః, డిడ్డిమః,
ర్పుర్పురః, మర్దలః, పణవః
ఈ ౩ వరుసగా డమరుకము,
గుమ్మెట, రాయ గిడిగిళ్ళు,
కైమిళ్ళు, మద్దెల, ఉసుక అను
వాద్యముల పేర్లు. అ న్యేచ
అనుటచే గోమఃఖాది వాద్య
భేదములునుగలవని భావము.

నర్తకీ, లాసికా, ఈ ౨
అడుపట్టి ప్రీ పేరు.

(విలంబితం ద్రుతంశుధ్యం
తత్త్వమోహేషుః
శ్రమాత్),

తాలః (కాలక్రియామానం)

లయ (సామ్య)
(మథాప్రియాం) ౧౯౧

తాన్ద్రవం నటనం వాట్యం
లాస్యం సృత్యంచ సర్తనం.

తౌర్వత్రికం వృత్తగీతవా
ద్యం వాట్య (మిదంత్రయం)
౧౯౨

భ్రుకుంసశ్చ భ్రుకుంసశ్చ
భ్రుకుంస శ్చేతి (సర్తకః)
స్త్రీవేషధారి (పురుషః)

తత్త్వం, ఓషుః, ఘనః,
ఈ 3 చు వరుసగా సృత్త
గీత వాద్యములయొక్క విలం
బద్రుతమధ్యమానముల పేర్లు.

తాలః, ఈ ౧, తాలము
నకును వాస్తకుంచన ప్రసర
ణాది క్రియకును గలిగిన
ప్రమాణము పేరు.

లయః, ఈ ౧ సామ్యమ్=
సృత్తగీతవాద్యములు సమము
గానుండుట పేరు.

తాన్ద్రవం, నటనం, వా
ట్యం, లాస్యం, సృత్యం,
వా॥ సృత్తం, సర్తనం, ఈ ౩
ఆట పేర్లు.

తౌర్వత్రికం, వాట్యం
ఈ ౨ సృత్యగీత వాద్యములు
కూడుట పేరు.

భ్రుకుంసః, భ్రుకు ౧ సః,
భ్రుకుంసః ఈ 3 స్త్రీవేష
ధారి=స్త్రీవేషధారియొక్క సర్త
కః=సృత్యము చేయు పురుషః=
పురుషుని పేర్లు.

నాట్యోక్త

నాట్యోక్త = నాట్యగరి
బాషామయము అనగా అర్జునా
శబ్దము మొదలు "అజ్ఞానాత్మి
కే" అది వాటిని ఈ గద్యజెప్పె
యిది పేర్లు నాట్య పరిభాష
యగుదు వ రితుట.

గణికాక్షరము. ౧౯౩

అర్జునా పో అజ్ఞానా ఈ ౧
వేళ్ళతోను.

(భగినీవతి) రావుత్తొభానో
(విద్యాన) భావుకః (జనకో)
(యవరాజస్సు) కు చూ రో
భర్తృదారకః ౧౯౪ (రాజా
భట్టారకో (దేవనత్తునా)
భర్తృదారికా, దేవీ (కృణాభి
షేకాయా) (మితరానుతు)
భట్టిసీగగి అబ్రహ్మణ్యం (మవ
భోక్తా) (రాజ్ఞాస్యస్సు) రా
ష్ట్రీయః, అంబా (మాతా) ౨౪
బాలాస్యా ద్వీపా (రార్యస్సు
మూరిమః ౧౯౬ అత్తికా
(భగినీ క్షేమాస్థా నిర్వహణే
సమే) హడ్డో హడ్డో హలా ౨౨

అవుత్తొ ఈ ౧ తోడ
బుట్టి నామమగయ భావః ఈ
౧ విద్యాంసువి పేరు. అవుకః
ఈ ౧ అచ్చడిపేరు. కుమారః,
భర్తృదారకః ఈ ౧ యువ
రాజు పేరు. భట్టారకః, దేవః
ఈ ౨ రాజు పేర్లు. భర్తృ
దారికా ఈ ౧ అరాజకూతు
డనేను. దేవీ ఈ ౧ పట్టాభి
షేక్తురాలైన రాణి పేరు. భట్టిసీ
ఈ ౧ చక్కి-ని రాజు భార్యల
పేర్లు. అబ్రహ్మణ్యం ఈ ౧
చంపదగని వాడను మాట
రాష్ట్రీయః ఈ ౧ రాజు బావ

హృదయే నీచాంచేటిం నఖం
 క్రతి, ౧౯౭ అజ్ఞహారోఽజ్ఞ
 వి త్తే హా వ్యజ్ఞకాభిసయా
 (సమా), నిర్వృత్యేర్వజ్ఞసత్త్వా
 త్యాం ద్యేతిహంజ్ఞిక హత్త్వికే
 ౧౯౮

మరదిపేను. అమ్మా ఈ ౧
 తల్లిపేను. నూ! ఈ ౧ చిన్న
 పనుచుపేను. మారిమ! ఈ ౧
 పూజ్యునిపేను. అత్తికా వా||
 అస్తీకా ఈ ౧ అక్కపేను.
 విత్తా, నిర్వహణం ఈ ౨
 వాటకకడను ముగించుట, హ
 డ్డే, హజ్జే, హల్లా ఈ ౩ ను
 వరుసగా నీచురాలిది, దాసిని,
 శలిక త్రెను గూర్చి పిలుచుట
 వేళ్ళు. అజ్ఞహారః, అజ్ఞవిత్తేహః
 ఈ ౨ అనునపుడు శరీరమును
 కదలించుటవేళ్ళు న్యజ్ఞాకః, అభి
 సయాః ఈ ౨ హస్తవిన్యా
 సాదులచేత భావాధ్యయను దె
 లుపుటవేర్లు. ఆర్జ్ఞిం, సాత్త్వి
 కం ఈ ౨ కనుబొమలు మొ
 దలయిన యంగమాల చేతను
 మనోవృత్తిరూపమైన సత్త్వ
 ముచేతను పుట్టింపఁబడినక్రియ
 లకును స్విదరోమాంచాదుల
 కునుబేళ్ళు

శృక్లార వీర కరుణాద్భుత
హాస్య భయానకాః భీభత్సి
రాద్రే (చరిసా) శృక్లారశ్శుచి
ఉజ్జ్వలః ౧౯౯

శృక్లారః, వీరః, కరుణః,
అద్భుతః, హాస్యః, భయాన
కః, భీభత్సి, రాద్రం, ఈ
౧ రసములపేర్లు. భీ భ త్సి
రాద్రశబ్దములు పుంలింగము
లని కొందరందురు. శృక్లారః,
శుచిః, ఉజ్జ్వలః, ఈ 3 శృం
గారరసముపేర్లు.

ఉత్సాహవర్ధనోవీరః

ఉత్సాహవర్ధనః, వీరః, ఈ
౨ రసములపేర్లు.

కారుణ్యం కరుణాఘృణా
కృపా దయానుకమ్పా
స్వాదనుక్రోశో

కారుణ్యమ్, కరుణా, ఘృ
ణా, కృపా, దయా, అనుక
మ్పా, అనుక్రోశః, ఈ ౨
కరుణారసముపేర్లు.

(వ్యభోహసః ౨౦౦
హాసో హాస్యంచ

హాసః, హాసః, హాస్యమ్,
ఈ 3 హాస్యరసముపేర్లు.

భీభత్సం వికృతం

భీభత్సమ్, వికృతం, ఈ ౨
భీభత్సరసముపేర్లు.

(త్రిషిద్ధం ద్వయం),

ఈ రెండు శబ్దములును భీ
భత్సరస హేతువులయిన మాం
సాదులను దెవ్వునవ్వుడు త్రి

(విస్తయోఽదృశమాశ్చ
ర్యం చిత్రసువ్యథ భైరవం.
౨౦౧ దారుణంభీషణంభీష్మం
ఘోరం భీమం భయానకం
భయంకరంప్రతిభయంరాద్రం
తూగ్ర (మమీతిషు) ౨౦౨

విస్తయః, అదృశం, ఆ
శ్చర్యం చిత్రం, ఈ ర
అదృశరసము పేళ్లు. భైర
వం, దారుణంభీషణం, భీష్మం,
ఘోరం, భీమం, భయానకం,
భయంకరం, ప్రతిభయం,
ఈ ౯ భయానకరసము పేళ్లు
రాద్రం, ఉగ్రం ఈ ౨ రా
ద్రరసము పేళ్లు అదృశశబ్దము
మొదలీవదువాలుగు శబ్దము
లును రసహేతువస్త్రవచకము
లైనవృదు త్రి!

చతుర్దశ దర త్రాసా భీతి
ర్భీషాధ్వసం భయం.

దశః, త్రాసః, భీతిః, భీః,
సాధ్వసం, భయం, సా
భీయా ఈ ౬ భయము పేళ్లు.

వికారో మానసాభావో

భావః ఈ ౧ రసములఁ
బుట్టించెడు స్థాయీభావ వ్యభి
చారభావ సాత్త్వికభావము
లను మనోవికారములపేళ్లు.

౨నుభావో(భావబోధకః)
౨౦౩

అనుభావః ఈ ౧ భావ
బోధకః = ఆభావము నెరిగిం
చెడి ముఖవికాసాదులపేరు.

గర్వోభిమానో హం
కారో

గర్వః, అభిమానః, అహం
కారః ఈ 3 అహంకారము
పేర్లు.

అ ధి క పా త ము.

శ్లో. దర్శోచలేపోచష్టమ్భ
శ్చిత్తోదేః స్మయోమదః

మాన (శ్చిత్తసమన్వతిః)

మానః ఈ చిత్తసమన్వ
తిః = నేనుత్కృష్టుడనను చిత్త
స్వత్వము పేరు.

అనాదరః పరిభవః పరి
భావ స్తిరస్థియా. ౨౦౪
రీడాచవమాననా ౨వజ్ఞాచన
హేలనమసూర్ణణమ్.

అనాదరః, పరిభవః, పరి
భావ స్తిరస్థియా, రీడా
అవమాననా, అవజ్ఞా, అవహే
లనం, పా. వహేలనం, అ
సూర్ణణం, ఈ ౬ తిరస్కార
ముపేర్లు.

(నికారశ్చాన్యభీభావోన్య
కారశ్చ పరాధవః) అ॥ పా॥
మన్దాక్షం ప్రీత్రుపా
వ్రీడా లజ్జా.

నికారః, అభిభావః, న్యకా
రః, పరాధవః అ॥ పా॥
మన్దాక్షం, ప్రీతి, త్రపా,
వ్రీడాశబ్దము పుంలింగమును
గలదు.

(సా) అవత్రసా (అవ్యత్రః)

౨౦౧

అవత్రసా ఈ ౧ అవ్యత్రః
వరుణవలనవచ్చిన సా=అసిగ్గు
పేరు.తూన్తి సితితూ అభిభాతు
(వరస్వవిషయేస్సహా)తూన్తి, సితితూ ఈ ౨
ఓర్పుపేర్లు.

అతూన్తిర్వ్యా

అభిభాతు ఈ ౧ (వరధ
నావిహరణవిషయమైన) అభి
లాషపేరు. అతూన్తి, ఈర్వ్యా
ఈ ౨ వరుని యొక్క యు
త్కర్షమునకు నోర్వకుండుట
పేర్లు.అసూయాతు (దోషారో
పోగుణేష్వపి)

౨౦౨

అసూయా, ఈ ౧ మంచి
గుణము లుగలిగియున్నను దో
ష మారోపించుటపేరు.

వైరం విరోధో విద్యేషః

వైరం, విరోధః, విద్యేషః
ఈ 3 వైరముపేర్లు.మన్య శోకాతు శుక్
(ప్రియాం),మన్యః, శోకః, శుక్ ఈ
3 శోకముపేర్లు.వశ్చాత్తాపో అనుతాపశ్చ
విప్రతీకార (ఇత్యపి) ౨౦౩వశ్చాత్తాపః, అనుతాపః,
విప్రతీకారః ఈ 3 వశ్చా
త్తాపముపేర్లు.

కోప కోధామర్ష రోష
ప్రతిఘ్న దుర్బాధా (ప్రి
యాం.)

(శుచా తు చుశే) శీల
మాన్యద శ్చిత్తవిభ్రమః.

౨౦౮

ప్రేమా (నా) ప్రియతా
హర్షం ప్రేమస్నేహోఽథ

దోహదం ఇచ్ఛా కాక్షా
స్పృహహతృప్త్యాశ్చ లిప్సా
మనోరిధిః, ౨౦౯ కామోఽ
భిలాష స్తరశ్చ

(నమర్తా) లాలసా

(ద్యయోః) ఉపాధి (ర్షా)
ధర్మచిన్తా

(పుం న్య) ధి ర్మ స స
వ్యథా.

కోటః, కోధః, అమర్ష,
రోషః, ప్రతిఘ్నః, దుర్బా, కృత్
ఈ ౭ కోపముపేర్లు.

శీలం, ఈ ౧, పవిత్రచరిత
ముపేరు. ఉహ్మదః, చిత్తవిభ్ర
మః, ఈ ౨ భూతావేశాదు
లచే గలిగిన చిత్తచాంచల్య
ముపేర్లు.

ప్రేమాప్రియతా, హర్షం
ప్రేమ, స్నేహాః, ఈ ౩
స్నేహముపేర్లు.

దోహదం, ఇచ్ఛా, కాక్షా
స్పృహ, ఈహ, తృప్తి,
వాశ్చ, లిప్సా, మనోరిధిః,
కామః, అభిలాషః, తర్షః ఈ
౧౨ కోరికపేర్లు.

లాలసా, ఈ ౧ అధికమైన
కోరికపేరు.

ఉపాధిః ధర్మచిన్తా, ఈ ౩
ధర్మచింతపేర్లు.

అధిః, ఈ ౧, మానసీవ్య
థా = మనస్సంబంధ మయిన
వ్యథపేరు.

(స్వా) చిన్తా స్మృతిరా
ధ్యాన

చిన్తా, స్మృతి, ఆధ్యానం
ఈ 3 చింతించుట పేర్లు.

ముక్తి-స్థోత్కలికే (సమే)

ఉత్కలికా, ఉత్కలికా ఈ
౨ ఇష్టపస్తు ప్రాప్తియందలి
కాలవిశ్రమము నోర్వజాలక
రిహతహృదయము పేర్లు.

ఉత్సాహో వ్యవసాయ
(స్వాస్య)

ఉత్సాహా, వ్యవసాయాః,
(పా) అధ్యవసాయాః, ఈ ౨
మహాకార్య విషయకమయిన
యద్యోగము పేర్లు.

(త్వ) వీర్య[మతిశక్తిభావ్]
౨౦౦

వీర్యం ఈ ౧ అతిశక్తిభా
వ్=మిక్కిలి దృఢమయిన సః,
ఆయుత్సాహము పేరు.

కవటో ౭ [స్త్రీ] వ్యాజ
దమ్భావధయ శ్చదన్వితవే.
కుశ్మత్సీక్ష్మతి శ్చాత్మ్యం

కవటః, వ్యాజః, దమ్భః,
ఉవధిః, ఛద్మ, కైతవం,
కుస్మత్సీ, సక్ష్మత్సీ, శాత్మ్యం
ఈ ౭ కవటము పేర్లు. కవట
మనఁగా బరద్రోహార్థమొంటి
యుద్దేశించినట్లు తెలిపి యొకటి
నేయుట.

ప్రమాదోఽపవధానతా.

౨౧౨

ప్రమాదః, అపవధానతా
ఈ౨హేచ్ఛరిక తస్మత్పేభ్యు.

కౌతూహలం కౌతుకంచ
కుతుకంచ కుతూహలం,
(స్త్రీణాం) విలాస విభృత్
విభ్రమా లలితం (తథా) ౨౧౩
హేలాలిలే (త్యమీహవాః
క్రియాః శృజ్గారభావవాః)

కౌతూహలం, కౌతుకం, కు
తుకిం, కుతూహలం, ఈ ర
అహోర్వివస్తువులు గోరు ల
విలాసః విభృత్, లీలా, ఇతి=
ఇవి మొదలయిన, అమీ=ఈ
హావాః = అనుభావములు.
స్త్రీణాం = స్త్రీ ల యొక్క
శృజ్గార భావవాః = శృంగార
భావము పలన బుట్టినక్రియాః=
చేష్టలు ఇతి అన్నందున విచ్చి
త్తికిలికించి తాడులుం గలవు.

ద్రవకేళి పరిహాసః క్షీడా
లీలాచ నర్మచ ౨౧౪

ద్రవః, కేళిః, పరిహాసః,
క్షీడా, లీలా, నర్మ ఈ ౩ స్త్రీ
పురుషుల పరిహాసములపేభ్యు.

వ్యాజోఽపదేశో లక్ష్మ్యంచ

వ్యాజః, అపదేశః లక్ష్మ్యం,
(సా) లక్ష్మం ఈ ౩ వ్యాజము
పేర్లు, వ్యాజమనగా స్వార్థ

మొకటి యుద్దేశించినట్లు తెలిపి
యొకటి నేయుట.

క్రీడా ఫేలాచ కుర్దనం,

క్రీడా, ఫేలా, కుర్దనం,
(పా) కూర్దనం, ఈ 3 కందు
కాది క్రీడపేర్లు.

ఘర్షో విదాఘు స్వేద
(సా) త్పశయో హస్తచే
ష్టతా. ౨౦౫

ఘర్షో, విదాఘు, స్వే
ద, ఈ 3 చెయ్యటపేర్లు. ప్ర
శయ, ఈ ౧ హస్తాదులచేత
దేహచేష్టలు మానియుండుట
పేరు. ఇదే సాన్న్యసిలుట.

అవహితా ౨౨ కారగుప్తి

అవహితా (పా) అవహిం,
ఈ ౧ అనురాగాదుల చేతఁ
బట్టు రోమాంచాది శరీర
వికారములను లజ్జాదులచేతఁ
గవ్వటపేరు.

(స్సమా)సంవేగసంభ్రమా,

సంవేగః, సంభ్రమః, ఈ
౨ హస్తాదులచే కర్మల
యందుత్పరపేర్లు.

(సా) దాచ్ఛరితికం (హ
ససాత్పాన)

అచ్ఛరితికం, ఈ ౧
సాత్పాన, హసః = ఎత్తి
పొడుచుటతోఁ గూడిన నవ్వు
పేరు స్మితం, ఈ ౧ ఇంచు
కంతనవ్వుపేరు.

(స్సమనాక్) స్మితం ౨౦౬

(మధ్యమంస్యా) ద్విహసితం

విహసితం: ఈ ౧ ఇంచు
కంతపవ్యోకును గొట్టునవ్వ
నకును మధ్యమమైన పరిపాటి
నవ్వవేగు.

రోమాభ్యా రోమహర్ష
ణం.

రోమాభ్య రోమహర్ష
ణం, ఈ ౨ రోమములు
గగురు పొడుచుట వేళ్లు.

క్రద్వితం, దుదితం, క్రుష్టం
జృమ్భిస్తు (త్రిమ) జృమ్భణం
౨౧౨

క్రద్వితం, దుదితం, క్రుష్టం
ఈ ౩ రోదనము వేళ్లు.
జృమ్భి, జృమ్భణం, ఈ ౩
అవలించుట వేళ్లు.

విక్రలమౌఘ విసంవాదో

విక్రలమౌఘ, విసంవాదో,
ఈ ౩ వివరీతిముగా బలుకుట
వేళ్లు.

రిజ్ఞణం స్థలవం (సమే)

రిజ్ఞణం, (సా) రిజ్ఞణం.
స్థలవం, ఈ ౩ జారుటకుఁ
గాని స్వధర్మము విడుచుటకుఁ
గాని వేళ్లు.

(స్యా) నిద్రాశయనం
స్వాత్ స్వప్నం సంవేశ
(ఇత్యశి) ౨౧౩

నిద్రా, శయనం, స్వాత్,
స్వప్నం, సంవేశ, ఈ ౪ నిద్ర
కుఁబేళ్లు.

తద్వి) ప్రమీలా భ్రకుటి
భ్రకుటి ర్భ్రకుటిః స్త్రి
యాం.)

తద్వి), (పా) తద్వి), ప్ర
మీలా, ఈ ౨, కునికిపాటు
పేర్లు. భ్రకుటిః, భ్రకుటిః,
భ్రకుటిః, ఈ 3 బొమ్ముడి
పేరులు.

అదృష్టి (సాస్త్రి ద సా
మ్యైః)

అదృష్టిః, ఈ ౧, ఆసా
మ్యైః=(రోషముచేత) సామ్య
ముగాని అష్టి=దృష్టి పేరు.

సంసిద్ధి! ప్రకృతి (ససమే)
౨౦౯ స్వరూపం చ స్వభా
వశ్చ విసర్గ (శ్చాభ) వేదః
కమ్పా (౨భ) క్షణ ఉద్ధరో
మహాఉద్ధవ ఉత్సవః. ౨౨౧

సంసిద్ధిః, ప్రకృతిః, స్వరూ
పం, స్వభావః, విసర్గః, ఈ
గి స్వభావము పేర్లు వేదః,
కమ్పః, ఈ ౨ వదఃకు పేర్లు.
క్షణః, ఉద్ధరో, మహా, ఉద్ధ
వః, ఉత్సవః, ఈ గి ఉత్సవము
పేర్లు.

ఇతి వాట్యవర్గః.

వాట్యమతోః జేరిన పద
సమూహము ముగిసెను.

పా తా శ వ ర్గ ము.

అధోభవస పాతాల బలి
సద్మరసాతలం, వాగలోక

అధోభవసం, పాతాలం
బలిసద్మ, రసాతలం, వాగ
లోకః, ఈ గి పా తా శ ము
పేర్లు.

౭౧ కుహరం నుషిరం
వివరం బిలం. ౨౨౧ చిద్రం
నిర్వ్యధనం రోకం రన్ధ్రం శ్వ
భ్రం వపాసుషిః,

గర్వావచా (భువిశ్వభ్రే)

(నరన్ధ్రే) నుషిరం (తిమ) ౨౨౨

అన్ధకారో (౭ప్రియాం
ధ్వంతరిమిన్దరిమిరంతమః,

(ధ్వన్తేగాధే) అన్ధతమసం

(క్షీణే) అవతమసం

(తమః ౨౨౩ వివ్య)
కన్తమసం.

కుహరం, నుషిరం, వివరం,
బిలం, చిద్రం, నిర్వ్యధనం, రో
కం, రన్ధ్రం, శ్వభ్రం, వపా,
నుషిః, ఈ ౧౧ రన్ధ్రము
పేర్లు.

గర్వా, (పా) గర్వా, అవటః
ఈ ౨, భువి=భూమి యందుం
డు, శ్వభ్రే=కలుగుపేర్లు.

నుషిరం, ఈ ౧ రన్ధ్రము
తో గూడిన వస్తువాచక మ
యినప్పుడు త్రిలింగము.

అన్ధకారః, ధ్వన్తం, తిమి
న్తం, తిమిరం, తమః, ఈ ౧
చీకటిపేర్లు.

అన్ధతమసం, ఈ ౧ గాధే
ధ్వన్తే = గాధాంధకారము
పేరు.

అవతమసం, ఈ ౧ క్షీ
ణేధ్వన్తే = క్షీణమయిన చీ
కటిపేరు.

కన్తమసం, ఈ ౧ వివ్యక్
ధాన్తే=అంతట వ్యాపించిన,
తమః = చీకటిపేరు.

ఇతి పాతాలవర్గః

పాతాలములోఁ జేరిన పద
సమూహము ముగిసెను.

భో గి వ ర్గ మ్.

వాగాః కాద్రవేయా

వాగాః, కాద్రవేయాః, ఈ
౨ పదములును తోఁచిలుచు
గలిగి పునఃప్రకారము గల
శబ్దాపుత్రు లయిన వాగుఁ
బాములపేర్లు.

(స్తదీశ్వరః) శేషః ౨న్తో

శేషః, అన్తో, ఈ ౨ తదీ
శ్వరః = ఆ వాగుఁబాములకు
రాజయినయాదిశేషుపేర్లు.

వాసుకిస్తు సర్పరాజ్

గోసనః, తిలిప్పః, ఈ ౨
కొండచిలువపేర్లు.

౨భగోసనః ౨౨ర తిలిప్ప
(సాన్తి)

అజగరః, శయుః, వాహ
సః, ఈ 3 పెనుఁబాముపేర్లు.

దజగరేశయు ర్వాహ స
ఇత్యుభౌ.

అజగరః, శయుః, వాహ
సః, ఈ 3 పెనుఁబాముపేర్లు.

అంగర్దో జలవ్యాల

అంగర్దః, (పా) ఆలిగర్దః,
అజగర్దః, జలవ్యాలః, ఈ ౨
నీరుకట్టుపాముపేర్లు.

స్సమాకాశలః

౨౨గి

మూలుధానోమాతులాహి

రాజిలః, ముక్తుభః, ఈ ౨

ఇరుదల శిఖండిపేర్లు.

మూలుధానః, మాతులా

హిః, ఈ ౨ ఉమ్మెత్తలలోని

మూలుబాముబేర్లు. అది ఖ

ట్యంగా కారమై దీర్ఘదేహ

లాంగులమై చతుష్పాతునై

యమందును.

ర్నిగుక్తోముక్తకల్పః,

నిర్ముక్తకః, ముక్తకల్పః, ఈ ౨
అనుబంధము విడిచినచాలు పేర్లు

పర్వః, పృథాకు, హృదగో.

భుజజ్గో ౨ హిరుబజ్గః ౨౨౩

ఆశీవిహో విషధంశ్చక్రీ) వ్యాలస్స

రస్సపః, కుణ్డలీగూఢ పాచ్చ

తృశ్చవాః కాకోదరః ఘణీ

దర్శిక రోదీర్ఘ వృష్టోద్దతూకో

బిలేశయః, ఉరగః పన్నగో

భోగీజవ్వాగః కవనాశసః

౨౨౪ (తేలిహసో ద్వీరసనో

వ్యాళః కుమ్భాసనో హరిః)

అ. హ.

సర్పః, పృథాకుః, భుజగః

భుజజ్గః, అహిః, భుజజ్గమః

ఆశీవిహః, విషధం, చక్రీ,

వ్యాళః, సరీసృపః, కుణ్డలీ,

గూఢపాత్, చతుశ్రవాః, కా

కోదరః, ఘణీ, దర్శికః, దీర్ఘ

వృష్టః, దద్దతూకః, బిలేశయః,

ఉరగః, పన్నగః, భోగీ, జవ్వా

గః, కవనాశసః, ఈ ౨౨౪ సా

మాన్యముగా పాములకు బేర్లు.

తేలిహసః, ద్వీరసనః, వ్యాళః

కుమ్భాసనః, హరిః, అధిక

పాతము.

(త్రిష్య) హేయం (విషా
స్యాది)

ఆ హేయం ఈ ౧ సాము
రహితం విషయం, అస్తి = చర్మ
ము మొదలయినవానికి బేరు.

స్ఫటామాంతుఫణా (ద్య
యోః) (సమా)

స్ఫటా, ఫణా ఈ 2 పదక
పేర్లు.

కల్పకవిరోకా

కల్పకః, నిరోకః ఈ 2
కూటనము పేర్లు.

క్ష్యేళన్తు గరళం విషం
౨౨ (పునర్నివేచ) కాకోల
కాలకూట హలా హలాః
సారాప్తిక శ్వాక్తి కేయాం
హృపుత్రః ప్రదీపః ౨౩౦
దారదో, వత్సన భర్ష (విష
భేదా అమీశవ)

క్ష్యేళః, గరళం, విషం ఈ
3 సామాన్యముగా విషము
పేర్లు. కాకోలి, కాలకూటః
హలాహలః, సారాప్తికః,
శ్వాక్తి కేయః, బ్రహ్మపుత్రః,
ప్రదీపః, దారదః, వత్సనా
భః, అమీశవ = ఈ ౯, విష
భేదా = విష భేదముల పేర్లు.

విషవైద్యో జాజ్ఞలికో

విషవైద్యః, జాజ్ఞలికః, ఈ
2 విషమునుడించు వైద్యుని
పేరులు.

వ్యాకరణ హాసితాక్షరము

౨౩౦

వ్యాకరణహాసితాక్షరము (పా) వ్యాకరణ

హాసితాక్షరము, అహాసితాక్షరము ఈ 2 పాములవానికి బేరులు.

ఇతి భోగివర్గము

సర్పముతోదేవ పదసమూహము ముగిసెను.

స ర క ష ర్గ ము.

(సాస్య) వారకస్తు సరళో నియో దుర్గతిః (ప్రియం)

వారకః, సరళః, నిరయకః, దుర్గతిః ఈ 4 పామాన్యముగా సరకమునకు బేర్లు.

(తద్వేదా) సుపనా వీచి మహారావరావః ౨౩౨ సజ్జాతః కాలసూత్రం చే (తద్వేదా)

తపనః, అవీచి, మహారావ, వర, రావనః, సజ్జాతః, (పా) సంహారం, కాలసూత్రం ఈ 6 తద్వేదాః = ఆ సరకభేదములకు బేర్లు.

సత్త్వాస్తువారకః ప్రేతా

వారకః ప్రేతాః (పా) పరేతాః, ఈ 2 సత్త్వాః = సరకమునందుండు ప్రాణులపేర్లు.

వైతరణీ సిన్ధుః

వైతరణీ ఈ ౧, సిన్ధుః = సరకమునందలి నదిపేరు.

(సీ) దలక్ష్మీస్తు నిర్మతిః
అ33

అలక్ష్మీః, నిర్మతిః, ఈ ౨
అభాగ్యమునకుఁ బేరులు.

విష్ణిరాజాః

విష్ణిః రాజాః, ఈ ౩ వెట్టి
బేళ్ళు, సరకమునందుఁ ద్రో
యుట పేళ్ళని కొందరందురు.

కారణా తు యాతనాతీవ్ర
వేదనా,

కారణా, యాతనా, తీవ్ర
వేదనా, ఈ 3 అతిశయమైన
వేదనకుఁ బేళ్ళు.

పీడా బాధా వ్యథా దూఖ
మామనస్యం ప్ర సూ తి జం
అ3౪ సామ్యోత్పం కృచ్ఛ
మాభీలం (త్రిష్వేపాం భేద్య
గామియత్).

పీడా, బాధా, వ్యథా
దూఖం, ఆమనస్యం, సా.
అమానస్యం, ప్ర సూ తి జం.
ఉత్పం, కృచ్ఛ, ఆభీలం,
ఈ ౪ సామూహ్యముగా దూఖ
ముపేళ్ళు. ఈశబ్దములలో ఏది
విశేష్యవిఘ్న మగుచున్నదో
యది త్రిలింగములు గలది.

ఇతి సరకవర్గః

సరకముతోఁ జేరిన వదన
మూహము ముగిసెను

వారి వర్గము.

సముద్రోఽబ్ధి రకూసారః
పారావార సరిత్పతిః అ35

సముద్రా, అబ్ధి, అకూ
సారః, పారావారః, సరిత్పతిః,

ఉదన్వాహిదిధి సిన్ధుస్సోస్వా
న్ సాగరోఽర్జునః శ్యామలో
జలసిధి ర్వాహిః కతిరపాహతిః

౨౩౩

ఉదన్వాన్, ఉదధిః, సిన్ధుః,
సంస్వాన్, సాగరః, అర్జునః,
పతిః, కతిః, జలసిధిః, యాహిః
కత్నా అపాహతిః, ఈ గతి
సహస్రదశికేబేభ్యు.

(తస్మాత్ప్రభేదా) క్షీరోహో
లవణోద స్తథాపరే,

క్షీరోదః, లవణోదః,
కథా=అట్లే, పరే=ఇతరమయి
న, దధ్యుదః, పుత్రోదః,
ఇత్యూదః, సూరోదః, స్వాదూ
దః, ఈవదును, తస్య=ఆసము
ద్రమయ్యిః, ప్రభేదాః=భేద
ములు.

ఆహః, (ప్రీభూమ్ని) వా
ర్వారివలిలం కమలం జలం,
౧౩౭ వయఃకీలాల మమృతం
జీవనం భువనం వనం, కబన్ధ
ముదకం పాథః పుష్కరం
సర్వతో ముఖం ౧౩౮
అమృతం సోమసానీయసీర
క్షీరాబ్జ శమ్భరం, శృవీటం
కాణ్డ (మస్త్రీస్యా) జీవనీయం

ఆహః, వాః, వారి, సలి
లం, కమలం, జలం,
వయః, కీలాలం, అమృతం,
జీవనం, భువనం, వనం
కబన్ధం, ఉదకం, పాథః,
పుష్కరం, సర్వతోముఖం,
అమృతం, అర్జునం, తోయం,
సానీయం, సీరం, క్షీరం,
అమృతం, శమ్భరం, (పా)సం

కుశం విషమ్, మేఘ పుష్పం
ఘనరసం.

వరం, మేఘపుష్పమ్, ఘన
రసం, ఈ 27 ఉదకము పేర్లు.
కృపీటం, కాణ్డం, జీవనీయం
కుశం విషం, అధికపాతము.

త్రిమద్యే ఆవ్య మస్మ
యమ్. ౨౩౯

ఆవ్యం, అమ్యయం, ఈ 2
జలవికారము పేర్లు.

భజ స్రజ్జ ఊర్జిర్వా(ప్రి
యాం) వీది

భజ్జి, తిరజ్జి, ఊర్జిః,
వీదిః, ఈ 4 కరుళ్యపేర్లు.

(ర ధోర్మిషు, మహత్మా)
ల్లోల కల్లోతా

ఉల్లోలః కల్లోలః ఈ 2
మహత్మ ఊర్జిషు = గొప్ప
కరుళ్యపేర్లు

(స్యా) జావరో (ఽస్య)
సాంభ్రమో ౨౪౦

ఆవర్తిః, ఈ 1 అమృతాంశ
ఉదకములముఖిః, భ్రమో =
సుడికీబేరు

పుష ని బిన్దువ్రవతాః
(పుమాంసో) వి పుషః
(ప్రియః)

పుష ని, బిన్దుః, పుషతః,
విపుషః, ఈ 4 జలబిందువుల
పేర్లు.

(చక్రాణి పుటభేదాస్సుర్య)

చక్రాణి (సా) వక్రాణి
పుటభేదాః, ఈ 2 సదీపక్రము
పేర్లు. నీహూరివచ్చు బుగ్గ
పేరులు.

రభసాశ్చ జలనిర్గమాః

౨౪౧

మూలం రోధశ్చ తీరంచ
ప్రతీరంచ తటం త్రిషు,

పారావారే (పరార్వాచి
తీరే)

పాత్రం తటస్తరం ౨౪౨
ద్వీపా (౨స్త్రియా) మస్తరీ
కు యదస్తర్వాదిస్తామ్,

(తోయోత్థితం) త్పులినం

సైకతం సికతామయం ౨౪౩

నిషద్వరస్తు జమ్బూలః ప
జ్జో (౨స్త్రి) శాదకిర్దమా,

భ్రమాః జలనిర్గమాః ఈ
2 నీళ్ళు పారుటకు గట్టిపతాము
మొదలైనవానిపేళ్లు. చక్రా
దులు వాలుగును జలమూర్తము
పేళ్ళని కొంద అందురు.

మూలం, రోధః, తీరం, ప్రతీ
రం, తటం ఈ 4 దరిపేళ్లు

పారం, అవారం, ఈ 2
పరార్వాచితీరే = వశునగా
నీవలియొవలివిరుగుబేళ్లు

పాత్రం ఈ 1 ఆరెండుదగు
లనిమనుపేరు. ద్వీపః, అస్త
రీమం, ఈ 2 అస్తర్వాదిణః =
నిళ్ళవశుమ, యత్తటం = ఏ
దిబ్బకలదో దానికిబేరులు.

పులినం ఈ 1 నీళ్ళెండి కని
పించు తిన్నకుబేరు.

సైకతం, సికతామయం ఈ
2 ఇనుకతిన్నలకుబేరులు.

నిషద్వరః, జమ్బూలః, ప
జ్జో, శాదః, కిర్దమా ఈ 5
అడుగుకుబేరులు.

జలోచ్చాస్వాః, వరీవా
హః కూపకాస్తు విదారకాః
అరర

జలోచ్చాస్వాః, వరీవా
హః, ఈ ౨ అల్లుగులపేరులు.
కూపకాః, విదారకాః, ఈ ౨
చెలమలు, పిల్ల నూతులు
మొదలైవి.

వావ్యం (త్రిలిజ్జం నాతా
ర్యే)

వావ్యం (త్రిలిజ్జం నాతా
ర్యే=ఓడచేత దాటడగిన
సద్యాదులకుపేరు.

స్త్రియాం (నా) స్తరణి
స్తరిః, ఉడువంతుప్లవః కోలః

నా, తరణి, తరిః (పా) తరి,
ఈ ౩ ఓడపేరులు. ఉడువం,
ప్లవః, కోలః, ఈ ౩ తెప్ప
పేరులు

స్రోతా (ఽమ్బుసరణం
స్వతః) అరగి

స్రోతః, ఈ ౧ స్వతః =
తనంతట పాటుచున్న అమ్బు
సరణం= ఇలనువాహముపేరు

ఆతర స్తరపణ్యం (స్యా)

ఆతరః, తరపణ్యం, ఈ ౨
ఓడ సదువువాని కిచ్చు కూలి
పేరు.

ద్వోణీ కాష్ఠాశ్చవాహినీ,
సాయాంత్రికః పోతవణి
కర్ణధారస్తు నావకః అరః

ద్వోణీ, కాష్ఠా, అమ్బువా
హినీ, ఈ ౨ దోనపేరులు, సా
యాంత్రికః, పోతవణిక్, ఈ ౨

ఓడబేరగానిపేరులు: కర్ణధార,
నావికా:, ఈ ౨ ఓడనడపువాని
పేరులు.

నియామకా: పోతవాహా:

నియామకా:, పోతవాహా:,
ఈ ౨ ఓడ స్తంభముపైనుండి
యుపాహము చెప్పువారిపేర్లు.

కూటకో గుణవృక్షికా:

కూటకా:, గుణవృక్షికా:, ఈ
౨ ఓడ మీద పెక్కము
గట్టు స్తంభముపేరులు.

నాకాదణ్ణా: షే:నీ (పాత్ర)
దీత్రం కేనిపాతకా: ౨౪౭

నాకాదణ్ణా:, షే:నీ, ఈ
ఓడనడపుగడపేరులు అదీత్రం,
కేనిపాతకా: ఈ ౨ ఓడనడపు
తెడ్డుపేరులు.

అభి: (స్త్రీ) కావకుద్దాల:

అభి:, కావకుద్దాల: ఈ
౨ లవణాదులు త్రవ్వప్రమాను
గుద్దలిపేరులు.

సేకపాత్రంతు సేచనం,

సేకపాత్రం, సేచనం, ఈ
౨ ఓడలో: జొచ్చినసిళ్ళను పె
డలఁజెల్లు పాత్రముపేరులు.

యానపాత్రంతు పోతా

యానపాత్రం, పోతా, ఈ
౨ ఓడపేరులు.

(ఽబ్ధిభవే త్రిషు) సముద్రి
యమ్. ౨౮౮

సముద్రికుఁ, ఈ 1 అబ్ధి
భవే=స ౫ ద్రమునందు బుట్టిన
వస్తువువేరు.

(స్థీబే) ఽర్థవావం (వా
వోఽర్థే)

అర్థవావఁ, ఈ 1 వావా=
ఓడయొక్క, అర్థే = సగము
వేగు.

(ఽతీశనాకే) ఽతిశు

అతిశు, ఈ ౧ ఓడను దా
టిన వస్తువువేరు.

(1తీషు), (త్రిష్యా గాధా
త్ప్రసన్నోఽచ్చః)

ప్రసన్నః, క్రసన్నశబ్దము
మొదలు అగాధశబ్దవర్యంత
ము త్రిలింగములు, అచ్చః ఈ
2 నిర్మలవస్తువువేళ్ళు.

కలుషోఽసచ్చః ౨౮౯

కలుషః, అసచ్చః, అవిలః,
ఈ 3 కలగినదానివేళ్ళు.

నిమ్నంగభీరంగమ్యాశ

నిమ్నం, గభీరం, గమ్యా
శం, ఈ 3 లోతైనదానివేర్లు.

ముత్తానం తద్వివర్యయే.

ఉత్తానం, ఈ 1 లోతు
కానిదానికేబేరు.

అగాధ మతలస్పర్శే

అగాధం, అతలస్పర్శః, ఈ
2 మిక్కిలి లోతైనదానివేర్లు.

శ్రవరే దాశ ధీవరా ౨౧౦

శ్రవరః, దాశః, (సా)
దాశః, ధీవరః, యా ౩ మి
స్వములబట్టు జాలరివానికిఁ
బేర్లు.

అనాయః (పుంసి) జాలం,

అనాయః, జాలం యా 2
వలపేర్లు.

(సా) చ్ఛానూత్రం పవి
త్రకం,

చ్ఛానూత్రం, (సా) సణ
నూత్రం, పవిత్రకం, యా 2
వలత్రాటిపేర్లు.

మత్స్యధానీకువేణీ

మత్స్యధానీ, కువేణీ ఈ
౨ చేపలబట్టపేర్లు.

(సా) ద్బడిశం మత్స్యబన్ధ
సం. ౨౧౧

బడిశం, మత్స్యబన్ధసం, (సా)
మత్స్యవేధసం, యా ౨ గాల
ముపేర్లు.

కృఘరోమా ర్ఘుమః
త్యోమీనో వైసారిణోఽ
ణ్ణజః విసార శ్శకులీ.

కృఘరోమా, ర్ఘుమః, మ
త్యః, మీనః, వైసారిణః,
అణ్ణజః, విసారః, శకులీ యా
౨ సామాన్యముగా మత్స్య
ములకుఁబేర్లు.

చాథ గణ్ణశ్శకులార్భకః
౨౧౨

గణ్ణకః, శకులార్భకః, యా
౨ చేపపిల్లలపేర్లు. తెల్లపేళ్ళని
కొండలుదురు.

సహస్రదంష్ట్రః పాతీనః

సహస్రదంష్ట్రః, పాతీనః

ఈ ౨ వేయికొఱల మీను,
కొఱ జేర్చు.

ఉలూపీ శిశుక (స్సమా):

ఉలూపీ, శిశుకః, ఈ ౨
శిశువులవలెచలనమయిన యు
లసమీనతుః బేర్లు.

నడమీన శ్చిలిచిమః

నడమీనః చిలిచిమః, ఈ
౨ క్రాలుగనువులొ, దిరుగు
మీనుకుః బేర్లు.

ప్రోష్ఠీతు శఫరీ(ద్వయోః)
౨గి3

ప్రోష్ఠీ, శఫరీ, ఈ ౨
మెట్ట నెగిరిపడుమీనుబేర్లు.

క్షుద్రాణ్ణుతస్య సజ్ఘాతః
పోతోధాన

క్షుద్రాణ్ణు, మత్స్యసజ్ఘాతః
పోతోధానః, ఈ ౨ మీను
పిల్లలబేర్లు.

(మథోర్ముషాః) రోహితో
మద్గురుశ్చలో రాజీవ శ్చకుల
సిమిః ౨గి౪ తిమిజ్గలాదయః
శ్చాఫ.

రోహితః = ఎర్రమీను,
మద్గురః = బొమ్మ మీను
శాలః = ఉరుజమీను, రాజీ
వః = చొరమీను, శకులః =
బేడిసమీను, తిమిః = నూలు
యోజనముల మీను. తిమిం
గిలః = తిమినిమింగునట్టిమీను
ఈ ౨ ఆదిశబ్దముచేత తిమింగి
లాదులను మత్స్యవిశేషములు

యాదాంసి జలజ న్నవః.

యాదాంసి, జలజ న్నవః
ఈ 3 జలజంతువుల పేర్లు.

(తద్భేదా) శ్శిశుమారో
ద్రశజ్జవో మకరాదయః

౨౫౫

శిశుమారః = మొసలి,
ఉద్ర = నీరుపిల్లి, శబ్జ-వః =
నీరుపంది, మకరః = చొట
మీను, ఈ ర ఇవియు అది
శబ్దముచేత జలహస్తాదులను
జలజంతు విశేషములు.

(స్వా) తుశ్శీరఃకర్కటకః

కుశీరః, కర్కటకః (పా)
కర్కటకః ఈ ౨ ఎడ్రకాను
పేర్లు.

కూర్మకనుతకచ్చపా,

కూర్మకః, కనుతకః, కచ్చ
పః, ఈ 3 తాబేటిపేర్లు.

గ్రాహణోఽవహారో

గ్రాహణః అవహారః, ఈ
౨, ప్రాణహింసకేయు మహా
మత్స్యము పేర్లు.

వక్రస్తు కుమ్భారోఽథ

వక్రః, కుమ్భారః ఈ ౨
వరుగును బట్టి యీర్ష్య జల
చరము పేర్లు.

మహీలతా.

౨౫౬

గడ్డావదః

కిష్కంధకా

మహీలతా, గడ్డావదః,
కిష్కంధకా, ఈ 3 ఎడ్డపేర్లు.

నిహఃకా గోధికా (సమే)

నిహఃకా, గోధికా, ఈ ౨
నీరుడుముపేళ్ళు.

రక్తపాతు జలూకాయాం
(స్త్రీయాంభూమ్ని) జలాశసః
౨౧౨

రక్తపా, జలూకా, జలా
శసః, ఈ 3 జలగజేర్లు రక్త
పాశబ్దమునకు సోమపాశబ్దము
వలెను రూపముగలదు.

ముక్తాస్ఫటిః (స్త్రీయాం)
శుక్తిః
శబ్ధ(స్థా) లింగము (రస్త్రీ
యాం)

ముక్తాస్ఫటిః, శుక్తిః, ఈ
౨ ముత్యపుచిప్పపేళ్ళు.

శబ్ధ, కమ్మరః, ఈ ౨ శగఖ
లు పేళ్ళు.

క్షుద్రశక్త్యా శ్శబ్దసఖా

క్షుద్రశక్త్యా, శబ్దసఖాః,
ఈ ౨ గుల్లలపేళ్ళు.

శృమ్బాకా జలశుక్తయః.
౨౧౩

శృమ్బాకాః, జలశుక్తయః
ఈ ౨ కమ్మచిప్పలపేళ్ళు.

భేకే మణ్డూః పర్వాభూ
శాలూరః ప్లవ దర్దురాః,

భేకః, మణ్డూః, పర్వాభూః
శాలూరః (పా) నాలూరః,
ప్లవః, దర్దురః, ఈ ౬ కమ్మ
పేర్లు

శిలీ గణ్డూవదీ

శిలీ, గణ్డూవదీ, ఈ ౨ ఆడు
ఎఱ్ఱపేళ్ళు.

భేక, పర్వాభ్య

భేకీ, పర్వాభ్యః, ఈ ౨ ఆడు
కమ్మ పేళ్ళు.

కమరీ ధులిః	౨౫౬	కమరీ, ధులిః, ఈ ౨ ఆడు తాఁబెటిపేళ్లు.
(మద్గురస్యక్రియా) శృణ్ణీ		శృణ్ణీ, ఈ ౧ మద్గురమను విజానుభార్యపేరు.
దుర్వామా దీర్ఘశోశికా,		దుర్వామా, దీర్ఘశోశికా, ఈ ౨ ఏడుగుజలగి పేళ్లు.
జలాశయో జలాధారి		జలాశయ, జలాధారి, ఈ ౨ నీళ్ళుగడుతావుపేర్లు.
(స్తత్రాగాధజలే హ్రదః	౨౬౦	హ్రదః, ఈ ౨, అగాధ జలే=అగాధమైన జలముగల, త్రే=ఆస్థలముపేరు.
ఆహావస్తు నిపాసం (స్యాదు వకూపజలాశయే)		ఆహావః, నిపాసం, ఈ ౨ నూటియొద్ద వసువులు నీళ్లు త్రాగుటకుఁగట్టియున్న తొట్టి కిఁబేర్లు.
(పుంస్యేవా) న్ధః క్రహిః కూపఉదపాసంతు (పుంసీవా)	౨౬౧	అన్ధః, క్రహిః, కూపః, ఉదపాసం, ఈ ౪, నూటికిఁ బేర్లు.
నేమి స్త్రీకా (౭వ్య)		నేమిః, స్త్రీకా, ఈ ౨ నూటి యందు నీళ్ళెత్తుట కై యేర్పట చిన రాత్నము మొదలయిన దారుముంత్రిమునకుఁబేర్లు.

పీనావహో (మఖ) బద్ధన
సంస్కృయత్.

పీనావాహః ఈ ౧ నూతి
హంసపాడి మొదలయిన
వానికట్టువేయ.

పుష్కరిణ్యాం తు ఖాతం
(స్వా)

పుష్కరిణీ, ఖాతం ఈ ౨
నలుచదరియిగా ద్రవ్యబడిన
గుంటవేళ్ళు.

దఖతం దేవఖాతకం.

౨౩౨

లఖాతమ్, దేవఖాతకమ్
ఈ ౨ దేవతలచేత ద్రవ్యబడిన
గుంటవేళ్ళు.

పద్మాకర స్తూతీ (౨
స్త్రీ) కాసార స్సంసీసరః,

పద్మాకరః, తూతీ (పా)
రదాగః ఈ ౨ తామరలుగల
చెఱువువేళ్ళు. కాసారః, సంసీ,
సరః ఈ ౩ కొలనివేళ్ళు. పద్మా
కరాదుతైదా న కార్థములని
కొందరందురు.

వేశన్తః పల్వలం చాల్ప
సరోవాసీ తు ద్దీర్ఘా ౨౩౩

వేశన్తః, పల్వలం, అల్ప
సరః ఈ ౩ పడియకులవేళ్ళు.

వాసీ, దీర్ఘా ఈ ౨ సడి
బావికిల వేళ్ళు.

భేయం తు కరిఖా

భేయం, కరిఖా ఈ ౨
లగడ్డకులవేళ్ళు.

౨౨ధార (స్వచ్ఛసాం
యత్రధారణం)

ఆధారః ఈ యత్ర =
వస్థలమునందు, అమృతసాం =
(కట్టగట్టి) నీళ్ళకు, ధారణం,
నిల్పుటకలహో, యట్టిమడుగు
పేరు.

(స్వా) దాలవాలమూవాల
మూవాపో౨థ

ఆలవాలం, ఆ వాలం,
ఆవాహః యా ౩ చెల్లుపాదుల
పేర్లు.

నదీసరిత్. ౨౬౪ తరజ్జీణీ
తైవలిసీ తటిసీ హాదిసీ ధుసీ
సోతస్విసీ ద్వీపవతీ స్రవస్తీ
నిమ్నగా౨౨వగా.

నదీ, సరిత్, తరజ్జీణీ, తైవ
లిసీ, తటిసీ, హాదిసీ, ధుసీ,
సోతస్విసీ, ద్వీపవతీ, స్రవస్తీ
నిమ్నగా, ఆపగా యా ౧౨
నదికేబేర్లు.

కూలజక-మానిర్వరణీ రో
ధోవక్రసంస్వతీల||సా||౨౬౫

కూలజక-మా, నిర్వరణీ,
రోధోవక్ర, సంస్వతీ, అ||సా||

గక్తా విష్ణుకదీ జహ్నుతస
యా సురనిమ్నగా భాగీరథీ
త్రికుథగా త్రిసోతాభీష్మనూ
రపి.

గక్తా, విష్ణుకదీ, జహ్ను
తసయా, సురనిమ్నగా, భాగీ
రథీ, త్రికుథగా, త్రిసోతా,
భీష్మనూః యా ౮ గంగానది
పేర్లు.

కాళిన్దీ సూర్య తపయా
యమునా శమనస్వసా;

కాళిన్దీ, సూర్యతపయా,
యమునా, శమనస్వసా యీ
ర యమునానదిపేర్లు.

రేవా తునర్మదా సోమో
దృవా మేఖలకన్యకా ౨౩౭

రేవా, నర్మదా, సోమో
దృవా, మేఖలకన్యకా యీ
ర నర్మదానదిపేర్లు.

కరతోయా నదా నీరా

కరతోయా, నదానీరా,
ఈ ౨ గారీవివాహమున నీశ్వ
రుని హస్తాదకమువలనఁబుట్టిన
నదిపేర్లు.

బాహుదా సైతవాహినీ,

బాహుదా, సైతవాహినీ,
ఈ ౨ బాహుదానదికేబేర్లు.

శతద్రుస్తుశితద్రు (స్నిగ్ధత్)

శతద్రుః, శిశుద్రుః, (పా)
సుతుద్ర యీ ౨ వసిష్ఠునికి
వెఱచి నూఱుపాయలై ప్రవ
హించిన నదికేబేర్లు.

విపాశాతు విపాట్ (స్త్రీ
యాం).

విపాశా, విపాట్, ఈ ౨
వసిష్ఠుని పాశములను విడిపిం
చిన నదికేబేర్లు.

శోణో హిరణ్యవాహ

శోణా, హిరణ్యవాహా,
ఈ ౨ శోణనదిముపేర్లు.

(స్పృ) తుక-ల్యాఽల్ప
కృత్తి)మా సరిత్

శరావతీ వేత్రవతీ చన్ద్ర
భాగా సరస్వతీ. ౨౬౯

[గోదావరీ భీమరథీకృష్ణ
వేణీచ గాతమీ] అ॥ పా॥
కావేరీ (సరితోఽవ్యాశ్చ)

సంభేద స్పిన్ధు సజ్జ మః
ద్యయోః ప్రణాళీ

(వయసః పదవ్యాం)

త్రిషు తూత్తరా. ౨౭౦

దేవికాయాం సరయ్యాంచ
భవే దావిక సారతా.

కుల్యా, యా ౧ అల్పా=
కాంచమై, కృత్తి)మా=త్రవ్వ
బడిన, సరిత్=కాలువపేరు.

శరావతీ, వేత్రవతీ, చన్ద్ర
భాగా, సరస్వతీ కావేరీ యా
గి అవ్యాశ్చ=కృష్ణవేణీ గోదా
వరీ, సరయూత్రముఖులు, సరి
తః, నదీవిశేషములు.

గోదావరీ, భీమరథీ, కృష్ణ
వేణీ, గాతమీ అ॥ పా॥

సంభేదః ఈ ౧ నదుల
యొక్క కూటమిపేరు.

ప్రణాళీ ఈ ౧ వయసః,
పదవ్యాం = గోముఖసూత్రం
మొదలగు జలమార్గముపేరు.

ముందటగుప్పుబడు దావిక
సారవ శబ్దములు.

దావికః, సారవః ఈ ౨
వరుసగా దేవికానదియందును
సరయూనదియందును బుట్టిన
వస్తువులపేర్లు (త్రి)

సాగర్ధికంతు శల్వాం

సాగర్ధికం, శల్వారం, (సా)
శల్వాలం, ఈ ౨ యింతుక
యెఱుఱును మిక్కిలి పరిమళ
మానుగల కలువకుఁ బేర్లు.

హల్లకం రక్తస్థకం

హల్లకం, రక్తస్థకం. ఈ
౨ చెంగలువకుఁ బేర్లు.

(స్యా) మత్పలం కువలయ

ఉత్పలం, కువలయం, ఈ ౨

(మథ) నీలామృజన్మచ.

సామూస్యముగాఁ గలువ పే

ఇన్దీవరంచ (నీలేఁస్మిన్)

ళ్ళు. నీలామృజన్మ, ఇన్దీవరం,

ఈ ౨ నల్లకలువపేర్లు.

(నితే) కుముదశైరవే ౨౨౨

కుముదం, శైరవం ఈ ౨

తెల్లకలువకుఁ బేర్లు

శాలూక (మేషాంకస్తస్యా)

శాలూకం ఈ ౧ ఏషాం=

ఈ సాగర్ధికాదుల రెముక్క-

కస్తస్యాత్ = దుంపపేరు.

ద్వారిపర్ణితు కుమ్మికా,

వారిపర్ణి, కుమ్మికా ఈ ౨

నాఁచుపేర్లు.

జలనీలీమృతై వాలం శైవల

జలనీలీ, శై వాలం, శైవలః,

(సా) శైవలః ఈ ౩ పాదిపేర్లు.

౨థ కుముద్వతీ. ౨౨౩

కుముద్వతీ, కుముదిని ఈ ౩

కుముదిన్యాం సలిన్యాం తుబి

తెల్లకలువ తీఁగ బేర్లు.

సినీ వద్దినీ ముఖం.

నలినీ, వినినీ, వద్దినీ ఈ ౩

ముఖ మున్నంగువలన, అబ్జినీ,
కమలినీ, సరోజినీ, మొదలైన
వియు. దామరతీగఁ బేర్లు.

(వాపుంసి) పద్మంబునను
రవిన్ద్ర మహాత్మ్యలం ౨౭౪
సహస్రపత్రిక కమలం
శతపత్రికం కుశేశయం పక్షే-
యహంశామరసంసారసంసరసి
యహం ౨౭౫. బిషప్రసూన
రాజీవ పుష్కరామ్బారుహ-
ణివ.

పుణ్డరీకంసితామ్బాజ(మధ)

రక్తసరోరుహం, ౨౭౬
రక్తోత్పలం కోకనదం

నాలోనాల

పద్మం, సలిసం, అరవి
న్ద్రం, మహాత్మ్యలం, సహస్ర
పత్రిక కమలం, శతపత్రికం
కుశేశయం, కుశేయహం,
తామరసం, సారసం, సరసి
యహం, బిషప్రసూనం, రాజీ
వం, పుష్కరం, అమ్బారు
హం ఈ ౧౬ తామరపువ్వు
పేర్లు.

పుణ్డరీకం సితామ్బాజం
ఈ ౨ తెల్లతామరపువ్వుపేర్లు
రక్తసరోరుహం, రక్తోత్ప
లం, కోకనదం ఈ ౩ ఎఱ్ఱ
తామరపువ్వుపేర్లు.

నాలః, (పా) నాళా, నాలం
ఈ ౨ తామర కలువ మొద
లైనవాని కాఁడకుఁ బేర్లు.

(మథాస్త్రియాం) మృ
ణాలం బిస
(మబ్బడి కదమ్మే) వజ్రము
స్త్రియాం. ౨౭౭

మృణాలం, బిసం, ఈ ౨
తానుంతుండ్రకురేర్లు.
వజ్రం, (పా) శబ్దం, ఈ
తామరపువ్వులు మొదలైన
వాని సమూహమువేరు.

కరహాట శిఫాకన్దః

కరహాటః శిఫా, కన్దః,
ఈ ౩తామరినుంపవేర్లు, శిఫా
కన్దః, అని యేకదమని కొంది
అందురు.

కిష్కలకః కేసరో(౭-స్త్రి
యాం)
సంవర్తికా సవదలం

కిష్కలకః కేసరం ఈ ౨
అఖిలుపువ్వుల వేర్లు.
సంవర్తికా, సవదలం, (పా)
సవదళం ఈ ౨ యి వేరి
త్రేమలకురేర్లు

బీజకోశోపరాకః ౨౭౮

బీజకోశః, పరాటకః, ఈ ౨తా
మరపువ్వుతోనిదుద్దువేరులు.

ఇది వారివర్గః.

ఉపకిణ్ణుతో, కేరస సద
సమూహము యుగిసెను.

శ్లో. ఉక్తం స్వర్వోక్తమిదికాకల, ధీ వాక్చబ్బడి సాట్వకం
పాతాల భోగి కరకం, పారి మైమాం చ సజ్జతం. ౨౭౯

టీ స్వర్వోక్తమిదికాకల ధీవాక్చబ్బడి సాట్వకం
స్వః=స్వర్ణమును, న్యోమ = అకాశమును, దిక్ = దిక్కును,
కాల=కాలమును, ధీ=బుద్ధియు, వాక్ =వాక్కును, శబ్దాది=

శబ్దములు మొదలైనవియు, వాట్వ్యకం=వాట్వ్యమును, పాతాల భోగి సరక వారిచ, పాతాల=పాతాళమును, భోగి=సర్పమును, సరక=సరకమును, వారి=జలమును, ఏషాం = ఈస్వర్గాదుల దేహిక, సజ్జలంచ=వాని వానితో సంబంధించిన వస్తువులును, ఉక్తం=చెప్పబడెను.

తా. ఈ కాండమునందు స్వర్గవర్గము మొదలుగా వుండెను వర్గములును, ఆయావర్గములందు స్వర్గము మొదలయిన యాయావస్తువులును, ఆయాస్వర్గాది వస్తువులతో జేరిన దేవతాదులశబ్దములును తెల్పబడియున్నవనుట. శ్లో. ఇత్యమరసింహకృతో నామలిక్ష్మానుశాసనే

స్వర్గాదికాణ్డో వ్రథను సాన్ధ్య వనససర్ధితః 280

టీక. అమరసింహకృతో=అమరసింహుని కృతిగానుండు నామలిక్ష్మానుశాసనే=నామలింగానుశాసని మను నిఘంటువు నందు, ఇతి=ఈపూర్వోక్తప్రకారమున, వ్రథను=మొదటిదైన స్వర్గాదికాణ్డో=స్వర్గము మొదలయినవానిని దెలియు జెప్పు భాగముసాన్ధ్యవన=సమగ్రముగా నే, సమర్ధితః=నెఱవేర్చబడెను

తా. శ్రీమదమర సింహుని కృతిగానుండు నామలిక్ష్మానుశాసని మను నిఘంటువునందు యీ పూర్వోక్తప్రకారము మొదటిదైన స్వర్గము మొదలైన వానిని దెలియజెప్పు భాగము సమగ్రముగా నెఱవేర్చబడెను.

నామలింగాను శాసనము—ప్రథమకాండము

సంపూర్ణము.

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాక్షరకాల, రాజమండ్రి—1945.

టీకా శతకములు వగైరా

	రు	అ		రు	అ
బాలరామాయణము	0	4	అరటిచెట్టు బాలశిక్ష		
సుమతిశతకము	0	4	84 పేజీలు గేజు	0	4
కుమారిశతకము	0	4	అంబరీషోపాఖ్యానము	0	8
కుమార శతకము	0	4	పంచశత్రుము	0	10
కృష్ణశతకము	0	4	నీతిచంద్రిక చిన్నయనూరి	0	10
భాస్కరశతకము	0	6	గృహోపాధ్యాయుడు		
వృసింహశతకము	0	8	(మామగ అవసరంలేకుండా		
బాలవ్యాకరణము			ఇంగ్లీషు నేర్పుకోవచ్చును)	6	0
చిన్నయనూరి	1	0	హిందీ తెలుగు ప్రథమశిక్ష	0	4
కుచేలోపాఖ్యానము	0	6	పంచభావల ఒకబుద్ధిలరి	0	4
చేమ: శతకము	0	4	హిందూసానీ తెలుగుబోధిని	0	8
గజేంద్రమోక్షము	0	8	ఇంగ్లీషు తెలుగు ఒకబుద్ధిలరి	0	8
రక్తిలోకల్యాణము	0	8	మారల్ సోరీస్	0	6
కాళహా నీశస్త్రాశతకము	0	6	సింపల్ స్కూలులెటర్సు	0	6
చాళాధీశతకము	0	6	కరెస్పాండింగులెటర్స్ ట్రైటింగు	0	6

ని ఘం టు వు లు

	రు	అ		రు	అ
శబ్దారచంద్రిక	8	8	అనుగం క్యాలిగో	2	8
శబ్దచుంబరి	0	8	గులక్షణసారము	0	12
ఆంధ్రనిఘంటువు రేపగు	1	4	బాలవ్యాకరణము గుప్తార్థ		
డిటా ఆటలైదు	1	8	ప్రకాశిక	5	0
అనుగం ప్రథమకాండం టీక	0	8	విద్యాధికల్పరతువు	2	8
అనుగం త్రికాండం ఆటలైదు	2	0	ఆంధ్రనామసంగ్రహము	0	8

శ్రీ సత్యహరారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

స్తోత్రములు పగైరా గ్రంథములు.

య	స	య	స
సాందర్యలిలక (టీకాతాత్పర్య		బ్రహ్మచర్యము	0
సహితం)	0 8	రఘువంశము (10 పర్వములది)	1
శివగీత (తాత్పర్య సహితం)		మహానాగము	0
212 పేజీలు గేజు	0 12	జగిత కలత్రం	0
ఉత్తరగీత డిటా	0 12	ఆంధ్రశివపూజావిధానము	0
సంధ్యాకందనం మూలం	0 2	గుండలము, చమకము	0
డిటా శ్రీమూలం		భగవద్గీత మూలం	0
పురుషసూక్తం కలిపి	0 0	డిటా తాత్పర్యసహితం	1
అదిత్యహృదయం	0 2	భగవద్గీత శంకరభాష్యము	
డిటా తాత్పర్యం గేజు	0 0	శంకరానంద సూక్ష్మతీ	
మహిమ స్తోత్రం	0 4	స్వామిలవారి టీకా	3
శ్రీమద్విశ్వకర్మస్తోత్రం	0 4	గంగాలవారి తాత్పర్య	
శంకరాచార్యస్తోత్రం	0 4	సహితం	0
సూర్యమహాస్థూరము	0 2	భగవద్గీత క్యాబ్రిజ్ పోకెట్	
ఇంద్రాక్షి శివకవచము		పేజు 520 పేజీలు	1
తాత్పర్యసహితం	0 4	మహానందమాల తాత్పర్య	
కాశీమహాశక్త్యం టీకా		సహితం	0
తాత్పర్యం	1 0	అర్జునవేద్య సంధ్యాకందనం	0
డిటా కవచం	0 12	భగవద్గీత బెదిలు ఖురాన్	8
దక్షిణామూరిస్తోత్రం త్లోక		స్తోత్రకావ్యములు	0
పద్యతాత్పర్యములతో	0 4	భగవద్గీత తిరప్పావళి	
నందకపుష్పము	0 2	గేజు 1 వ భా	0
శివతార్కాసంధి	0 2	2 వ భా	0
పితృతర్కము	0 2	3 వ భా	0
సమాజాస్పృహకవచము	0 2	వై 3 పుస్తకములు కలిపి	
ఆనందలవారి తాత్పర్యసహితం	0 3	గేజు క్యాబ్రిజ్ పోకెట్	

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

